

Şamuelin ts'ettiyn kitab

Elkana xizan

¹ Efrayimne suvabınane cigee, Rama* eyhene şaharee Elkanava adamiy eyxhe ıxha. Mana İyeroxamna dix ıxha. İyeroxamur Elihuyna dix ıxha, Elihur Toxuyna dix ıxha, Toxur Tsufayna dix ıxha. Tsufiy cuke g'abıynbı Efrayimne nasılne cigabişee aaxva vuxha. ² Elkanıka Xannayiy Peninna donan q'öyre xhunaşşer vuxha. Peninnayka uşaxar vobunbıniy, Xannaysme uşaxar vooxhe deşdiy.

³ Seniys mana insan cune şahareeñçe qığeç'u, hayk'an ıxhana Şilo eyhene şahareeqa Xəone G'oşunbişde Rəbbis i'bədat hı'ı, q'urbanbı alylya'asva. Mane gahıl Xofniyiy Pinxas Rəbbin kaahinarniy vob. Manbı Eliyn dixbı vuxha. ⁴ Elkanee q'urban ablyaa'ane yiğil cune xhunaşşeyş Peninnays, məng'i'ne dixbişdeyiy yişbişde gırgıng'us q'urbanna pay hoolenaniy. ⁵ Xannaysme mang'vee q'öble pay hoole vuxha. Rəbbe məng'i's uşax hidele ıxheeyid, Elkanays mana geerniyxhe yikkiykanna. ⁶ Xannayne q'əyeeme, Rəbbe məng'i's uşax hideleva məng'i'lqa cuvabbı ayhe, demalqa giyxhe yixha. ⁷ Senbı inəxüd i'lğəə ıxha. Xanna, mısa Rəbbine xaaqa hark'ınee, məng'i'ne q'əyee məng'i'lqa cuvabbı ayhe ıxha. Xanna man eyhenbı g'ayxhı,

* **1:1** 1:1 Rama: cühüt'yaaşine mizelyne ine otk'unee mane şahark'le Ramatayim eyhe.

geeşe yixha, karıd mæng'ee otxhan ıxha deş.
⁸ Mæng'i'ne adamee, Elkanee, mæng'i'k'le eyhe ıxha:

- Xanna, nya'a geeşe? Nya'a kar udyotxhan?
 Nya'a yiğın yik' gyotxhan? Nya'a, zı yiğneme
 yits'ne duxayle hexxana dişde vor?

Xannayna düə

⁹ Manbişe Şilo eyhene şaharee otxhun-ulyodğuyle qiyğa, Xanna g'elilqa sıgeetsa. Kaahin Eliyir, Rəbbine xaane akkabışısne gyu'ur eyxhe. ¹⁰ Yik' gyotxhan-gyotxhan Xannee Rəbbis hülöörəxə düə haa'a vuxha. ¹¹ Mæng'ee Rəbbis miz k'yav'u, inəxüd cuvab hele:

- Xəəna G'oşunbişda Rəbb, Vak'lecab Yiğne bendelqa abına ver g'oocena. Vasse, zı Yiğna bende yik'el hidirxınee, zas sa dix huvee, zınar mana gırgıne gahbışıs Vas heles. Mana Rəbbis g'assırva, mang'una vuk'ul mısacab gyapxhas deş.

¹² Xannee Rəbbis xıliyna düə haa'a vuxha, Eliyir gyu'ur mæng'i'ne ghalika ilyakka ıxha. ¹³ Xannee yik'eençe düə haa'ava, mæng'i'n saccu ghalycad ı'giykar eyxhe, ses g'iyxhe eyxhe deş. Eliysqa məxi'd qayle, mæng'ee ulyodğuniyxan vod. ¹⁴ Mançil-allad mang'vee eyhen:

- Ğu mısılqameene ulyoğas? Mançıkana g'alepçe, valqa qeera!

¹⁵ Xannee eyhen:

- Yızda xərna, yızın yik' gyotxhan ıxhayke, zı Rəbbis yızın yik' q'əra qa'a. Zı çaxırıy p'iyva deş ulyodğu. ¹⁶ Vasqa məxüd qımaylecen, zı

abır deşda zəiyfaniyxan. Zalqa xəbna ver abıva, yızın yik' gyotxhanva, zı düə məxı'b hav'u.

¹⁷ Eliyee alidghınıy qele:

– Yugna yəq vuxhena. İzrailyne Allahee, ğu heqqiyn vas helesın.

¹⁸ Xannee: «Ğu zaqa, yiğne bendeyqa, yugra eyxheva» uvhu, sark'il cene yəqqı'n ark'in kar oyxhan. Mançile qiyğa məng'ee aq'va qa'a deş.

¹⁹ Qinne yiğil manbı miç'eeb çakba oza qeep-xha, Rəbbis ı'bəədat hı'ı Ramayeene, cone xaaqa, siviyk'al. Elkana cune xhunaşşeyka Xannayka g'ilexha, Rəbbeeyid məng'ıs ikkanan ha'an.

²⁰ Sabara gah ilğevç'uyle qiyğa Xanna vuxhne ayxu sa dix uxooxa. Məng'ee «Mana Rəbbike heqqıva» uvhu, mang'un do Şamuel (*Allahık'le g'ayxhi*) giyxhe.

Xannee Şamuel Allahıs g'iysar

²¹ Elkanaiy cuna xizan, Rəbbis senis ablyaa'ana q'urban ablyaa'asvayiy Rəbbis huvuyn cuvab aqqasva, Şiloyeeqa havayk'an.

²² Xannamee mang'uka hiyeek'an deş. Məng'ee adamiyk'le eyhen:

– Nebeluğ gyarğılıyle qiyğa, zı mana Şiloyeeqa Rəbbis heles ikkees. Mana gırgıne gahbışis maa axvas.

²³ Elkaneeyid eyhen:

– Vas ikkanəxüd he'e, mana gyarğıl ç'əvxhesmee xaa giyre. Hasre Rəbbeeyid Vuce huvuyn cuvab aqqecen.

Mana, dix gyarğıl ç'əvxhesmee, cuka xaa eexva. ²⁴ Uşax gyarğılmee, Xannee xhebne seniyna conga, sa urvanna maşuk', sa tuluğud

çaçıren alyaat'u, Rəbbine Şiloyeene xaaqa hiy-eek'an. Mane gahıl uşax k'ilda ixha.

²⁵ Conga gyuvk'iyle qiyğa, Xannee uşaxıd alyaat'u Eliysqa arı, ²⁶ mang'uk'le eyhen:

– Yızda xərna, yiğne canalqan k'ın ixhen, inyaa, yiğne k'ane ulyorzul Rəbbis düə haa'ana şena zəiyfa, zıniy vor. ²⁷ Zı ine uşaxnemeeniy düə haa'a, Rəbbe zı heqqıyn, zas huvuyn. ²⁸ Həşde zı mana Rəbbis hele. I'mı'rvollete mana Rəbbina ixheskan.

Manbışe maa'ad Rəbbis ı'bəədat ha'a.

2

Xannee Rəbb axtı qa'a

¹ Xannee inəxüb düə haa'a:

– Rəbbe yızın yik' şad hı'ı,
Rəbbe zas xəbna guc huvu.

Zı şad yeexhe, Ğu zı g'attiyxaney'il-alla.

Zı həşde yizde duşmanaşile əqəna ha'a.

² Rəbbik akarna q'ör'esda məxrına
muq'addasna deşda,

Ya Rəbb, Ğu sa vorna!

Yişda Allah xhinnena şı havaacena merna
deşda!

³ Şucab şu ç'ak'ıba vukkiy ç'əv he'e!

Hexxan cuvabı ghaleençe g'ımekka!

Saccu Rəbb gırgın ats'ana Allah vor,

Mang'vee gyoodakke insanaşın işbı.

⁴ İgidyaaşın vukbı hayq'var,

Guc deşınbışismee guc qavayle.

5 Şenke avts'u iviykaranbişe

Həşde gineynemee iş t'abal haa'a,
Missinbıb həşde avts'u iviykar.
Uşax dexheng'ee yighıyre uxu,
Geed uşaxaarnanar yiccar ayxu.

6 Rəbbe insanıs ı'mı'rıb hoolena,

Vuceeyib alyabat'ana,
Mang'veecarır nyuq'vneeqa k'yaraççena,
Vucecarır alqayhena.

7 Rəbbe insanıs kar helenıd, g'eşşenıd.

Mang'vee insan axtır qa'ana, uleker gyay-
hena.

8 Rəbbe mı'q'eena kar deşda g'elil qa'ana,

Qıvaats'ıynbişikə sacigeeyir gya'ana.
Mang'vee dyunyecad aqqı.

9 Cuna yəq' avquynbı Mang'vee havaacenbı,

Pisinbıb miç'axiyvalee avgales,
Manbişde guçun manbişis kumag ha'as deş.

10 Culqa g'elil qeepxhaynbı Rəbbe oot'al-ooxal
haa'asınbı,

Manbişilqa xəybı g'əhətqə'əs.
Rəbbe dyunyeyscad məhkama alğahas!

Mang'vee Vucee g'əyxı'yne paççahıs guc hoole,
Mana axtı qa'a.

11 Qiyğa Elkana cune Ramayeene xaaqa siyk'al.
K'ınna Şamuelymee kaahin Eliyne k'ane Rəbbis
k'ılyvalla haa'a axva.

Eliyne dixbişin karı'dəən işbı

12 Eliyn dixbı geeb karı'dəən insanar
vuxha. Manbişe Rəbbir qızara'a ıxha deş,

13 kaahiniyvallab karaəəba haa'a vuxha deş. Şavaamecab q'urban ablyav'u, çuru qoyxharang'a, kaahinna nukar xile xhebne silinane yabayka hiyxhar ıxha. ¹⁴ Mang'vee man yaba çurunane k'umk'umeeqa, lyagameeqa, tavasareeqa, g'abeeqa, nyaqa ıxhay hiyxə ıxha. Yabalqa qadıyn gırgın mang'vee kaahinis alyaat'a ıxha. Məxüd manbışe, Şilo eyhene cigeeqa İzrailıybişe adıyne gırgıne q'urbanne çurunukcad ha'a ıxha. ¹⁵ Man k'ıldanan xhinne, q'urbanın adın ma' gyoxxhhan ha'asse, kaahinna nukar arı, q'urban ablyaa'ane insanık'le eyhe ıxha:

- Kaahinis ç'əra qa'asın çuru hele. Mang'vee vake qotxhurıyn çuru alyaat'as deş, mang'us çıgın çuru hele.

¹⁶ Q'urban ablyaa'ang'vee: «Hasre ts'etta ma' gyoxxhhan ha'as, qiyğa vas nenaiyy pay vukkan manab alept'eva» - uvhume, nukaree: «De'eş, həşde qavaleva, qudyoolexheeyib gu-cuka alyapt'asvaniyxheva» - cuvab qelen.

¹⁷ Rəbbine ögiyl mane mek'vunbışda, Eliyne dixbışda, bınah geeb xəbnaniyy vob. Manbışe Rəbbis adıynçis hı'rmat haa'a vuxha deş.

¹⁸ K'inne Şamueleemee katanıke hı'ıyn ileylığ* givatxın, Rəbbine ögil k'ılyvalla haa'a vuxha. ¹⁹ Yedee seniysın Şamuelisın k'inin p'laş iyxhva ıxha. Dek seniysda q'urbanana Şilo eyhene cigeeqa ı'qqəmee, yicir man p'laş alyaat'u ayreele yixha. ²⁰ Kaahin Eliyeeme,

* **2:18** 2:18 İleylığ: man kaahinaaşe tanalqa alyaa'ane karbışın sa ıxha. Mane ileylığne kumaagıka Allahna fikir vaats'a vooxhe vuxha.

Elkanaysiy mang'une xhunaşşeyş xayir-düə huvu, eyhe ıxha:

- Hasre Rəbbe vas ine yiğne xhunaşşeyke, yicee heqqı Rəbbis huvuyne uşaxıl-alla, mebin uşaxar hevleceñ.

Mançile qiyğa manbı cone xaaqa siviyk'al vuxha. ²¹ Rəbbe Xannays yugvalla hav'u, məng'ı's Rəbbe mançile qiyğa xhebiyre dixiy q'öyrer yiş heele. K'ınna Şamuelymee Rəbbine ögil xər qexhe eyxhe.

²² Eli geer q'əs qıxha eyxhe. Mang'uk'le dixbişe İzrailıybişik ha'anbıd, Allahne muq'addasne çadırne† ghalee iş haa'ane yadaaşika manbı g'alyabak'avad g'ayxhinniy. ²³ Eliyee manbışik'le eyhen:

- Şu ha'an hucoone? Zak'le gırgıne insanaaşikecad, şu ha'ane karai'dəəne işbişdecad hək'ee g'iyxhe. ²⁴ Yızın dixbı, vuşun ç'əv! Zak'le Rəbbine milletike g'avxhuna mana xabar yugna deşub. ²⁵ Sa insanee menne insanne ögee bıñah hav'ee, mang'ul-alla mering'vee Allahıs düə haa'as vooxhe. İnsanee Rəbbis pısın he'eene, şavussene mang'ul-alla düə haa'as vəəxə?

Rəbbe manbı gyapt'as vuxhayke, manbışe dekkıl k'ırıcad iliyxhe ıxha deş.

† **2:22** 2:22 Allahna muq'addasna çadır: İzrailıy, Misirğançe qıgeepç'iyle qiyğa, Allahee manbışik'le muq'addasna çadır hee'eva eyhe. Manbı sahree vuxhaylette manbışe mana çadır coka ı'ğviykar ha'a vuxha. Mana çadır işaarat vuxha, Allah cone yı'q'nee axvava. Mane muq'addasne çadırne ögil İzrailıyşe Allahıs q'urbanbı gyaat'a, ı'bəədatbıniy ha'a.

²⁶ K'ınna Şamuelymee xər qexhe ıxha. Mana Rəbbisır insanaaşısır geer ıkkın ıxha.

Eliyne dixbışde hək'eedın peyğambarın cuvab

²⁷ Mane gahıl sa Allahna insan Eliysqa arı, mang'uk'le eyhen:

– Rəbbe inəxüdüd eyhe: «Yiğna dekkiy cuna nasıl Misirang'a, fironne xalq'ıs nukariyvalla haa'ang'a, nya'a, Zı manbışıs dyagu dışdıy?

²⁸ İzrailyne gırgıne nasılıbışde yı'q'neençe yiğne dekkına nasıl‡ Zı Zas kaahinar vuxhecenva g'əvxü. Zı manbışik'le uvhuynniy, Zas q'urbanbı alle'e, ətirbı gyooxhan he'e, Yizde ögeeyib ileylıg qı'ı iviykre. İzrailybışe adıyn gırgın q'urbanbı Zı yiğne dekkıne xızanısnıy huvu. ²⁹ Nya'a şu nişil-allane Yizde xaaqa Zasva Zı əmr hav'u allya'an q'urbanbıyiy Zas ikkeekan karbı g'eliqqa hele? Nişil-allane gı yiğın dixbı Zale ooqa avqaaqqa? Şu Yizde milletın İzrailin, Zas adıyne karbışın inekke yugun cigabı otXHun kokeebaxhenbı.»

³⁰ Mançıl-allad İzrailyne Allahee Rəbbe in-vavud eyhe: «Zı şenke cuvabniy huvu, yiğneyiy yiğne dekkıne xızanın Zas gırgıne gahbışilycab g'ullux haa'asva.» Həşdemee Rəbbe eyhe vod: «De'eş, Zı məxüd ha'as deş. Zı şavaayiy axtı qa'a, Zı mana axtı qa'as. Şavaayiy Zı g'eliqqa huvu, Zı məxrına uleke alişşes.

³¹ Gah qavaalesda, Zı yiğne xızanneb xılənçe guc g'avşesda. Yiğne xızanıkenə şavaacabıb xılıyna ı'mı'r haa'as deş. ³² Vak'le Yizde xaalqa

‡ **2:28** 2:28 İnyaa Yaaq'ubne dixene, Leviyne hək'ee eyhen. Mısa peyğambarne gahıl mang'una nasıl kaahinar vuxhecenvaniy g'əvxü.

ablesda ver g'avcesda. Yic İzrailik'le yugun yiğbi g'ece ıxheeyid, yiğne xizanıkene şavaacab xiliyna i'mı'r haa'as deş. ³³ Zı yiğne xizanınbı Zas q'urbanbı allya'ane cigaysse gırgınbı deş g'ee'epşes. Manbışın uleppi nağın gyatsts'ı, yik'bıd ık'arın aqqı ixhes. Yiğne xizaneençene gırgıng'veecab cit'ana i'mı'r hav'u hapt'as.

³⁴ Yiğne q'öne duxayne, Xofniyy Pinxasne, vuk'lelqa qalesın yiğneme e işaarat ixhes: manbı sa yiğil, sacigee hapt'as. ³⁵ Zımee, Zas ıkkananbıyy Yizde yik'eedınbı gırgıne gahbışıl ha'ana, Zasda sa yugna kaahin g'exəs. Zı mang'una xizan havaacesda, mang'veeyib Zı g'əyxı'yne paççahne ögil k'ilyvalla haa'as. ³⁶ Yiğne xizanıke üç'übba avxuynbımee, sa sık'ınin nuk'rayiy gıney heqqasva mang'usqa abı, mang'une ögil k'yoozarasınbı, „hucoona ixhes, sa ghalene gıneyneme, zas nena vuxhay kaahinaaşına iş hevleva“».

3

Allahee Şamuel qoyt'al

¹ Mek'vne Şamuelee, Eliyne k'ane Rəbbis k'ilyvalla ha'a vuxha. Mane gahbışıl Rəbbin cuvabıy gyaguybı zarada-zarada eyxhenbı deşdiy.

² Sa xəmdə Eliy cune tyulee g'alirxhu ıxha. Mang'une uleppışik'le yugda g'ece ıxha deş.

³ Şamuelymee Rəbbine xaa g'alirxhu eyxhe. Allahna q'utyeb* mane xaa vuxha. Maana Allahna bazirib† k'əpqr'ı' vuxha deş. ⁴ Rəbbe Şamuelilqa ona'a, mang'veeyir «İnyaa vorva» alidghuniy qele. ⁵ Qiyğar Eliyne k'anyaqa g'adarxhun «Zalqa onu'iynne, zı inyaa vorva» uvhu. Eliyeemee «Zı onu'u deş, hoora g'alixheva» eyhe. Şamuelir ark'ın g'ilexhana.

⁶ Rəbbe «Şamuelyva» meed ona'an. Şamuel meer oza qıxha Eliyne k'anyaqa ark'ın «Zalqa onu'iynne? Zı inyaa vorva!» eyhe. Eliyee «Zı onu'u deş. Dix, hoora g'alixheva» alidghuniy qele.

⁷ Şamuelik'le manke Rəbb ats'a deşdiy, Rəbbe mang'us cuvabıd aaqı deşdiy. ⁸ Rəbbe xhebe'es Şamuelilqa onu'umee, mana tyuleençe suğotsu Eliyne k'anyaqa ark'ın, eyhen:

– Ğu zalqa onu'uva, zı inyaa vor.

Manke Eliylqa hiyxharan, mek'vne Şamuelilqa onu'una Rəbb ıxhava. ⁹ Mançil-allad Şamuelik'le eyhen:

– Hooraa g'alixhe, meed valqa one'ee, inəxüd eyhe: «Yuşan he'e, ya Rəbb, Yiğne g'ulee k'ırı iliyxhe vod.»

* **3:3** 3:3 Allahna q'utye: Allahee ina q'utye he'eva Mısa peyğambarık'le uvhu. Man Allah cune milletne yı'q'nee vor eyhen işaaratniy vod. Mane q'utyee g'ayebışde ooad otk'unin Allahın əmrınıy havacenbı. † **3:3** 3:3 Allahna bazir: Mana yighulle g'yotxhanan ciganana bazir vuxha. Mana Mısa peyğambarne gahıl Allahee vvhuniy hav'u. Vucub Allahne çadıreeqaniy gyuvxhu. Mana exhaliyle miç'eebilqamee gyopxhan vuxha.

Şamuelir ark'ın cune tyuleqa k'eç'ena. ¹⁰ Rəbb arı maa'ar ulyorzul şene ögiylin xhinne «Şamuel! Şamuelyva!» ona'anan. Şamuelee eyhen:

– Yuşan he'e, ya Rəbb, Yiğne g'ulee k'ırı iliyxhe vod.

¹¹ Rəbbee Şamuelik'le inəxüd eyhe:

– Zı İzrailil məxbına iş g'avces, g'ayxhiyng'un k'ırı g'avayghas. ¹² Mane yığıl, Eliyne xizanne hək'ee uvhuyn gırgın, Zı qomançe k'anyaqqamee ha'asın. ¹³ Zı cuk'le uvhunniy, cuk'le ats'ane bınahbışil-alla Zı cune xizanı gırgıne gahbışılda cazaa hevles. Mang'une dixbişe Zı g'eliqqa huvu. Eliyeemee manbışın ögü ı'xı' deş. ¹⁴ Zı mançil-allad Eliyne xizanı k'ınniy g'assır: Eliyne xizanne bınahıle q'urbanıkayiy menne-menne ıkekkane karbışıka ilyheç'es deş.

¹⁵ Şamuel miç'eerilqamee g'ılexhana, qiyğar oza qıxha Rəbbine xaan akkabı aaqa. Mana cus Allahee gyagu'iyın kar Eliys yuşan ha'as qəyq'əнна. ¹⁶ Eliyeemee mang'ulqa onu'u eyhen:

– Şamuel, yızda dix.

Şamueleeyid «Zı inyaa vorva» mang'us alidghiniy qele. ¹⁷ Eliyee mang'uke qiyghanan:

– Rəbbee vak'le hucoovana uvhu? Hucoona ixhes, man zale dyugul hıma'a. Allahee vak'le uvhuynçin, ğu zale saxheeyid dyugul he'ee, hasre Mang'vee vak divan qaqqecen.

¹⁸ Şamuelee mang'us gırgın yuşan ha'an, vuççud dyugul ha'a deş. Eliyeeme eyhen:

– Mana Rəbb vorna, hasre Cus nəxüdiy ıkkın həməxüdüd he'ecen.

19 Şamuel xər qexhe. Rəbb mang'uka ıxha, Rəbbee Şamuelik'le uvhuyn gırgın kar eyxhen. 20 Rəbbee Şamuelike hək'erar peyğambar hı'iy, gırgıne İzrailik'lecad Danile Beer-Şevalqamee‡ ats'axxhen. 21 Rəbb meer Şiloyee gyagva giyğal. Mang'vee Cune cuvabıka Vucecar Vuc Şamuelik'le hagva.

4

1 Şamuelin cuvab gırgıne İzrailis ıxha.

Filiştinaaşə Rəbbına q'utye g'ooşə

Mane gahl İzrailıy bı, Filiştinaaşika saç'ivkasva qığeebaç'e. İzrailıy bışe con çadır bı Even-Ezeree, Filiştinaaşeme Afeqee giyxə. 2 Filiştınar ıb İzrailıy bışika saç'ivkasva gıviyk'anan bı. Mane döv'ee Filiştınar İzrailıyaaşile gəmeebaxhen bı. Maa'ar İzrailıyaaşike yoq'ud aazır insan qek'a. 3 Millet çadır bı gı'xı'yne cıgeeqa siyk'almeə, İzrailıy ne ağsaqqalaaşə sana-sang'uke qiyghanan:

– Nya'asdiy xan Rəbbee şı g'iyna Filiştinaaşis avub avxav'u? Qudoora, Rəbbika mugaavile-nana q'utye Şiloyeençe şasqa qavaales. Hasre mana şaka vuxhecən, şınab duşmanaaşine xılənçe g'attıvxhan hee'ecən.

‡ 3:20 3:20 Danile Beer-Şevalqamee: Dan eyhena şahar mane gahl İzrailıy na nekke şımalıl na şaharniy vob. Beer-Şeva eyhena şaharmee cühüt'yaaşine sahrə, İzrailıy na nekke canubulıy na vuxha. «Danile Beer-Şevalqamee» İzrailıy ne k'anənçe-qomaqqameeva eyhen ıxha.

⁴ Milletın Şiloyeeqa insanar g'uxoole. Manbışe Rəbbika mugaavilenana q'utye qavayle. (Mane q'utyel oo keruvar* ıxha. Mane keruvaşe Xəəne G'oşunbışde Rəbbina taxt avqu vuxha.) Eliyna q'öyre dix, Xofniyy Pinxasıb, Allahıka mugaavilenane q'utyeyne k'ane vooxhe.

⁵ Rəbbika mugaavilenana q'utye co çadırıbı g'ı'xı'yne cigeeqa qabı hipxırmee, İzrailıybişe məxdın ç'ak'ın ts'ırbı ha'a, mançike dyunye ı'ğiykar. ⁶ Fılıştınaaşik'le maana ts'ir g'avxhumee, eyhen:

- Cühüt'yarnane cigeeana mana ts'ir nəxbınaniyxan?

Manbınane çadırıbışeeqa Rəbbina q'utye qabıva ats'axhxamee, ⁷ Fılıştınar qəpqr'n eyhen:

- Çadırıbışeeqa allahaarıb abı, şalqa ver ables! Həşdilqamee məxdın kar ıxhayncad deşdiy. ⁸ Şalqa ver ables! Şavaane şı Mane gucnane allahaaşine xılence g'attivxhanaa'as? Sahree, Misirbışde vuk'lelqa cos ıkkanan verbı exan allahar ınbı vob. ⁹ Fılıştınar, yik'eka vuxhe, qı'məəq'ən! Deşxheene, cühüt'yar vuşun həmbalar vuxhaynbı xhinne, şunab manbışın həmbalar vuxhes. Adameer xhinne vuxhe, saç'uvke!

¹⁰ Fılıştınar yugba saç'uvku, İzrailıybı avub avxu, cone çadırıbışeeqa heebaxa. Mane yiğil geed xəppa insanar hapt'ı. İzrailıybışda maa'ar xhebts'al aazır (30 000) insan qik'u. ¹¹ Allahna

* **4:4** 4:4 Keruvar: xılıbınan malaaikar vob. Rəbbine q'utyel oo q'ölle k'ınəəğöyken keruv ıxha.

q'utye xılelqa alğaaha, Eliyna q'öyursana dix Xofniyy Pinxasıb maa'ab habat'anıbı.

Eli qek'ana

¹² Mane yiğilycar Benyaminne nasılana sa insan däv'eençe hixu Şiloyeeqa qarayle. Mang'vee culyun tanalinıbı qıtaxxı'ı, vuk'lelqab colqa ver abıva nyaq'v k'yaa'a. ¹³ Mana qööne gahıl, Eliy yəqqı'ne mıglek gyu'ur ilyakka ıxha. Mang'un Allahne q'utyeyneme yik' əə ıxha. Mana insan şahareeqa ikkeç'u cok ıxhaynıbı yuşan hı'imee, şaharıke ts'ır g'oottal. ¹⁴ Eliyk'le man ses g'ayxımee, «Mana nəxbına ts'irneva?» mang'vee qiyghanan. Mana insan zaara Eliysqa qarı, mang'us gırgın yuşan ha'an. ¹⁵ Mane gahıl Eliyqa yüç'əle molyulle (98) sen eyxhe, mang'un uleppıd aqqı ıxha, vuççud g'ece ıxha deş. ¹⁶ Mane insanee Eliyk'le eyhen:

- Zı däv'ənanane cigeençe qöö vor. Däv'eençe zı g'iyna hixu.

Eliye qiyghanan:

- Dix, hucoon ıxha?

¹⁷ Mana xabar abıyne insanee eyhen:

- İzrailıybı Filiştinaaşde ögiyle heepxıynıbı, geeb insanar hapt'ı. Yiğın dixıbı Xofniyy Pinxas q'öyursana hapt'ıynıbı. Allahna q'utyeb şenbişde xılyaqa ilğevç'u.

¹⁸ Mana insan Allahne q'utyeyne hək'ee yuşan ha'amee, Eliy şaharne akkabışısne gyu'urne cigeençe yı'q'əlqa hı'ğəykar. Mana q'əsrayıy yı'q'ra ıxhayke, mang'una gardan hapq'ır qek'ana. Mana yoqts'al (40) senna İzrailıybışda haakim ıxha. ¹⁹ Eliyna sos,

Pinxasna xhunaşşe vuxhne yixha. Məng'i'na uxasda gahıb qabı hıpxhırnıy vob. Allahna q'utye mebinbişde xıyaqa ilğevç'u, abbatteyiy adamiyıb hapt'ıynbıva məng'i'k'le g'ayxhımee, məng'i's sayangada ık'arbi qayle, məng'ee k'yorzul uxooxan. ²⁰ Mana qeek'ang'a, məng'i's kumag ha'ane zəiyfabışe eyhen:

- Qı'meeq'ən, vas dix ıxha.

Məng'ee şavuscad alidghınıyid qele deş, nişikacarır sark'ıl ileeka deş. ²¹ Məng'ee «Nur İzrailike apk'innava» uvhu, uşaxın do İkavod (*nur deşda*) giyxhe. Məxüd məng'ee Allahna q'utye mering'une xıyaqa ilğevç'uva, abbatteyiy adamiyıb hapt'ıva ha'a. ²² Məng'ee cad meed eyhen:

- Allahna q'utye mering'une xıyaqa ilğevç'uva İzrailike nurub apk'ınna.

5

Filiştinaaşşe Rəbbina q'utye cosqa qavayle

¹ Filiştinaaşşe Allahna q'utye cone xıyaqa alğavhu, mana Even-Ezerğançe Aşdod eyhene şahareeqa quvkekka. ² Allahna q'utye Dagonna byutynane xaaqa quvku, mang'une byuttyune k'anyaqa gıviyxhe. ³ Qinne yiğil miç'eeb Aşdodğançenbı oza qeepxhayng'a, Dagonna byuty Rəbbine q'utyeyne ögil aq'vakkena quvxha g'ooce. Manbişe Dagonun byuty alyaat'u, cine cigeeqa giyxhe. ⁴ Qinne yiğil miç'eeb manbı oza qeepxhayng'a, meeb Dagonna byuty Rəbbine q'utyeyne ögil aq'vakkena quvxha g'ooce. İne yəqqees, Dagonna vuk'uliy

q'öyudsana xıl gyatxhı akkayne ghaleeqa gixxhı eyxhe. Mang'un saccu candakcad axu eyxhe. ⁵ Mançil-allad g'iyniyne yiğılqamee* Dagonne kaahinaaşed, Aşdodeene Dagonne xaaqa vüqqənbışed akkayne ghaleeqa g'el giyxhe deş.

⁶ Rəbbin xıl Aşdodğançenbışde oo yı'q' qexhe. Manbışılqayıy hiqiy-allanbışılqa verbı allya'a, tanbışik firar qığa'a. ⁷ Aşdodğançenbışik'le eyxhenbı g'acumee, eyhen:

- İzrailiyne Allahna q'utye inyaa, şasnee vuxhes vukkan deş, Mang'un xıl şaliy yişde allahne Dagonne oo yı'q' qıxha.

⁸ Manbışe gırgın Filiştinaaşın ç'ak'ınbı sav'u, manbışike qiyghanan:

- İzrailiyne Allahne q'utyeyk şi hucoona ha'as? Filiştinaaşine ç'ak'ınbışe eyhen:

- Hasre İzrailiyne Allahna q'utye Gateeqa quvkeecen.

Məxüd ıxha İzrailiyne Allahna q'utye Gat eyhene şahareeqa quvkekka. ⁹ Manbışe q'utye Gatqa qabiyle qiyğa Rəbbina xıl mane şaharıl oo yı'q' qooxhe. Mane şahareebın insanar məxüb qəvəyq'ən giviyğal, manbışın yik'ıbı qodasınçil qeedaxhe. Rəbbe mane şaharın insanar xəring'ule otçu, k'ining'ulqamee fıraaşika gyavts'yaa'a. ¹⁰ Manbışe mançile qiyğa Allahna q'utye Ekron eyhene şahareeqa g'uxoole. Allahna q'utye Ekronqa qabı hipxhürmee, maane insanaaşe ts'irbı ha'a:

* 5:5 5:5 g'iyniyne yiğılqamee: in kitab otk'uning'vee kitab ok'anassencad gahbı eyhe ıxha.

- Şiyiy yişin millet gyapt'asdeme, manbişe İzrailyne Allahna q'utye şasqa qabı!

¹¹ Mançil-allab manbişe gırgın Filiştinaaşın ç'ak'ınbı sav'u eyhen:

- İzrailyne Allahna q'utye yəqqı'l hee'e hu-vooracen. Hasre şakınıy yişde milletıkın mex-hecen.

Mane şahareebın gırgın insanar məxüb qəvəyq'ən giviyğal, manbişin yik'bı qodu-hapt'asınçil qeebaxhe. Rəbbin xıl manbişil oo geed yı'q'da ıxha. ¹² Hidyapt'ı üç'übba avxuynbişin tanbı fıraaşika gyayts'e, mane şahareebınbişe haa'an ts'irarıd xəybışeeqa hiyxhar ıxha.

6

Allahna q'utye İzrailyqa sivişk'al

¹ Rəbbina q'utye Filiştinaaşine cigabişee yighible vazna avxu. ² Filiştinaaşe kaahinariy falika ilyaakanbı qopt'ul eyhen:

- İne Rəbbine q'utyeyk hucoona ha'as? Şak'le eyhe, şi nəxübiy mana çine cigeeqa savaak'al haa'as?

³ Manbişe eyhen:

- İzrailyne Allahna q'utye yı'q'əlqa savaak'al haa'as vukkanxhee, mana q'ərab savaak'al hımaa'a. Şu mançinemee, taxsir şolyva Rəbbis pay haa'as vukkan. Mane gahıl şunab yug qeepxhesınbı, Mang'vee şoke nya'asiy xıl ts'ıts'dyaa'avad, ats'axxhesın.

⁴ Filiştinaaşe qiyghanan:

- Şal taxsirva nena payne Rəbbis haa'as vukkan?

Kaahinaaşeyiy falika ilyaakanbişe eyhen:

- Filiştinaaşika xhuleyre xərnayiy, hamani-men k'inəəğəykəna firiy q'öv hav'u g'axuvle. Mana ver vuşdecab deş, vuşde ç'ak'ınbişdeb vuk'lelqa qabına. ⁵ Mançil-alla firaaşınıd, vuşda ölka q'əra qaa'ane q'övəşiniđ k'opyebı he'e, İzrailyne Allahısıb hı'rmat gıvxhe. Sayid manke, Mang'vee şokeb, vuşde allahaaşileb, vuşde cigabışileb xıl ts'its'aa'a. ⁶ Misirbişeyiy fironee q'ı't'y k'eççuyn xhinne, şunad hıma'a. Allah manbışılqa rəhı'm dena qıxhamee, manbışe İzrailyıbı g'avkkuynbı. ⁷ Həşdemee sa ts'edın daşk'a hı'ı, mançik mısacab xamut qıdyav'una q'ıkar gyooqa'ana q'öble zer avt'le. Q'ıkarmee mançike curu'u xaaqa qıkkee. ⁸ Rəbbina q'utyeb alyapt'ı daşk'eeqa gyuvxhe, taxsir şolyva Mang'us allesın k'inəəğəyken karbıd mançine k'anene yeşuk'eeqa gıxhxhe. Qiyğaled daşk'a yəqqı'l hee'e hooracen. ⁹ Yı'q'əle saccu ilyaake. Man çine cigeeqa, Bet-Şemeşne suralqa atk'ınee, mana ver şalqa ooxuna Rəbb vornava eyhen vodun. Maqa idyapk'ıneeme, şak'le ats'axhxhesın, şas ı'xı'yn xıl Mang'un deşud. Man çiled-alqa ıxhayn kar vodun.

¹⁰ Nəxüdiy uvhu, insanaaşə məxüdüd ha'an. Q'öble zer qabı daşk'ayk iviyt'al, mançin q'ıkarıd xaa g'alya'a. ¹¹ Daşk'eeqa Rəbbine q'utyeyka sacıgee, manbışe k'inəəğəyke hı'ıyn q'övərnənanayiy firarnana yeşuk gıviyxhe. ¹² Mançile qiyğa zerbı qotkuda ayk'ananbı

Bet-Şemeşne suralqa. Manbı sağılqa, solulqa siditk'il, sa yəq avqu, heğa-heğa ayk'ananbı. Filiştinaaşın ç'ak'ınbı mançıqab qihna Bet-Şemeş giviyğalne cigeeqamee avayk'ananbı.

¹³ Mane gahıl Bet-Şemeşğançenbı suk qiviyşal çolee vooxhe. Manbı q'utye g'avcu şadeebaxhenbı. ¹⁴ Daşk'a Bet-Şemeşğançene Yeşuayne çoleeqa qadı, sa xənne g'ayeyne k'ane ulyoyzaran. İnsanaaşə daşk'a haq'var hı'ı mançike osbı ha'a. Zerbışiked, Rəbbis gyooxhan haa'ana q'urban ablyaa'a. ¹⁵ Leviyne nasileençene insanaaşə* Rəbbina q'utye, k'inəəğəyke hı'iyın q'övəriy firar sı'ına yeşuk'ub daşk'eençe gyaqqı, sa xənne g'ayel ooqa giyxhe. Mane yiğıl Bet-Şemeşğançenbışe Rəbbis gyooxhan haa'ane q'urbanile ğayrı, medın q'urbanbıd gyaat'anbı. ¹⁶ Filiştinaaşine maqa abıyne xhone xəring'uk'le man g'acu, mane yiğilycab Ekronqa sivişk'al.

¹⁷ Filiştinaaşə taxsir colyva Aşdod eyhene şaharne doyule, Gəzzə eyhene şaharne doyule, Aşkelon eyhene şaharne doyule, Gat eyhene şaharne doyule, Ekron eyhene şaharne doyule Rəbbis k'inəəğəyke hı'iyın firar adayle. ¹⁸ K'inəəğəyke hı'iyın q'övärmee, hiqiy-alla cabırbışikane şaharbışisiy çine hiqiy-allane xivaaşis sik'ı adayle. Mane şaharbışiqa xhoyre xərna ıxha. Bet-Şemeşğane Yeşuayne çoleena,

* **6:15** 6:15 Leviyne nasileençene insanan: Levi Yaaq'ubna xhebır'esda dix ıxha. Allahee İzrailybişde yı'q'neençe mang'uke g'abıynbı kaahinaaşın kumagçer vuxhecenva g'əvxü.

Rəbbina q'utye gyuvxhuna xəbna g'aye giyniye yiğılqamee† avxu vob.

¹⁹ Rəbbine q'utyeyne aq'a ilyaakıva, Allahne Bet-Şemeşgançenbişde vuk'lelqa ver ooxa. Rəbbe manbişda yights'al (70) insan gek'a. Milletid, Rəbbe cone vuk'lelqa ooxune verir-alla geşşe ıxha. ²⁰ Bet-Şemeşgançenbişe eyhen:

- İne muq'addasne Allahne, Rəbbine ögil şavusse ulyozaras əxəye? Nyaqane ina q'utye quvkees?

²¹ Qiyğa manbişe Kiryat-Yearim eyhene şaharne milletisqa xabar ana insanar g'axuvu, eyhen:

- Filiştinaaşə Rəbbina q'utye yı'q'əlqa savaak'al hav'u, able mana quvkee.

7

¹ Kiryat-Yearimne milletın abı Rəbbina q'utye quvkekkana. Manbişe mana tepalyne Avina-davne xaaqa alqavhu, çine k'anyaqar mang'una dix Eleazar ulyozar ha'a.

Şamuelee İzrailis haakimiyvalla haa'a

² Q'utye Kiryat-Yearimeeqa qabıyne yiğile geeb vaxt ulğooç'e: g'alle (20) sen g'ayts'e. İzrailin milletcad geşşe eyxhe, manbişe Rəbb t'abal ha'a ıxha. ³ Şamuelee İzrailiyne milletik'lecad eyhen:

† **6:18** 6:18 giyniye yiğılqamee: in kitab otk'uning'vee kitab ok'anassencad gahbı eyhe ıxha.

– Şu yik'eençe Rəbbilqa siviyyk'alxhee, mebin allahar, Aştoret* donan byuttyar dağə'e. Vuşun yik'ıbı Rəbbis hele, saccu Mang'us ı'bəədat he'e. Manke Mang'vee şu, Filiştinaaşine xılənçe g'attivxhan haa'asınbı.

⁴ Mane gahıl İzrailybışee, Ba'aliy† Aştoret donan byuttar dağı'ı, saccu Rəbbis ı'bəədat ha'a giviyğal. ⁵ Şamuelee eyhen:

– Gırgın İzrailybı Mispa eyhene şahareeqa see'e, zı şol-alla Rəbbis miz k'yaa'as.

⁶ Manbı Mispreeqa sabı, xhyan alqavhu Rəbbine ögilqa k'ya'a. Mane yiğıl manbışe sivar aqqı eyhen:

– Şi Rəbbine ögil bınah hav'u.

Şamuelee Mispree İzrailybışis haakimiyvalaniy haa'a. ⁷ İzrailybı Mispreeqa sabıva Filiştinaaşik'le g'ayxhımee, manbışin ç'ak'ınbı İzrailybışılqa vüqqə giviyğal. Man g'ayxhıyn İzrailybı qəvəyq'ənanbı. ⁸ Mançil-allad manbışe Şamuelik'le eyhen:

– Şi Filiştinaaşine xılənçe g'attivxhan haa'asdemee, Rəbbilqa, yişde Allahılqa, hınva ehesse, miz k'ee'e.

⁹ Manke Şamuelee gyooqana urg alyapt'ı, mançike Rəbbis gyooxhan haa'ana q'urban ablyaa'a. Şamuelee İzrailynemee Rəbbis miz k'yaa'a, Rəbbeeyid mang'us alidghınıy qelen.

* **7:3** 7:3 Aştoret: man şagavın byut ıxha. Kana'anaaşee, yiv hoots'u, man byut zəiyfayk akara qa'a. Sabara gafbışee Aştoret Ba'alna xhunaşşee yixhavad eyhen. † **7:4** 7:4 Ba'al: Kana'anaaşin nekke xədn byut. Manbışde uvhuyn, mang'vee xəybı g'əhətaqa'a, gyoğıybı gyoğa'a ıxha.

¹⁰ Şamuelee gyooxhan haa'ana q'urban ablyaa'amee, Filiştinar İzraililqa k'yooharasva k'ane qeepxha vooxhe. Rəbbe mane yiğil Filiştinaaşılqa məxüd man xəybı xənnə sesika g'əhədəqqə'ə, manbı mançile curaybacab qəpç'i'n İzrailybışile avub aaxva. ¹¹ İzrailybı Mispence qığeepç'i, Bet-Qarne cigabişeeqa qabı hivxharasmee, Filiştinaaşiqab qihna gyapk'i, manbı gyabat'a vuxha.

¹² Şamuelee sa g'aye alyapt'i Mispayneyiy Şenne yı'q'neeqa giviyxhe. Qiyğad «Rəbbe şas inyaqamee kumag hı'ıva» uvhu, mane g'ayeyn do Even-Ezer (*kumagna g'aye*) giyxhe.

¹³ Maa'ab avub avxuyn Filiştinar sayıb İzrailyne cigabişeeqa abayle deş. Şamuel ıxhaylette, Rəbbin xıl Filiştinaaşıl oğa yı'q'da ıxha.

¹⁴ Filiştinaaşe, Ekronneyiy Gatine yı'q'ne aqqıyn İzrailybışin şaharbiyyi çine hiqiy-alladın cigabıd Filiştinaaşine xılence g'ayşu, yı'q'əlqa sak'al ha'a. İzrailibışdeyiy Emorbışde əree sülyh eyxhe.

¹⁵ Şamuelee ı'mı'rvollette İzrailis haakimiyvalla haa'a. ¹⁶ Mana seniys Bet-Elyqa, Gilgaleeqa, MispEEqa hark'ın maa İzrailybışis haakimiyvalla haa'a vuxha. ¹⁷ Qiyğar mana cune Ramayeene xaaqa siyk'al ıxha. Mançeb mang'vee İzrailis haakimiyvalla haa'a vuxha. Mang'vee mane cigee, Rəbbis q'urbanbı allya'an cigad ali'in.

8

İzrailyne milletin paççah heqqa

¹ Şamuel q'əs qıxhamee, dixbıſike İzrailis haakimar haa'a. ² Mang'une ts'erriyne duxayn do Yoel, q'ör'esıng'unud Aviya ıxha. Manbıſe Beer-Şevee haakimiyvalla haa'a vuxha. ³ Dixbı dekkıne yəqqı'n avayk'an deſ. Manbı haramne pılıqab qihna gyabak'a, ruſvatbı alyaat'a, qotkuda deſin q'aralybı hele ıxha.

⁴ Gırgın İzrailin ağsaqqalar Ramayeeqa sabı, Şamueelyne k'anyaqa abı, ⁵ mang'uk'le eyhen:

- Ğu q'əs qıxha, yiğın dixbımee yiğne yəqqı'n əlyhəə deſ. Həſdeme menne milletbıſika nəxürnaiy, ſasdar həməxürna sa paççah gıxhxhe. Şas xəbvalla hee'ecen.

⁶ Manbıſe: «Şasdar sa paççah gıxhxhe, mang'vee ſas xəbvalla hee'ecenva» uvhuynğ'a, Şamuelis manbıſe uvhuyn ıkkıykan deſ. Mang'vee Rəbbis düə haa'a. ⁷ Rəbbee Şamuelik'le eyhen:

- Milletın eyhene gırgınçıl k'ırı alıxhxhe. Manbıſe ğu deſ, Zı əq'əna qa'a. Manbıſis Zı cona Paççah ıxha ıkkın deſ. ⁸ Zı manbı Misirğançe qığav'uyne yiğile, g'iyniyne yiğılqamee manbıſe menne allahaəſis i'bəədatbı hı'ı. Məxüb manbı Zake əq'əna qeepxha. Zak hı'iyn kar, manbıſe həſded vak ha'a. ⁹ Ğu manbıſe eyhençıl k'ırı alıxhxıyle qiyğa, ğu manbıſılqa yugda hixhar he'e, cos xəbvalla haa'asde paççahee xəbvalla nəxübiy haa'as.

¹⁰ Şamuelee cuke paççah heqqane milletılqa, Rəbbee uvhuyn cuvab hixhar ha'an. ¹¹ Mang'vee eyhen:

- Şos xəbvalla haa'asde paççahee, xəbvalla inəxüb haa'as: mang'vee vuşun dixbı sav'u, quvkeesınbı. Dəv'əyne daşk'abışiliy balkanaaşil cus g'ullux haa'as alivkas. Manbıb mang'une daşk'abışde ögee g'adaaxvanas. ¹² Manbışde sanbışike aazırınğ'us, sanbışikeb xhots'aling'us ç'ak'ınbı haa'as. Mansanbıb cun cigabı ezas, şagav sa'as g'axuvles. Avxuynbışisqad silahiy dəv'əyne daşk'abışis kara'alesın karbı ha'as alikkas. ¹³ Mang'vee vuşun yişba ətirbiyyi otxhuniybı ha'as, gıneybı qecesva vukkees. ¹⁴ Mang'vee vuşun inekke yugun çolbiyyi t'imıllıǵbı, zeytunun baǵbı xılençe g'ayşu, cune insanaaşis heles. ¹⁵ Mang'vee vuşde sukueyyi t'imilike yits'ıb'esda pay alyapt'ı, məmuraaşisiy cune insanaaşis hevles. ¹⁶ Vuşun g'ular - adamer, yadar - vuşun mek'vunbı, vuşun əməlerid çikana mang'vee cus alyaat'as. ¹⁷ Vuşde vəq'əbışda yits'ıb'esda pay mang'vee cus alyapt'as, şunab mang'un nukarar vuxhes. ¹⁸ Yiǵ qalesın, şu g'əyxı'yne paççahne xıleençe, Allahılqa şucad xıleppı aaqas, Mang'vee şu g'attivxhan hee'ecenva. Rəbbeemee mane gahıl şos cuvab qeles deş.

¹⁹ Milletismee, Şamuelıne cuvabıl k'ırı alixxhes diykkın, eyhen:

- De'eş, şal oǵa paççah ıxha şas ıkkın. ²⁰ Havaasre menne milletbışis nəxübiy, şasıb paççahee xəbvalla hee'ecen. Dəv'ə gıpxhımeeyib, yişde ögee hooracen.

²¹ Milletın eyhen gırgın yik'el aqqı, qiyǵale man Şamuelee Rəbbis yuşan ha'a. ²² Rəbbe

Şamuelik'le eyhen:

– Manbışe eyhençil k'ırı alixhxhı, manbışis sa paççah gixhxhe.

Manke Şamuelee İzrailybışik'le «Gırgınbı vuşde şaharbışeeqa savk'leva» eyhe.

9

Şaul Şamuelisqa arayle

¹ Benyaminaaşıqa Giş donana sa insan ıxha. Mana Avielna dix ıxha. Avielir Tserorna dix ıxha. Tserorur Bekoratna dix ıxha. Bekoradır Afiahna dix ıxha. Mana Gişva eyhena insan geer qıvaats'ına ıxha. ² Mane Gişiqar Şaulva donana sa mek'vna dix ıxha. İzrailybışıqa mana xhineena micagna merna deşdaniy. Mana cune milletınbışde gırgıng'ule sa ç'ümna axtıra ıxha.

³ Yiğbışde sa yiğil Şaulyne dekkın Gişin əməler iygval. Gişee duxayk'le Şauluk'le eyhen:

– Oza qixhe, nukaraaşına sayır vaka alyart'u, əməler t'abal ha'as hak'ne.

⁴ Manayiy cuna nukar Efrayimıne suvabınane cigee iviykır, mançeb Şalişa eyhene cigeeqa ilgeebaç'e. Maa'd manbışik'le əməler iveeke deş. Manbı mançe Şa'alim eyhene cigeeqab abaylenbı, maayid manbışik'le əmələr iveeke deş. Mançile qiyğa manbı Benyaminaaşine cigabışeeqa qavayle, maayid manbışik'le əmələr iveeke deş. ⁵ Manbı Tsufne cigabışeeqa qabı hipxhiring'a, Şaulee cukane nukarık'le eyhen:

– Qora savk'alascab, dekkee əmələr yik'el hixan hı'ı, həşde yişda haa'a giğalas.

⁶ Nukareeme mang'uk'le eyhen:

– İne şaharee sa Allahna insan vorna. Mana geer hi'rmatnana insan vor, mang'vee hucooyiy uvhu, manid eyxhen. Qoralan maqa vüqqəs, sayid mang'vee şak'le eyhe, nyaqayiy vüqqəs vukkanva.

⁷ Şaulee nukarıke qiyghanan:

– Sayıb vüqqəs gyapk'ee, mang'us hucoona ikkee'es? Yişde q'oç'ebişee oxhanasın karıd axu deş. Mane Allahne insanıs ikkeesın karıd şaqa deşin. Hucoona şaqa vod?

⁸ Nukaree mang'us inəxdın alidghınıy qele:

– Zaqa sık'ının nuk'ra vod. Zı man Allahne insanıs heles, mang'veeyib şak'le yəq haagvasda.

⁹ (Avaala İzrailee Allahee nenvayiy eyheva ats'axhxhesdemee, inəxüd eyhe ıxha: «Qora, ilyaakang'une k'anyaqa vüqqəs». Mane gahıl peyğambaraaşik'le ilyaakanbıvaniyxhe eyhen.)

¹⁰ Şauleeme nukarık'le eyhen:

– Vüqqəsva eyhexhee, qora vüqqəs.

Məxüd ıxha, manbı Allahna insannane şahareeqa avayk'an. ¹¹ Manbı tepalyne şahareeqa ı'lqəəmee, yəqqə manbışisqa xhinelqa vüqqən içer qızaaxa. Manbışe içeeşike qiyghanan:

– İnyaa ilyakkana vornane?

¹² İçeeşe manbışik'le eyhen:

– Ho'o, şole ögee vor. Mana həşde şahareeqa arı, zaraba vuxhe. Milletın g'iyna q'urbanbı allya'ane cigee, q'urbanbı allya'as.

¹³ Şahareeqa ikkepç'imee, mana kar oxhanas q'urbanbı allya'ane cigeeqa ılqəç'essecar t'abal he'e. Mana qıdyarı milletın kar oxhanas

deş. Mang'vee q'urbanı xayir-düə huvuyle qiyğa qopt'uluynbı kar otxhan giviyğal. Zaraba ilqeeç'ee, mang'uqab qihna avaaq'arasınbı.

¹⁴ Manbı şahareeqa ilqeeç'imee, manbışısqa Şamuel qızaxxa. Manar tepalyne q'urbanbı allya'ane cigeeqa ı'qqə ıxha.

¹⁵ Şaul ayresse sa yiğna ögee, Rəbbe Şamuelis man ats'axxhı'ı, uvhuynniy:
¹⁶ «G'iyqa ine gahbışil yiğne k'anyaqa Benyaminaşine cigabışeence sa insan g'axıles. Ğu mang'une vuk'lelqa q'ış qadğve. Məxür ğu mang'uke Yizde milletna İzrailyna xərna ha'as. Mang'vee Yızın millet Fılıştinaaşde xılence g'attixhan ha'as. Yizde milletne vuk'lelqa qadıyn Zak'le g'acuyn, manbışda ts'irib Zalqa hipxırna».

¹⁷ Şamuelik'le Şaul g'acumee, Rəbbe mang'uk'le eyhen:

– Zı vak'le uvhuynne ine insanee, Yızın millet aqqas.

¹⁸ Şaulee şaharne akkabışısnee ulyorzulyne Şamuelisqa qıxha qiyghanan:

– Hucoona ixhes, ilyaakang'un xav nyaa ıxhay zak'le hagvelan.

¹⁹ Şamuelee, Şauluk'le eyhen:

– İlyakkana zı vorna, yizde ögil q'urbanbı gyaat'ane cigeeqa ilqeç'e. Şu g'iyna zaka sacigee kar oxhanas. G'iyqa miç'eedid zı vak'le ats'axxhes ikkanan uvhu, yəqqı'l ha'asda.

²⁰ Xhebillə yiğna ögee aguyne əməleeşinab

hımaa'a, manbı aveykı vod. İzrailyne milletincad yik'bı şavulqayiy sak'ı? Nya'a, valqayiy yiğne dekkıne xızanılqa dişeene?

²¹ Şaulee eyhen:

– Nya'a, zı İzrailyne nasılıbışde nekke k'ıninçeence, Benyaminne nasileençena dişde vor? Nya'a, yızda xızanıb, mane nasılene xızanıbışda nekke k'ınna dişde vob? Nişisne ğu zak'le manva eyhe?

²² Şamuelee, Şaulıy mang'una nukar gozeeqa qabı, qopt'ulne xhebts'alılqa (30) ələəne insanne q'oma gyaa'a. ²³ Şamuelee otxhuniy ha'ang'uk'le eyhen:

– Zı vasqa curayda gıxhxheva quvuyn çuru qale!

²⁴ Otxhuniy ha'ang'vee guvu qadı, Şaulne ögilqa giyxhe. Şamuelee eyhen:

– İna vasva curav'una pay vob. OXHNE, in yiğnimeeniy curu'u, qopt'ulne mihmanaşika sacıgee ğu oxh necenva.

Mane yiğıl Şaulee, Şamuelika sacıgee kar oyxhan.

²⁵ Manbı q'urbanbı allya'ane cigeençe şahareeqa geeç'ımee, Şamuelee Şaulıka gaf cune xaane daxal haa'a.

Şamuelee Şauluke paççah ha'a

²⁶ Manbı miç'eeb oza qeebaxhenbı. Çakdacad, Şamuelee daxalyne Şaululqa onu'u eyhen:

– Oza qıxhe, zı ğu yəqqı'l arçes.

Manar oza qıxha, Şamuelika sacigee xaançe g'aqa qığeç'e. ²⁷ Manbı şaharne mıgıleqqa geepç'imee, Şamuelee Şauluk'le eyhen:

– Nukarık'le eyhe, şale ögee hooracen.

Nukarır ılğeç'ena ögilqa.

Şamueleecad meed eyhen:

– Ğu ulyozre, zı valqa Allahın cuvab hixhar ha'as.

10

¹ Şamuelee zeytunun q'ışnan g'ab alyaat'u, Şaulne vuk'lelqa k'yı'ı, mang'us ubba hı'ı eyhen:

– Rəbbe zak'le valqa q'ış qadğveva uvhu, məxür ğu İzrailyna, Cune milletna, xərna hı'ı. ² G'iyına ğu zake curxhayle qiyğa, Benyaminaaşine cigabişee, Tselytsax eyhene şahareene Raahileyne nyuq'vnesne vasqa q'öyre insan qızaaxas. Manbişe vak'le eyhesin:

«Ğu t'abala'asva hark'iniyn əməler aveykıynbı. Yiğne dekkisse əməler yik'el hitxın, həşde yiğna haa'a girğil: „Yizde duxayk hucoonıyxan ıxha?“»

³ Mançer ğu Tavoreene mı'qəne yivusqa qales. Maa'ab vasqa xhebiyre Bet-Ēleeqa Allahıs ı'bəədatıs vüqəən adamer qızaaxas. Manbişde sang'usnee xheyible mısva, mansang'usnee xheyible gıney, xhebır'esiŋ'usneeme sa tuluğ çaxiren ixhes. ⁴ Manbişe vas salam huvu, q'öble gıney hevles. Ğunad alyaat'asınbı.

⁵ Mançile qiyğa ğu əlyhəəsda Allahne Gıvea ehene şahareeqa, maa'ab Fılıştınaaşın eskerar vuxhes. Şahareeqa ıkkəəmee, vasqa q'urbanbı allya'ane cıgeençe gəən peyğambarar qızaaxas.

Manbışe maa'ab arfa, dyaf, zurna, lira əlüvxəs. Coyib peyğambariyvalla haa'as. ⁶ Manke Rəbbin Rı'h valqa giç'es, ğunab manbışıka sacigee peyğambariyvalla haa'as. Vake maa sa mernacar insan qıxhes. ⁷ Man ğırgın əlaamatbı ıxhamee, ğu ha'asın kar he'e. Allahır vaka ixhes. ⁸ Zale ögee Gilgaleeqa giç'e. Zınar gyoxhxhan ha'an q'urbanbiyyi medın q'urbanbı allya'asva maqa giç'es. Zı maqa qalesmee, yighille yiğna maa'ar axve. Zı vak'le hucooyiy ha'as ıkkınva eyhesmee, vuççud hıma'a.

Şamuelee uvhiyn eyxhen

⁹ Şaul Şamuelisse xaaqa sak'ımee, Allahıe mang'un yik' badal ha'a. Man ğırgın əlaamatbıd mane yiğılycad eyxhe. ¹⁰ Manbı Giveayeeqa qabımee, manbışısqı peyğambarar qızaaxa. Maa'ad Allahın Rı'h Şaululqa geç'e, Şauleeyib manbışıka sacigee peyğambariyvalla haa'a giyğal. ¹¹ Mana şenkecar ats'anbışik'le, mang'vee peyğambariyvalla haa'a g'avcumee, sana-sang'uk'le eyhen:

- Gişine duxayk hucoonyıxan ıxha? Nya'a, Şaulur peyğambaraaşınane vor?

¹² Maa eyxhene insanaaşine sang'vee eyhen:

- İlyaakende, manbışın dekkar sa nəxbıncab insanaare?

Mankiyle axuyn vod: «Şaulukerne peyğambar ıxha?» eyhen.

¹³ Şaulee peyğambariyvalla hav'uyle qiyğa, q'urbanbı allya'ane cigeeqa ilqeq'u. ¹⁴ Şaulne emisee, mang'ukeyy mang'une nukarıke qiyghanan:

- Nyaqaniy hapk'ın?

Şaulee eyhen:

- Əməler t'abal ha'asniy hapk'ın, ivdeeke g'acumee, Şamuelyne k'anyaqa hapk'ın.

¹⁵ Şaulne emisee eyhen:

- Hucoona ixhes, Şamuelee şok'le uvhuyn zas yuşan he'e.

¹⁶ Şaulee emisiyk'le eyhen:

- Mang'vee şak'le əməler aveykiynbıva uvhu.

Paçcahiyvaline hək'ee Şamuelee hucoovayiy uvhuvu, mang'vee emisiysne ağmişcad ha'a deş.

Şaulike paçcah eyxhe

¹⁷ Şamuelee İzrailybı Rəbbine ögilqa, Mispeeqa sav'u, ¹⁸ eyhen:

- Rəbbe, İzrailyne Allahee, inva vod eyhe: «Zı İzrailybı Misirğançe qıǵav'u. Misirbışdeyiy menne şos xəbvalla haa'ane, əq'üba hoolene paçcahaaşine xılənçe Zı şu g'attivxhan hav'u. ¹⁹ Şu manimeene daǵamiyvalybışike, əq'übabışike g'attivxhan hav'une Allahılqa şu g'iyna yı'q'bı sak'al ha'a. Şu Mang'uk'le „De'eş, şas paçcah gixhxheva“ eyhe. Həşdemee Rəbbine ögee nasılbaşıs, xizanbaşıs sik'ı uly-oozre».

²⁰ Şamuelee İzrailin gırgın nasılbı, sassadna ögeeqa qıǵı'ı çöp k'eççu. Çöp Benyaminne nasılılqa gitxhu. ²¹ Qiyǵad Benyaminne nasıl xizanbı sassadna ögeeqa qıǵı'ı çöp k'eççu. Çöp Matriyne xizanılqa gitxhu. Matriyne xizanınbaşık'led sassabna ögeeqa qıǵeepç'eva eyhe. Manbaşiker Gişna dix Şaul çöp k'eççu,

g'əxə. Şaul t'abal ha'a gibğilmee, mana iveeke deş. ²² Manke manbişe Rəbbike qiyghan:

– Mana inyaqa qarı dişde?

Rəbbee eyhen:

– Hooşe, yukbişde yı'q'nee dyugulyxha.

²³ Manbı maqa g'adapxhın, Şaul ana qavaylenbı. Şaul milletne yı'q'nee ulyorzuling'a, mana gırgıng'ule sa ç'ümna axtıra ıxha.

²⁴ Şamuelee eyhen:

– Rəbbee g'əyxı'na insan, şok'le g'eceyee? Milletne yı'q'nee mang'uk akarna sacar deşda.

Milletın ts'irika eyhen:

– Paçcah geer qa'ana!

²⁵ Şamuelee milletis paçcahee vuk'lek vukkekkane ölkayn q'aanunbı yuşan ha'a. Mang'vee man q'aanunbı kitabeeqa otk'un Rəbbine ögilqa giyxhe. Mançile qiyğa Şamuelee millet cone xaybişeeqa g'ekka.

²⁶ Şaulur cune xaaqa Giveayeeqa ayk'an. Allahē məxüd ha'a, sassa igıdyar Şauluqab qihna avayk'an. ²⁷ Sassa karı'dəəneme insanaşe inəxüd eyhe ıxha:

– İne insanee şi nəxüb g'attivxhan haa'ayee?

Manbişe mana qızarır ha'a deş, mang'us paybıd ikkekka deş. Şaulee mançis nıq' qığayhe deş.

11

Şaulee Yaveş g'attivxhan haa'a

¹ Ammonğançene Naxaşee, Gileadne cigabişeeena Yaveş eyhena şahar hiqiy-allançe

avqaaqqana. Yaveşne milletıncad Naxaşik'le eyhen:

- Şaka cuvab g'ats'ak'vne, şınad ğu eyhenbı ha'as.

² Ammonğançene Naxaşee manbışik'le eyhen:

- Vuşun ğirğing'un sağın uleppi alqı'ı, məxüb İzrail g'eliqqa huvuyle qiyğa, zı şu uvhuynçılqa qarayle.

³ Yaveşne ağsaqqalaaşe mang'uk'le eyhen:

- Şas sa yighılle yiğ hele, xabar ana İzrailivolle insanar g'axuvles. Şi şavussecab g'attıvıxhan haa'as dəəxəxhee, manke şıcab şı yiğne xılyaqa qevles.

⁴ Xabar ana insanar, Giveayeeqa Şaulusqa abı, milletis hucooyiy ıxhava yuşan ha'an. Milletid ts'irıka geşşe ğiyğal. ⁵ Mane ğahıl Şaul cune yastbışıqar qihna çoleençe qöö ıxha. Mang'vee qiyghanan:

- Milletik hucoona ıxha, nya'a man geşşe?

Manke Yaveşbışe cos yuşan hı'ıynbı, manbışe mang'ulqa hixhar ha'anbı.

⁶ Man eyhenbı ğ'ayxımee, Allahın Rı'h Şaululqa ğexa. Şaul qəlın qoxa ğiyğal.

⁷ Mang'vee cuna q'öble yats ğivk'u, san-sanna qaa'a. Qiyğad xabar ana abıynbışısqa man sanbı quvu, İzrailivolle in eyhe iviykaras ulyooka:

- Şaulneyiy Şamuelyne qihna qıdyabıynbışde ğirğing'une yatsbışılqab mana ver ooxasvude.

Milletılqa Rəbbile qəpqr'niyna ğ'iç' ğyooç'e, manbışın ğirğınbı sanab oza qeebaxhenbı.

⁸ Şaulee manbı Bezek' eyhene cıgee ğipk'ining'a, İzrailybışıqa xhebıd vəş aazır (300 000),

Yahudeşiqar xhebts'al aazır (30 000) adamiy ıxha.

⁹ Manbışe Yaveşğançe xabar ana abıynbışik'le eyhen:

– Gileadeene Yaveşbışik'le inva eyhe: «G'iyqa veriğ pıra quvxhesse, şu g'attivxhanasınbı».

Xabar ana abıynbışe mana xabar Yaveşbışılqa hivxhar hav'umee, manbı şadeebaxhenbı.

¹⁰ Yaveşbışe Naxaşik'le eyhen:

– G'iyqa şıcab şı vuşde xılyaqa qevles, manke şos hucooyiy ıkkın, şak he'e.

¹¹ Qinne yiğil Şaulee cun insanar xhebne cigeeqa bit'al haa'a. Miç'eed qixhesnang'a, manbı Ammonğançenbışın g'oşunbınane cigeeqa akk'yapk'ı, yı'q'ı'hı'lqasmee, manbı gyabat'a vuxha. Üç'übba avxuynbı sassabna mançe heebaxanbı. Q'öyre-q'öyrena vuşucar sacıgee axu deş.

¹² Milletın Şamuelik'le eyhen:

– Şaul yişda paççah ixhes dæxəsva eyhenbı nyavxha? Qavaale şı man insanar gyapt'as.

¹³ Şaulee eyhen:

– G'iyına vuşucar gik'as deş. G'iyına Rəbbe İzrail g'attivxhan hav'uyn yiğ vod.

¹⁴ Şamuelee milletık'le eyhen:

– Qudoora Gilgaleeqa sapk'ıl, paççah vuşuyiyva sayid eyhes.

¹⁵ Gırgın milletcad Gilgaleeqa atk'ın, Rəbbine ögil Şauluke paççah ha'a. Maa'ad manbışe, Rəbbine ögil q'urbanbı gyaat'a. Gırgıne İzrailıbışe Şauluka sacıgee mane yiğil yugda otxhun-ulyoğan.

12

Şamuelee nekke qiyğa uvhuyn cuvab

¹ Şamuelee İzrailıybişde gırgıng'uk'le eyhen:

– Haane, zı şu eyhençil k'ırı alixhxhı şos paççah gixhxhına. ² Həşde şoqa vuşda paççah vor, zımee q'əs qıxha, ç'ərbı cagvara qeetxha. Yızın dixbımee şoka vob. Zı cehilyranang'ançile g'iyniyne yiğılqamee vuşde ögee ark'ın. ³ G'iyna zı vuşde ögil ulyorzuling'a, şu zak'le eyhelan, zı şavna yatsne, əməlene alyapt'ı? Vuşune zı horç'un? Vuşuyiy zı azırda hı'ı? Şavuke pıl alyaat'uye, mang'une pıside işılqa ul gyapxı? Rəbbineyiy Mangv'ee g'əyxı'ne paççahne ögee, yizde aq'veeqa aqqe. Zı şoke alyat'uyın sak'al ha'as.

⁴ Manbışe mang'us inəxüd alidghınıy qele:

– Ğu şi mısacab hopç'un deş, azırbab g'alyav'uyınbı deş, şavnecad xılençe vuççudud g'ayşuyn deş.

⁵ Şamuelee manbışik'le eyhen:

– Şok'le g'iyna yizde aq'vee aqqasın vuççud ivdeeke ıxhay, Rəbbik'led, Mang'vee g'əyxı'yne paççahık'led g'acuyn.

Manbışed «Ho'o, şaqa yiğne aq'vee aqqasın kar deşınva» eyhe.

⁶ Şamueleecad meed milletık'le eyhen:

– Mane Rəbbe Haruniy Mısa g'əvxü, vuşun dekkarıb Misirğançe Mang'veecab qığav'u. ⁷ Həşde Rəbbine ögil ulyoozre. Zı şok'le Rəbbe şosiy vuşde dekkaaşis hav'una yugvalla eyhes, mana vuşde aq'val avqas.

⁸ Yaaq'ub Misireeqa qarayle. Qiyğa mang'uke g'abıynbışılqa Misirbışe yıǵbı examee, manbışe Rəbbılqa xileppı aaqa. Rəbbeeyib, Haruniy Mısa vuşun dekkar Misirğançe qıǵav'u, inyaqa qavaalesva g'uxoole.

⁹ Manbıšemee Rəbb, cona Allah, yik'el hixan ha'a. Rəbbeeyib manbı Xatsorne g'oşunne xəring'une Sisrayne, Moavne paççahne sayib Filiştinaaşde xıyaqa qoole. Manbışe vuşde dekkaaşika dəv'ə haa'a. ¹⁰ Manke milletın gyaaşe-gyaaşe Rəbbılqa xileppı aaqı, eyhen: «Rəbb, şı Ğu yik'el hixan hı'ı, Ba'aliy Aştoret* donane byuttyaaşis ı'bəədat hı'ı, bınah hav'u. Ğu şı həşde duşmanaaşine xılence g'attivxhan hav'uyınxhiy, şı Vas ı'bəədat ha'ayiy».

¹¹ Rəbbeeyib manke Yerubba'al, Bedan, İftah, Şamuel g'uxoole. Şu nişilecab qı'məəq'ənceva Mang'vee şu məxüb hiqiy-allane duşmanaaşine xılence g'attivxhan haa'a.

¹² Şok'le Ammonbışda paççah, Naxaş, şolqa ı'qqə g'acumee, vuşda paççah Rəbb Allah ıxhayka, şu ilydyaakkı, zak'le uvhuyn: «De'eş, şaqa yişda paççah ıxha ıkkın». ¹³ Haane şos ıkkıykın, şu g'əyxı'na paççah. İlyaake Rəbbe şos paççah gıxhxhına. ¹⁴ Rəbbile qəpq'ı'n Mang'us ı'bəədat he'eene, Mang'vee eyhençil k'ırıbı alıxhxhı, Mang'une əmrıbışeence

* **12:10** 12:10 Ba'aliy Aştoret: Kana'anaaşin nekke xədn byutbı. Manbışde uvhuyn, Ba'alee xəybı g'əhətqa'a, gyoǵıybı gyoǵa'a ıxha. Aştoret eyhen byut, Kana'anaaşe, yiv hoots'u, zəiyfayk akara qaa'a vuxha. Sabara gafbışee Aştoret Ba'alna xhunaşşe yıxhavad eyhen.

qıǵdepç'eene, şunab şol oǵa gixhıxına paççahır vuşde Allahee, Rəbbe, eyhençika gyuv'ur oza qeepxheene, geed yugda ixhes! ¹⁵ De'eş, şu Rəbbine cuvabil k'ırı ilydiyxhı, Rəbbine əmreençe qıǵeepç'eene, nəxdıy Rəbbin xıl vuşde dekkaaşılqa satk'ıl, həməxdıd şolqad sak'alas.

¹⁶ Həşdemee ulyobzur, Rəbbe vuşde ulene ögil haa'asde xənnə işıqa ilyaake! ¹⁷ G'iyna suk qıvişalan yiǵ dişde vod? Zı həşde Rəbbilqa xıleppı aaqı, Mang'uk'le xəybı g'əhətq'e'eva, gyoǵiy g'axileva eyhes. Manke şok'lecad ats'axhıhesın, şos paççah heqqıyka, şu Rəbbine ögil nimeena bınahiy hav'uva.

¹⁸ Şamuelee Rəbbilqa ona'a, Rəbbeyid manecad yiǵıl xəybı g'əhətqı'ı, gyoǵiy gyoǵa'a. Manke millet Rəbbiled, Şamueliled qətqı'niyn.

¹⁹ Milletıncad Şamuelik'le eyhen:

– Yişdemee, yiǵne g'ulaaşınemee, yiǵne Allahılqa, Rəbbilqa, düə he'e, Mang'vee şı gımbat'acen. Şı yişde manisa bınahbışılqa, paççah heqqıyka sayıb hexxav'una.

²⁰ Şamuelemee milletık'le eyhen:

– Qı'məəq'ən, şu mana bınah hav'u vuxheeyib, Rəbbile sıvmiyk'al, Rəbbis ı'bəədat yik'eençe he'e. ²¹ Nişiscad karı'dəəne byutyaaşınemee, Rəbbile sıvmiyk'al. Manbı nişiscad karı'dəən karbı ıxhayke, mançisse şos nəxbınacab yugvallab haa'as vəəxəs deş, nişikcabıb g'attıvıxhan haa'as deş. ²² Rəbbe Cune xənnə doyunemee, şu daǵaa'as deş. Rəbbis Cus ıkkıykın, şoke Cun millet hı'ı. ²³ Zalqa axvee, zı şol-alla düə hav'uy g'aleççes deş.

Mançike zas Rəbbine ögil bınah vuxhes. Zı şos yugna, qopkuna yəq haagvas. ²⁴ Saccu Rəbbile qəvəq'ne, Mang'us gırgıne gahbışil yik'eençe ı'bəədat he'e. Yik'el aqqe, Rəbbe vuşdemee nəxdın ç'ak'ın işbı hı'ı ıxhay. ²⁵ Şu pisvalybışike xıl ts'its'dyav'eene, şunab, vuşda paççahır ç'iyene aq'vayle havaakal haa'asınbı.

13

Filiştinaaşika dəv'ə giviyğal

¹ Şaul paççah ıxhamee, mang'uqa xhebts'al (30) senniy* vod. Mana yoq'ts'ale q'olle (42) senna İzrailyna paççah ıxha.

² Şaulee cune g'oşunbışeeqa xhebıd aazır İzrailyğançena g'əyxə. Manbışda q'öd aazır insan cukasana Mikmas eyhene şahareeyiy Bet-Elyne tepabışee vooxhe. Aazır insanmee cune duxayka, Yonatanıka, Benyamınna nasıl vooxhene Givea eyhene şaharee vooxhe. Mansa axuyn milletmee Şaulee cone xaybışeeqa yəqqı'l ha'a.

³ Yonatanee Giveayeene Filiştinaaşde zastaaveebın eskerar gyabat'a, manıd Filiştinaaşik'le ats'axhhen. Şauleeme: «Cühüt'yaaşik'le g'ayxhecenva!» uvhu, ölkavolle şeypur hook'as ulyookka.

⁴ İzrailybışde gırgıng'uk'le Şaulee, Filiştinaaşde zastaveebın eskerar gyapt'ıyıd, Filiştinaaşik'le İzrailybı g'umooce qeepxhayıd

* **13:1** 13:1 Xhebts'al (30) sen: originalee in raq'ambı deşınbı. Alimaşee man raq'ambı ədatbışis sik'ı oyk'an.

g'ayxhiyn. Millet Şaulne hiqiy-alla salecenva Gilgaleeqa qoyt'al.

⁵ Filiştinarıb İzrailybışıka səvxəsva savayle. Manbışe xhebts'al aazır (30 000) dəv'əyn daşk'a, yixıd aazırır (6 000) balkanlıyna sa'a. Manbışda g'oşun deryahne mıglekna g'um xhinne geeb vuxha. Manbı apk'ın Bet-Aven eyhene şaharne şargıl Mikmasee çadırıbı giyxə. ⁶ İzrailybışik'le cok ixhesın g'acumee, co ooşaa'a g'avcumee, manbı mağarabışee, axtıne ok'bışee, suvabışee, k'oralybışee, kahrızbışee dyuguleebaxhenbı. ⁷ Manbışiken sabarabı İordanne damayne şene aqvalqa Qadne nasileneyiy Gileadne cigabışeeqa ilğeebaç'e.

Şaulee Allahıl k'ırı iliyxe deş

Şaul vuc Gilgalee axva, cukane milletınıd qəpq'ı'niyvalin yik'bı qoda eyxhe. ⁸ Şaulee, Şamuelee uvhuyn xhinne yighille yığna gozet ha'an. Mane gahıl Şamuel Gilgalqa arayle deş. Şaulne hiqiy-alla sabıyn insanar heebaxa giviyyəğal. ⁹ Şaulee eyhen:

– Gyoxhxhan ha'asınıy medın q'urbanbı zasqa qale.

Mang'vee vuceecab gyooxhan haa'ana q'urban ablyaa'a. ¹⁰ Gyooxhan haa'ana q'urban ablyav'u ç'əveepxhamee, Şamuel qarı hiyxhar. Şaul salam hevlesva mang'une ögilqa qığeç'e.

¹¹ Şamuelee eyhen:

– Ğu in hı'iyn kar hucoone?

Şaulee mang'us cuvab qele:

– Zak'le g'acuyn yizde hiqiy-alladın millet hexva vod, ğunar ğu eyhene yığıl arı hirxhıl deş,

Filiştinarıb Mikmasqa vob sabı. ¹² Zı zaled-alqa uvhuyn: «Həşde xhinnee Filiştinar Gilgalılqa zalqa k'yooharas, zımee Rəbbina xayır-düə alyapt'ı deş». Mançıl-allar zıcar zı gyooxhan haa'ana q'urban ablyaa'as alıkkı.

¹³ Şamuelee Şauluk'le eyhen:

- Ğu ək'el deşin kar hı'ı. Yiğne Allahne, Rəbbine, əmrılqa əməl hı'ı deş†. Ğu məxüd hidi'iyxhiy, Rəbbe yığna paççahiyvalla İzrailil oğa gırgıne gahbışis havaacesdaniy.

¹⁴ Həşdemee yığna paççahiyvalla xılıyba ts'its'uvxhes deş. Rəbbe Cus ıkkanna, Cune yik'es sik'ına insan t'abal hı'ı. Ğu Rəbbine əmrılqa əməl hidi'iyñıl-alla, Rəbbe mana insan Cune milletna xərna gıxhxı.

¹⁵ Mançile qiyğa Şamuel Gilgaleençe qığec'u, Benyaminaaşine Givea eyhene şahareeqa ilqec'e. Şaulee cun insanar qəpç'ı'mee, yixhid vəşılqa (600) ələəna insan eyxhe.

Yonatan Mikmasee Filiştinaaşika siyxə

¹⁶ Şaulıy cuna dix Yonatan, cone insanaaşika Benyaminaaşine Givea eyhene şaharee ulyobzur vuxha. Filiştinarmee mane gahıl, Mikmasee çadırbı gı'xı', ulyobzur vuxha.

¹⁷ Filiştinaaşın g'oşunbı xhebne cigeeqa bit'aleetxha hücum haa'asva qığeedaç'e. Manbışda sa deste Şualne cigabışeene Ofra eyhene şaharne suralqa siviyk'al. ¹⁸ Manasa desteb Bet-Xoronne yəqqı'lqa avayk'an.

† **13:13** 13:13 Yiğne Allahne, Rəbbine, əmrılqa əməl hı'ı deş: Şaulee q'urban gyuvk'u, bınah hav'u. Q'urban saccu kaahinaaşeni ablyana.

Xheyib'esda destemee Tsevoimne q'adaalilqa, sarhadılqa avayk'an. Maa sahraaniy vob.

¹⁹ Filiştinaaşe uvhuynniy: «Hasre cühüt'yaaşe g'ılnciy nize hıma'acen». Mançil-allad İzrailee sa ixheyir yiva getas əxəna insan deşdaniy. ²⁰ Gırgın İzrailybı kyotanbı, toxabı, yak'vbı, ərabbı ek'a'asva Filiştinaaşde k'anyaqa abayle vuxha. ²¹ Manbışıke kyotan, yaba, yak'v, rab, toxa ek'a'as sa pim‡ nuk'raynaniy hooqqana. ²² Mançil-allad döv'ənanğ'a Şaulneyiy Yonatanne milletiqa g'ılncıbiyiy nizebı ıxha deş. G'ılnciy nize saccu Şauluqayıy cune duxayqa Yonatanıqa ıxha.

²³ Filiştinaaşda deste Mikmasısnəene ı'lğəəne cıgeeqa qavayle.

14

¹ Sa yiğıl Şaulne duxee Yonatanee cun silah haqqane nukarık'le eyhen:

– Qora derayne şene suralyne Filiştinaaşine desteysqa ı'lğəepç'es.

Mançine hək'ee, mang'vee dekkık'le eyhe deş. ² Şaulna çadırmee Gıvea ç'əvooxhene cıgee Mi-groneene sa narıne yivek avub güvxü vuxha. Mang'une k'ane yixıd vəşşılqa (600) ələəna insan eyxhe.

³ Manbışıka sacıgee kaahinaaşın ıleyliğ* gi-vatxınna kaahin Axiyar eyxhena. Mana

‡ **13:21** 13:21 Pim: sa pımee 8 gramm ıxha. * **14:3** 14:3 Kaahinaaşın ıleyliğ: mane ıleyliğne kumaagıka Allahna fıkr vaats'a vooxhe vuxha.

İkavodne çocuna, Axituvna dix eyxhe. Ax-
ituvur, Şilo eyhene cigee eyxhene Rəbbine
kaahinna Eliyna neva, Pinxasna dix eyxhe.

Yonatanın ark'ınıy şavuk'lecad ats'a ıxha
deş. ⁴ Filiştinaaşına deste ulyobzurne cigeeqa
ı'qqəsdemee Yonatan q'öne ganznane cigeençe
ılğeç'e. Mane ganzbışın sançın do Botsets,
mansançınıd Sene ıxha. ⁵ Ganzbışın sa şimalne
surayle Mikmasıqa, mansa ganzmee canubne
surayle Giveayqa ilyakka ıxha. ⁶ Yonatanee cune
silah haqqane nukarık'le eyhen:

- Qora ine sunnat hıdyav'uynbışde desteysqa
ılğeepç'es. Sayid Rəbbe yışın sura aqqaqqa.
Rəbbis ikkanang'a, geebnanbı ğamaa'a,
ikkanang'ab, k'ilybananbı ğamaa'a.

⁷ Mang'une nukaree eyhen:

- Yiğne yik'es nəxüdiy ikkan həməxüdüd he'e.
Hoorə he'e, ğu nyaqa ark'ınee, zı vaka vor.

⁸ Yonatanee eyhen:

- Qora şene insanaaşısqa ılğeepç'es, man-
bışik'le şıcab şı haagvas. ⁹ Manbışe şak'le
«Şi şosqa qavaalesmee ulyoozreva» uvheene,
şı ulyobzurne cigeençe ı'ğdiviykar, cosqab
ılqıdebaç'e. ¹⁰ De'eş, cone k'anyaqa ılqeeepç'eva
uvhee, şınab ılqeebaç'e. Man yışdemee, Rəbbe
man insanar yışde xıyaqa quvuva işaara eyxhe.

¹¹ Manbışda q'öyursana şenbışde zastaveençe
g'avcesde cigee ulyoozar. Filiştinaaşe eyhen:

- İlyaakende, cühüt'yar dyuguleepxhayne
q'əç'ürbışeençe qığəə vob.

¹² Eskeraaşe Yonatanık'leyiy mang'un
nukarık'le eyhen:

– Şasqa ilqeepç'e, vuşun darsbı qeles.

Yonatane cune nukarık'le eyhen:

– Zaqar qihna qora, Rəbbe manbı İzrailyne xılyaqa quvu.

¹³ Yonatan g'elybışikayiy xileppışika ilyt'iyq'an-ilyt'iyq'an ooqa ilqeç'e. Cuqar qihnar cuna nukar ilqeç'e. Yonatan ooqa ilqeç'u, Filiştinar uvxü hı'ğəəkar haa'anbı, cuqar qihna qööne nukareeyib manbı gyabat'anbı. ¹⁴ Ts'eppa aldaaxhvan gibğilmee, Yonataneeyiy cune silah haqqane nukaree g'ane (20) insanılqa ələəna insan gek'a. Manbı q'öne yatsısse sa yiğee ezas əxəsde çolun surameene cigee aldaaxhvan vuxha. ¹⁵ Zastaveeneyiy çolbişeeene milletne yik'eeqa qəpç'i'niy eç'e. Zastaveene eskeraaşineyiy ts'eppa ögəeqa aldaaxhvanas avayk'ananbışde yı'q'nee məxdın alikkiy-gikkiy gexha, mançike ç'iyecad i'ğiykar. Man qəpç'i'niy Allahee g'axuvu eyxhe.

¹⁶ Benyaminaaşine Giveayee vooxhene Şaulne mane cigayqa ilyaakane eskeraaşik'le, Filitinaaşin eskerar opt'ul-opxul heepxı əlyhəə g'ooce. ¹⁷ Şaulee cune hıqiy-alla sadiyne milletik'le, eyhen:

– Qəpçə, ilyaake vuşuyiy yişinbışda deş.

Qəpç'i'mee, manbışik'le Yonatanıy mang'una silah haqqana cokasana maa devxhay ats'axxhen. ¹⁸ Şaulee Axiyayk'le eyhen:

– Allahna q'utyey† inyaqa qavaale.

† **14:18** 14:18 Allahna q'utyey: Allahee ina q'utyey he'eva Misa peyğambarık'le uvhu. Man Allah cune milletne yı'q'nee vor eyhen işaaratniy vod. Mane q'utyey g'ayebışde ooad otk'unin Allahın əmrbinıy havacenbı.

(Şene gahbışil Allahna q'utye İzrailıybişiqa vuxha.) ¹⁹ Şaulee kaahinik'le manva eyhemee, Filiştinaaşine g'oşunnane cigee alikkigikkiy sık'ildad geed qexhe. Şaulee kaahinik'le «Qımaaleva!» eyhe.

²⁰ Şaulıy mang'une hiqiy-alla sadıyn gırgın millet, döv'ə əlyhəəne cigeeqa ayk'an. Manbışik'le Filiştinar alivku-givku, sana-sanbı g'ilıncbışika gyabat'a g'ooce. ²¹ Ts'eppiyekecab Filiştinaaşine suralqa, manbışde zastaveeqa ilğeeç'ıyn cühüt'yar, Şaulneyiy Yonatanne k'anene İzrailıyne milletne suralqa ilğeebaç'e. ²² Efrayımaaşine suvabınane cigabişee dyugul vuxhayne gırgıne İzrailıybişik'led, Filiştinaaşin heepxiy g'ayxımee, manbıb conbışika sacigee Filiştinaaşıqa qihna gyabak'a. ²³ Məxüb mane yiğil Rəbbe İzrail g'attivxhanaa'ana.

Döv'əb Bet-Avenısqa hiviyxhar.

Yonatan cuk'le dyats'a-dyats'a dekkine cuvabıke qiğeç'e

²⁴ İzrailıybı mane yiğil geeb obzur vooxhe. Şaulee «Exhalılqamee, zı duşmanaaşikın ha'asmee, şavaayiy gıney otıxhun bed-düə vuxhenava!» uvhu, g'oşunusqa k'in g'assaras ilekka. G'oşuneenbışike şavaacad ghalik vuççud set'a deş. ²⁵ G'oşun ç'alagaqa ikkeç'umee, manbışik'le ç'iyel itv g'ece. ²⁶ G'oşunuk'le ç'alagee g'acuyne p'et'aybışike itv gyodatsts'e ixheeyid, şavaacad xıl ghalyaqa ikkekka deş. Manbı co g'assırne k'inile qəvəyq'ən vuxha. ²⁷ Yonatanık'le, dekkee g'oşunusqa

k'in g'assaras alikkiy ats'a deşdiy. Mang'vee xiledin t'at'aa hotku ç'iyelyne ittveeqa k'yoq'u, qiyğad t'at'alyne ittulqa xıl qadğu, ghalyaqa ikkekka. Manke mang'une uleppişeeqa işix qayle. ²⁸ G'oşuneene sang'vee eyhen:

– «G'iyna şavaayiy kar otxhun mang'us beddüə vuxhenava!» uvhu, yiğne dekke g'oşunusqa it'umun k'in g'assarasniy alikki. Mançil-allab eskerar g'elike-xıleke g'a'apk'ı.

²⁹ Yonataneey eyhen:

– Dekkee, g'oşunus əq'üba vob hoole. İlyaakende, zı mane ittvuke sık'ınincad otxhun, uleppişeeqa işix qadı! ³⁰ G'iyna eskeraaşe duşmanaaşike g'ayşuyne otxhuniybışike avts'esınmeen otxhun ıxhaynxhiy, hucoo dexheyiy? Nya'a, Filiştinaaşile sık'ilbab yugba ğamdeebaxheyiy?

³¹ Mane yiğil Şaulna g'oşun, Mikmasile Ayaloneeqamee‡ Filiştinaaşile ğameebaxhenbı. Mane yiğil eskerar geeb obzur vooxhe. ³² Eskeraaşe cone xılyaqa aytk'uyın Filiştinaaşın vəq'əbı, yatsbı, vuç'əbı zarada maacad gyat'u, ebakacad çuru oyxhan. ³³ Man Şaululqa hixhar ha'a:

– İlyaakende, eskeraaşe çuru ebakacad otxhun, Rəbbine ögil bınah haa'a.

Şaulee eyhen:

– Şu Rəbb yik'el hixanı'ı, həşdeme zasqa sa xəbna g'aye qa'aak'an hee'e.

³⁴ Meed Şauleecad eyhen:

‡ **14:31** 14:31 Mikmasile Ayaloneeqamee: mane şaharbişde yı'q'nee 25 kilometrılqa ələəna yəqniy vob.

- G'oşunne yı'q'neençe ılğeepeç'ı, manbışik'le eyhe: «Girging'vee cuna yats, vəq'ə zasqa abı, kara'əəba yizde k'ane, mane g'ayel givk'u ooxh-necen. Çuru ebaka otxhun, Rəbbine ögil bınah hımaa'a».

Mane xəmdə girging'vee, con yatsbıyiy vəq'əbı maqa adı, cone xileka gyaat'a. ³⁵ Məxüd Şaulee ts'etta Rəbbis q'urbanbı allya'an ciga ali'ı.

³⁶ Şaulee eyhen:

- Qudoora, Filiştinaaşıqab qihna xəmdcab gyapk'as, miç'eedy qıxhesse, manbışin vodun-deşin g'ayşu, con girginbıb gyapt'as.

Mang'uk'le «Vas nəxüdiy ıkkən həməxüdüdü he'eva» eyhe. Kaahineeme «Qudoora, Rəbbike qiyghanasva» eyhe. ³⁷ Şaulee Allahıke qiyghanan:

- Zı Filiştinaaşıqa qihna gixhene? Ğu manbı İzrailybışde xıyaqa qevlesınbıne?

Mane yiğıl Allahee mang'us alidghıniy qele deş.

³⁸ Şaulee eyhen:

- G'oşunun ç'ak'ınbı, vuşun girginbı inyaqa savaale. Şu g'iyna nena bınahiy hav'uva, ats'axxhes. ³⁹ İzrail g'attivxhan hav'uayne, Vorne Rəbbılqan k'in ixhen, ine işee yizde duxayn, Yonatanınıd, xıl ixheene, mana gik'as ıkkən.

Milletıke şavaacad nıq' qığavhu deş. ⁴⁰ Şaulee İzrailyne girginbışik'le eyhen:

- Şu sa sural, zınar yizde duxayka manesa sural ulyoozaras.

Eskeraaşe Şauluk'le: «Yiğne yik'es ikkanəxüd he'eva» eyhe. ⁴¹ Şaulee İzrailyne Allahık'le, Rəbbik'le, eyhen:

– Zas qotkuyn alidghınıy qele!

K'eççuynə çöpün Şaulıy Yonatan haagva. Bınah milletıl aaxva deş. ⁴² Şaulee eyhen:

– Yizdeyiy duxayne Yonatanne yı'q'neeyid çöp k'eççe.

Çöpün Yonatan hagva. ⁴³ Şaulee Yonatanık'le eyhen:

– Ğu hucoone hı'ı, zak'le eyhe!

Yonatanee mang'uk'le eyhen:

– Xılene t'at'aane sivelin sık'ının itv otxhun. Zı mançil-alla qik'asda.

⁴⁴ Şaulee eyhen:

– Yonatan, ğu g'iyna q'idek'vee, hasre Allahee zas mançiled pısın he'ecen!

⁴⁵ Milletınmee Şauluk'le eyhen:

– İzrail məxüb uftanba ğamav'una, Yonatanne qik'as? De'eş! Vorne Rəbbilqan k'ın ixhen, mang'une vuk'lelyna sa ç'ərıb ç'iyelqa g'a'avxhas deş. Nya'a, mang'vee g'iyna Allahne kumaagıka iş g'avcu.

Məxür Yonatan milletın qik'uyke g'attixhan ha'a, gik'as haysar deş.

⁴⁶ Şaulur Filiştinaaşıqar qihna gexha deş. Filiştınarıb cone cigabişeeqa siviyyk'al.

Şaulna paççahiyvalla

⁴⁷ Şaul İzrailyna paççah ıxhayle qiyğa, mang'vee hiqiy-allane cone duşmanaaşika: Moavaaşika, Ammonaaşika, Edomaaşika, Tsovayne paççahaaşika, Filiştinaaşika

dəv'ə haa'a. Mana nene suralqa ark'ınee duşmanaşine vuk'lelqa ver ooxa vuxha. ⁴⁸ Mana yik'eka sacikku Amalekaaşile ğamxha, İzrail q'əra qaa'anbışike g'attivxhanaa'ana.

⁴⁹ Yonatan, İşvi, Malki-Şua Şaulun dixbı vuxha. Mang'une xənnə yişşen do Merav, k'ıning'ı'nıd Mikal ıxha. ⁵⁰ Şaulne xhunaşşeyn do Axinoam eyxhe. Mana Axima'atsna yiş yixha. Şaulne g'oşunna xərna Avner ıxha. Avner Şaulne emisiyna, Nerna dix ıxha. ⁵¹ Şaulna dek Gişiy Avnerna dek Ner Avielin dixbı vuxha.

⁵² Şaulna ı'mı'rcab Filiştinaaşikane yı'q'ne dəv'ee ilğevç'u. Gucukana, yik'ekana insan nyaariy mang'usqa qızaxxı, mang'vee cusqa al-yarat'a ıxha.

15

Şaulee Amalekaaşika dəv'ə haa'a

¹ Şamuelee Şauluk'le eyhen:

– Rəbbee zı g'axuvuna, q'ış qadğu vake Cune milletis İzrailis paççah ha'as. Həşde ğu Rəbbee eyhençil k'ırı alixxhe. ² Xəne G'oşunbışde Rəbbee, inıd eyhe: «İzrailıy bı Misireençe əlyhəməe, Amalekaaşe manbışda yəq avqu. Zı mançıl-alla manbışılqa yiğbı allya'as. ³ Hoorə, hark'ın Amalekaar gyapxe. Manbışıqa vodunmeen ğırgın kar giyxvər he'e, coyub oot'al-ooxal he'e. Manbı qivmiykkən, manbışın adamerıb, yedarıb, uşaxarıb, gy-ooqanbıb gyapt'e. Manbışın yatsbıd, vəq'əbıd, devabıd, əməlerıd gyat'e».

4 Şaulee millet qot'ul, manbı Telaim eyhene şaharee qəbəqqənbı: maa'ar q'öd vəş aazır (200 000) İzrailyne eskerile hexxana, Yahudeşina yits'id aazır (10 000) eskerir eyxhena. 5 Şaul Amalekaaşine şaharısqana qarı, maane q'adaalil manbı gyapt'asva dyugul eyxhe. 6 Mang'vee Genbışik'le eyhen:

- Amalekaaşisse hudoora, manbışike cureep-xhe. Şunab manbışika sacigee gidyapt'as. Şu, İzrailybı Misirğançe qıgəəmee, manbışis yugvalaniy hav'u.

Genbı Amalekaaşike cureepxha avayk'ananbı. 7 Şaul Xavila eyhene şahareençe girğıl, Misirne şargılyne Şur eyhene şaharılqamee Amalekbı gyabat'a ıxha. 8 Mang'vee Amalekaaşina paççah Agag üç'ürra aqqaqqa, mang'un milletmee, girğıda g'ilincike alğayhe. 9 Amalekaaşina paççah Agagiy manbışin nekke yugun vəq'əbı, yatsbı, kokuiyn q'ıkariy urğbı Şaulusiy cune milletis qiykkın, gyat'u ak'an ha'a deş. Amalekaaşin giranın, yugun karbıd manbışis qiykkın, haq'var-hiyxvər ha'as ikkiykan deş. Nimeeniy Amalekaaşıqa karai'dəən, pısın kar vod İzrailybışe giyxvər hı'ı ak'an ha'an.

Şaul Rəbbine uleke g'e'exhxa

10 Mane gahıl Rəbbe Şamuelik'le inəxüd eyhe:

11 - Zı Şauluke paççah hı'ı paşmanxhana. Mang'vee Zalqa yı'q' sak'al hı'ı, Yızın cuvab ç'iyelqa g'a'aççu.

Mançike Şamuelis qəl vuxha, xəmvolle Rəbbilqa düə haa'a. 12 Şamuel miç'eeqana

Şaul g'acesva suğotsumee, mang'uk'le şavame eyhen:

– Şaul Karmel eyhene şahareeqa ark'in. Maa'ab mang'vee, cus haykal gyuvxhu, mançer Gilgalqa ayk'an.

¹³ Şamuel Şauluqa avarq'ilymee, Şaulee eyhen:

– Hasre Rəbbe vas xayir-düə hevleceñ! Zı Rəbbe eyhen hı'iyñ.

¹⁴ Şamueleeme mang'uk'le eyhen:

– Nya'a manke yizde k'iriysqa vəq'əbışiniy yatsbışin heghan sesbı qöö?

¹⁵ Şaulee eyhen:

– Manbı Amalekaaşike adı. Milletis vəq'əbıyiy yatsbı qiykkıniynbı, manbışe inekke yugunbı Rəbbis, yiğne Allahıs, q'urbanna allya'as havacı. İnsanar gyapt'ıynbı, mansa axuyn karbımee giyxvər hı'ı.

¹⁶ Şamuelee Şaulık'le eyhen:

– Ç'əv, g'iyna xəmdə Rəbbe zak'le uvhuyn, zı vak'le eyhes.

Şaulee, «Eyheva» cuvab qele. ¹⁷ Şamuelee eyhen:

– Ğucar vasqa k'ırıra qööng'ə, nya'a vake İzrailıne nasılışda xərna ıxha dişde? Rəbbe, q'ış qadğu, vake İzrailına paççah hı'ı dişde?

¹⁸ Rəbbe ğu g'ixelemee, inva dişde uvhu: «Hark'in bınahıka gyavts'uyne milletıkın Amalekaaşıkın he'e, manbı gırgıba gyapt'e. Manbışde gırgınbışıkın ha'asdesmee, döv'ə hee'e». ¹⁹ Nya'a ğu Rəbbil k'ırı ilydiyxhı?

Manbışike g'ayşuyne karal qıxha, Rəbbeey
ilydyaat'asın kar hı'ı?

²⁰ Şaulee Şamuelik'le eyhen:

- Zı Rəbbeeyhençil k'ırı gyaqqıyn. Mang'vee
eyhene cigeeqa hark'ınna. Manbışda paççah
Agag aqqı inyaqa qarı, gırgın Amalekbı
gyapt'ıynbı. ²¹ Saccu eskeraaşe ŝenbıŝike
g'ayşuyne çavra-vəq'əyke, gyat'u ak'an
ha'asınçike, nekke yugun yatsbıyiy vəq'əbı
g'əyxı' Rəbbis, yiğne Allahıs, Gilgalee q'urbanbı
allya'asva havacı.

²² Şamueleeme mang'uk'le eyhen:

- Gyoxhxhan ha'aneyiy menne q'urbanbıŝile
geed,
Rəbbis Cune cuvabil k'ırı alixhxhınyı ıkkın.
Rəbbine cuvabil k'ırı alixhxhiy,
q'urbanbıŝileeyiy nekke kokun g'argbıŝile
nimeexheyid yugdaniy vod.

²³ Rəbbeeyhen hidi'iyına bınah, cadubı hı'iyına
xhineecab vod.

Culed-alqan karbı hı'iyid, byuttyaaşis
ı'bəədat ha'an xhineecad vod.

Ğu Rəbbin cuvab əq'əna qı'ı,

Mang'veeyir ğu paççahiyvalike hı'ı.

²⁴ Şaulee Şamuelik'le eyhen:

- Zı bınah hav'u, Rəbbine əmriliy, yiğne
cuvabil k'ırı ilydiyxhı. Zı yizde g'oŝunule
qərq'ı'nna, dişe manbışil k'ırı alixhxhı.

²⁵ Hucoona ixhes, həŝde ğu yizde bınahile
ilyheç'e, qora zaka yıq'əlqa sak'le, zı Rəbbis
ı'bəədat ha'as.

²⁶ Şamuelee Şauluk'le eyhen:

- Zı vaka sak'alas deş. Ğu Rəbbe uvhuyñ hı'ı deş, Mang'veeyib vasse İzrailyna paççahiyvalla g'avşuna.

²⁷ Şamuel mañçe əlyhəəsva sak'ımee, Şaulee mana plaşike aqqaqqa, manıd qoxan.

²⁸ Şamuelee mang'uk'le eyhen:

- Nəxdıy ğu yızın plaş qotxu məxbı'b g'iyna Rəbbe yiğne xılənçe İzrailyna paççahiyvalla qooxas. Mang'vee vas k'anering'une, vale yugung'une xıyaqa qevles. ²⁹ İzrail Ğamaa'ane Allahee, horbıd ha'a deş, fıkırıb badal haa'a deş, Mana insan deş vor fıkır badal haa'as.

³⁰ Şaulee eyhen:

- Zı bınah hav'u. Hucoona ixhes, həşde xalq'ine ağsaqqalaaşineyiy İzrailyne ögil zas hı'rmat gıvxhe. Zakasana sak'le, yiğne Allahıs, Rəbbis, ı'bəədat ha'as.

³¹ Şamuel Şauluqar qihna qaraylena, Şauleeyid Rəbbis ı'bəədat ha'a.

³² Şamuelee eyhen:

- Amalekaaşına paççah Agag inyaqa yızde k'anyaqa qale.

Agagır vuççud dexhesda xhinne qaraylena. Agagee culed-alqa eyhe ıxha:

- Mıts'an, zı qık'uyke g'attirxhınna.

³³ Şamuelee eyhen:

- Yiğne g'ılincın nəxübiy yedar kulyfatbı dena g'alyav'u, yiğna yedir həməxür kulyfat dena eexas.

Şamuelee Gilgalee, Rəbbine ögil Agag gyaraxana.

³⁴ Mañçile qiyğa Şamuel ayk'anna Ramayeeqa, Şaulur Giveayeene, cune xaaqa siyk'al.

35 Şamuelee, Şaulna geeb haa'a, geed uts'ur ts'its'a'a. Mang'uk'le mana qik'asmee, g'ece deş. Rəbbir Şauluke İzrailyna paççah hı'ıva paşman eyxhena.

16

Rəbbee Davud paççah ixhes g'əyxə

¹ Rəbbee Şamuelik'le eyhen:

– Ğu geebne Şaulna haa'as, geedne uts'ur ts'its'a'as? Zı mang'usse İzrailyna paççahiyvalla g'avşuna. Gaç q'ışıka gyavts'av'u, yəqqı'lqa gixhe. Zı ğu Bet-Lexemğançene Yesseyne k'anyaqa g'ixele. Zı mang'une dixbışıke Yizdeme paççah g'əyxı'.

² Şamuelee eyhen:

– Zı nəxürna ı'qqəs? Şauluk'le g'ayxhee, zı gik'asda.

Rəbbee eyhen:

– Vaka sa vuç'e vukkee, «Rəbbis q'urban ablyaa'as arıva» eyhe. ³ Yesseyir q'urban ablyaa'asde cigeeqa qot'le, qiyğa hucooyiy ha'as ikkanva Zı vak'le eyhesın. Zı eyhene insanne vuk'lelqa ğu q'ış qadğvas, mang'uke Yizdeme paççah ha'as.

⁴ Şamuelee Rəbbee eyhəxüd ha'a. Mana Bet-Lexemqa qarımee, şaharın ağsaqqalar mang'une ögilqa qəvəyq'ən-qəvəyq'ən qığəepç'ı, eyhen:

– Ğu yugvalisne arı?

⁵ Mang'vee eyhen:

– Ho'o, yugvalis arı. Zı Rəbbis q'urban ablyaa'as arı. Mətteepxha, zakasana q'urban ablyaa'ane cigeeqa able.

Şamuelee Yesseyik'leyiy mang'une dixbışik'led mətteepxha q'urban ablyaa'asde cigeeqa ableva eyhe. ⁶ Manbı vüqqəmee, Şamuel Eliavıqa ilyakkı culed-alqa eyhen: «İna Rəbbe paççah ixhes g'əyxı'na vor!» ⁷ Rəbbeemee Şamuelik'le inəxüd eyhe:

– Mang'une micagiyvaliqayiy axtıvalıqa ily-makka, Zı mana əq'əna q'ı. Rəbb, insan ilyakkan xhinne deş ilyakka. İnsan insanne aq'vayqa, tanaqa ilyakka, Rəbbmee insanne yik'eeqa ilyakka.

⁸ Mane gahıl Yesseyee Avinadav qort'ul, mana Şamuelyne ögiyle alğayhe. Şamuelee eyhen:

– Rəbbe inar g'əyxı' deş.

⁹ Manke Yesseyee Şamma qort'ul, mana alğayhe Şamuelyne ögeençe. Şamuelee eyhen:

– Rəbbe inar g'əyxı' deş.

¹⁰ Yesseyee dixbışda yighırsana qort'ul, manbı Şamuelyne ögiyle alğaa'a. Şamuelee Yesseyk'le eyhen:

– Rəbbe inbı g'əvxü deş.

¹¹ Şamuelee Yesseyke qiyghanan:

– İnı yigne dixbışın gırgınbıne?

Yesseyee eyhen:

– Nekke k'innar vorna, mang'vee vəq'əbı ux-hiyxhan.

Şamuelee Yesseyk'le eyhen:

– Mang'uqar qihna insan g'axıle, hasre manar inyaqa qoracen. Mana inyaqa qalesmee, şı sufranılqa savaales deş.

¹² Yesseyee mang'uqar qihna insan g'axuvu mana qalya'ana. Mang'uqa ç'ərəxən xhinnen danbı, micagin uleppı, uftanınıd aq'va eyxhe. Rəbbe Şamuelik'le eyhen:

– Oza qixhe, mang'ulqa q'ış qadğve, Zı eyhena mana vor.

¹³ Şamuelee q'ışnana gaç alyapt'ı, çocaaşine k'ane Davudulqa q'ış qadağva. Manke Rəbbin Rı'h Davudulqa g'eç'e, mane yiğiled mang'ul oğa axva. Şamuel mançe Ramayeeqa siyk'al.

Davudee Şaulus lira ilyviyxə

¹⁴ Rəbbin Rı'h Şaulule atk'inmee, Rəbbe mang'ulqa sa medın pısın rı'h g'ıxele ıxha. Mançınıb Şaulus əq'üba hoole vuxha.

¹⁵ Şaulne insanaaşe mang'uk'le eyhen:

– Allahee g'axuvuyne pisde rı'hı'n həşde vas əq'üba hoole. ¹⁶ Yişda xərna, yiğne insanaaşılqa əmr hee'e, vas yugba lira əlivxəs vəəxəna insan t'abal he'ecen. Allahee g'axuvuyn pısın rı'h valqa qadımee, mang'vee lira əlivxee, vasıd yugda ixhes.

¹⁷ Şaulee cune insanaaşik'le eyhen:

– Manke yizdemee sa yugba lira ilyviyxəna insan t'abal hı'ı zasqa ayre.

¹⁸ Mang'une insanaaşine sang'vee alidghınıy qele:

– Zak'le Bet-Lexemğançene Yesseyne dixbişde sang'vee yugba lira ilyviyxə g'avcuna. Mana ce-hil, yik'ekana, yugra siç'ekkvana, k'orara yuşan ha'ana, micagna gadeyiy. Rəbbir mang'ukayiy.

19 Şaulee, Yesseysqa xabar ana insanar g'axuvu, eyhen:

- Vəq'əbı uxhiyxhan ha'ana yiğna dix, Davud, zasqa g'axıle.

20 Yesseyee əmələlqa gıney, çaxıren tuluğ, mısva alıvxhu, cune duxayka Davuduka Şaulus g'uxoole.

21 Davud Şaulusqa qarı, mang'une ögil ulyoyzar. Şaulus Davud geer ikkiykan, mang'uke cuna silahdar ha'a. 22 Qiyğa Şaulee, Yesseysqa cuna insan g'axuvu, eyhen:

- Hucoona ixhes, hasre Davud yizde k'ane axvecen, mana zasqa yugra qarı.

23 Allahee g'axuvuyn pısın rı'h Şaululqa qadıyne gahbışıl, Davudee cuna lira alyapt'ı əlıvxümee, mana yug qexhe ıxha. Pısın rı'hı'd mang'uke əq'əna qexhe ıxha.

17

Davudıy Golyat

1 Fılıştınaaşə dəv'ə haa'asdemeə g'oşun sav'u, Yahudayne Soko eyhene şahareeqa qavayle. Sokoyneyiy Azeka eyhene şaharbışde yı'q'nee Efes-Dammimeə manbışe g'oşun ulyoozarasın cıga ha'a. 2 Şauluy İzrailıybı sabı Ela eyhene q'adaalil g'oşun ulyoozarasın cıga hı'ı, Fılıştınaaşika dəv'ə vukkeesva manbışde ögee ulyoozar. 3 Fılıştınar sa tepal, İzrailıybıb manısa tepal ulyobzur vuxha. Manbışde yı'q'nee q'adaal ıxha.

4 Gatne şahareeçena Golyat donana sa yugra sıç'ekkvana Fılıştınaaşde g'oşuneençe

ögeeqa qığeç'e. Mana yixhne xilekkumneyiy sayid sa ç'umne* axtıvalee ıxha. ⁵ Mang'une vuk'lel tuncike hı'ıyn dabilga ıxha, tanalqad xhone aazır şekelyne† yı'q'valeedın zireh ali'ı ıxha. ⁶ Mang'une g'elybışiled tuncuke hı'ıyn zireh givatxın, mang'un yı'q'elid mizrag ıxha. ⁷ Mang'une nizeyn cık'rı qexhvane xhanayn arğacın dal xhinne xətta ıxha, mançin yivayke hı'ıyn sıvıd yixhıd vəş (600) şekelyne‡ yı'qvalee ıxha. Mang'un g'alxan haqqanar cule ögil əlyhəə ıxha.

⁸ Golyat gipk'ınne İzrailybışde ögilqa qığeç'u, ts'ir haa'a-haa'a eyhen:

- Nişisne şu qığeepç'ı, däv'ə haa'asne? Zı Filiştinğançena, şunab Şaulun g'ular dişde vob? Vuşde yı'q'neençe sa insan g'əyxə, hasre mana zasqa giç'ecen. ⁹ Zaka siç'ekkvamee, mang'usse zı gik'as əxee, manke şi vuşun g'ular vuxhes. De'eş, zı ğamxha, zı mana gik'veene, şu yişin g'ular vuxhes, şi eyhençika şu gyuv'ur oza qeep-xhes.

¹⁰ Filiştinğançeng'vee meed eyhen:

- G'iyna zı İzrailybışılqa cuvab ayhe! Zaka qığeç'u saç'ikkvasda vuşde yı'q'neençe insan g'əyxə.

¹¹ Filiştinğançeng'vee eyhen g'ayxhı, Şaulur cukan İzrailybıb çiçis üvxüyxə, manbı geeb qəvəyq'ən.

* **17:4** 17:4 Yixhulle xilekkumıy sa ç'um: xhebillə metrameen vodun. † **17:5** 17:5 Xhod aazır şekel: xhots'ale xholle (55) kilomeen vodun. ‡ **17:7** 17:7 Yixhıd vəş şekel: yighille kilomeen vodun.

12 Davud Yahudayne Bet-Lexem şahareençene Yesseyna dix ıxha. Yessey Efratbışda sa ıxha. Mang'uqa molyuyre dix ıxha. Şaulne gahıl Yessey q'əs qıxha ıxha. 13 Mang'una xərna xhebiyre dix Şauluka qihna däv'eeqaniy apk'ın. Mang'une däv'eeqa apk'ınne dixbışın do bı inbıniy vod: ts'erriyna Eliav, q'ör'esda Avinadav, xhebır'esdar Şamma. 14 Davud Yesseyne nekke k'ınna dix ıxha. Dixbışın çak'ınbı, xhebırsana Şauluqa qihna avayk'an. 15 Davudur dekkın syuru uxhiyxhan ha'ava, Şaulusqa Bet-Lexemqa hark'ın qarayle ıxha. 16 Filiştinğançena Golyat, yoqts'al (40) yiğna exhaliy-miç'eer İzrailybışısqa qıgeç'u, man-bışılqa cuvab ayhe ıxha.

17 Yiğbışde sa yiğıl Yesseyee cune duxayk'le Davuduk'le eyhen:

- Həşde yits'ible kokayiy sa maşuk' qootsune sukuna alyapt'ı, g'oşun ulyobzurne cigeeqa yiğne çocaaşısqa zaara hoora. 18 Manbışde xəring'usub yits'ible guru nissenna alept'e. Çocaaşılır alycaxve, manbı nəxübiyva zas xabar able. 19 Yiğın çocar Şaulukayiy mang'une insanaaşıka sacıgee Ela eyhene q'adaalil, Filiştinaaşıka däv'ə haa'a vob.

20 Davud miç'eer çakra suğotsu, cun vəq'əbı menne çobanıqla g'alya'a. Qiyğar mana, Yesseyee uvhuyn xhinne, karbı alyaat'u, ayk'anna. Mana g'oşun ulyobzurne cigeeqa qarı hirxhiling'a, g'oşun däv'ə haa'asde cigeeqa axtine seseka giviyk'an g'ooce. 21 İzrailybıyiy Filiştinar sanasanbışde ögee ulyozar haa'a.

22 Davudee, vucee adıyn karbı g'oşuneene g'aravulyçılqa g'ali'i, g'oşun gipk'inne cigeeqa çocaaşis xoşgelydiy haa'asva g'adayxhvan.

23 Davudee çocaaşika gaf haa'ang'a, Filiştinaaşine Gat şahareençena Golyat donana sa yugra siç'ekkvana hiqa qığeç'u, meed ögiylin xhinne cuvabbı ayhe. Mang'vee eyhenbı Davuduk'le g'iyxhenbı. 24 Gırgın İzrailıybıcab mana insan g'acumee it'umba qəpqrı'n heebaxa vuxha. 25 Manbışe eyhe ıxha:

- Şok'le mana ögilqa qığeç'una insan g'eceye? Mana İzraililqa cuvab ahas qığeç'u. Mana gik'una insan paççahee geed karnana ha'as, mang'us yişir heylesda, mang'une dekkına xizanıb İzrailıyne nalok'bışike g'attivxhan haa'asda.

26 Davudee cune k'ane ulyobzurne insanaaşike qiyghanan:

- İna Filiştinğançena gik'uyne, İzrail tesseriy-valike g'attivxhan hav'uyne insanıs hucooy'e heles? İna sunnat hidi'ına Filiştinğançena vuşuna eyxhe, Vorne Allahne g'oşunbışılqa cuvab ayhe?

27 Milletın, mana gik'uyne insanık hucooyiy ha'asva, sayid eyhen.

28 Davud insanaaşika yuşan ha'amee, mang'vee eyhenbı xərne çocuk'le, Eliavık'le g'iyxhe. Mançike çocus qəl vuxha qiyghanan:

- Nişisne ğu inyaqa arı? Çoleena yişda sa-q'öble vəq'ə, ğu şavulqane g'alepçı? Zak'le ats'an, ğucar ğu xərxa ikkekka ıxhayke, yiğne

yik'eençed yugun karbı ilğı'də ıxhayke, ğu in-yaqa däv'əyqa ilyakkas arı.

²⁹ Davudee eyhen:

- Nya'a, zı hucoona hı'ı? Nya'a, zas yuşan ha'asırne dexhes?

³⁰ Davud çöcuke mering'ulqa sak'ı, mançinacab gaf haa'a giyğal, milletinid ögiylin xhinne mang'us alidghıniy qele. ³¹ Davudee yuşan ha'anbı g'ayxhinbişe, mang'un cuvab Şaululqa hixhar ha'a. Şauleeyir mana cusqa qoyt'al. ³² Davudee Şauluk'le eyhen:

- Hasre mane insanıl-alla şavaacad aq'va havaxan hıma'acen. Zı, yiğna g'ul, hark'ın mang'uka səyxəsda.

³³ Şaulee Davuduk'le eyhen:

- Vasse mane Filiştinğançeng'uka saç'ikkvas əxəs deş, ğu uşax vod, manamee k'irranang'ançile otç'u däv'əbişee siç'ekkvana vor.

³⁴ Davudee Şauluk'le eyhen:

- Zı dekkın syuru uxhiyxhana'asniy haykanna. Şırın, syoyun abı syuruneençe urg avqu əlyhəəmee, ³⁵ zı mançıqar qihna gyurxhu mançileğana kar ı'xı' ghalençe urg g'ooşenaniy. Mane həyvanaaşına sa zalqa g'opk'uluuyng'amee, zı mana həyvın gardanılyne xhayike avqu mana gyook'ananiy. ³⁶ Zı, yiğne g'ulee, şırd, syoyub gyuvk'una. Mana sunnat hidi'ına Filiştinğançenar mançına sa xhinne ixhes, mang'vee Vorne Allahne g'oşunulqa cuvab avhuva. ³⁷ Şırneyiy syoyune ghalençe zı g'attixhan hı'iyne Rəbbe, Filiştinğançeng'uner xılence g'attixhan ha'asda.

Şaulee Davuduk'le eyhen:

- Hak'ne, Rəbb Vuc vaka ixhecen!

³⁸ Şaulee cun silahbı Davuduk qa'a. Vuk'lelqa tuncuna dəbilga giviyxhe, tanalqad zirehbı alya'a. ³⁹ Davudee mane zirehıl ooğançe g'ilinc qı'ı iykar. Mankilqamee mang'vee silah iykar hı'iyndəşdiy. Qiyğa Davudee Şauluk'le eyhen:

- Zasse man karbı ali'ı iykaras əxə deş. Zı həşdilqamee məxdın karbı ali'iyndıcad deşdiy.

Davudee manbı tanale g'eşşenbı. ⁴⁰ Qiyğa xıyaqa əsaa alyaat'u, arageençe cusda xhoble hamavarna g'ayeb g'əvxü, manbıd q'oç'eeqa k'i'ı xilene sapandıka mana Filiştinğançeng'usqa qexhe. ⁴¹ Filiştinğançenar cune g'alxan haqqang'uka mane gahıl Davudne suralqa q'öö eyxhe.

⁴² Filiştinğançeng'uk'le Davud ç'ərəne danbışıka, aq'vayle uftanra, mek'vra g'acumee, mana mang'uqa ooğançe-avqa ilyakka. ⁴³ Mang'vee Davuduk'le eyhen:

- Nya'a, zı vas xvaane vob, ğu zalqa t'at'aaka ı'qqə?

Filiştinğançeng'vee cone allahaaşıka Davudus bed-düə hav'u eyhen:

⁴⁴ - Zasqana qora, zı yiğne ç'urunuke xəəne şit'yaaşisiy, çolane həyvanaaşis heles.

⁴⁵ Davudeeme Filiştinğançeng'uk'le eyhen:

- Ğu zalqa g'ilincıka, nizeyka, mizragıka qöö, zımee valqa ğu hokuyne İzrailyne g'oşunbışde Allahne, Xəəne G'oşunbışde Rəbbine doyuka q'öö. ⁴⁶ G'iyna Rəbbe ğu yizde xıyaqa qeles, zınar ğu gik'asda. Zı yiğna vuk'ul tanake curaa'asda. G'iyna Filiştinaaşde g'oşunbışin

leşbı, zı xəəne şit'yaaşisiy çolane həyvanaaşis heles. Mançile qiyğa gırgıne dyunyeyk'lecad ats'axhxhesın İzrailee Allah vorna. ⁴⁷ İnyaqa sabıyne gırgıng'uk'lecad ats'axhxhesın, Rəbbe g'ılincıkayiy nizeyka deş g'attivxhan haa'a, ina Rəbbına däv'ə vobna, Mang'veeyib şu yişde xılyaqa qevles.

⁴⁸ Filiştinğançena Davudne ögeeqa qığeç'esva, mang'usqana qöömee, Davud zaara ı'giykır Filiştinaaşde g'oşunbişde suralqana g'adayxhvan. ⁴⁹ Davudee q'oç'eeqa xıl k'eççu g'aye alyabat'a, qiyğab sapandeeqa gyuvxhu avhu, Filiştinğançeng'une ligaylek'ena üvxüyxə. G'aye qıpxırmee mang'une ligayna bark'v havayq'ar, vucur aqvakkena ç'iyelqa qukyoyk'al. ⁵⁰ Davud Filiştinğançeng'ule sapandıkayiy g'ayeyka gəməxhe. Davudne xılee g'ılincıd eyxhe deş, mang'vee Filiştinğançena ı'xı' gek'ana.

⁵¹ Davud g'adarxhun Filiştinğançeng'une k'ane ulyoyzar. Filiştinğançeng'un g'ılinc qığayşu mana gik'u, qiyğab vuk'ul tanıke curaa'a.

Filiştinaaşik'le cona yugra sıç'ekkvana qık'u g'acumee, manbı heebaxanbı. ⁵² İzrailiniy Yahudayn g'oşunbıd ts'irbı ha'a manbışıqa qihna gyadak'va. Manbışe Filiştinar Gateeqa ikkəəne cigeeqamee, Ekronne akkabışisqamee g'e'eebaşenbı. Gateeqayiy Ekronqa əlyhəəna Şaarayimna yəqvolle Filiştinaaşın gyapt'ıynbı opt'ul-opxul vuxha. ⁵³ İzrailiybı Filiştinaaşıqab qihna gyapk'ı, mançe sapk'ılıyle qiyğa

manbışın g'oşunbı ulyozzuriyn cigabı q'əra qa'a. ⁵⁴ Davudee Golyatna vuk'ul alyapt'ı İyerusalimqa qavayle. Filiştinğançeng'un g'ilincmee adı, Davudne çadıreeqa giyxhe.

⁵⁵ Şauluk'le Davud Filiştinğançeng'usqa qığəə g'acumee, mang'vee g'oşunbışde xəring'uke, Avnerike, qiyghanan:

– Avner, ina cehil şavna dixne?

Avneree eyhen:

– Paççah, geer qa'ana, ats'a deş.

⁵⁶ Paççahee eyhen:

– Ats'axhxhelan, mana cehil şavna dixiy.

⁵⁷ Davud Golyat gik'u qöömee, Avneree mana qort'ul, Şaulusqa ikkekka. Filiştinğançeng'una vuk'ulyub mang'une xileecab vooxhe. ⁵⁸ Şaulee mang'uke qiyghanan:

– Cehil, ğu şavna dixne?

Davudee «Yiğne Bet-Lexemğançene g'uluna, Yesseyna dix vornava» alidghınıy qele.

18

Davudnayıy Yonatanna hambaziyvalla

¹ Davud Şauluka yuşan hı'ı ç'əvxhayle qiyğa, Yonatanne yik'esqa Davud yugra qarayle. Mang'us Davud vuc xhinne ikkiykan giyğal.

² Mane yiğile Şaulee Davud cune k'ane aqqaqqa, dekkine xaaqa əlyhəəs haysar deş. ³ Mana vuc xhinne geer ikkanva Yonatanee Davuduka hambaziyvalla haa'asva cuvab g'ats'ayk'van.

⁴ Yonatanee tanalinbı g'ayşu, g'ilincıka, vukuka, zirehıka sacıgee ts'irab Davudusqa qoole.

5 Şaulee Davud nene işiqar qihna g'axuvee, mang'vee mana iş yugba haa'a vuxha. Mançil-allar Şaulee Davuduke cune g'oşunee ç'ak'ınbışda sa ha'a, man milletned, Şaulne hiqiy-allanbışded ulesqa yugda qadayle.

Şaulee Davudus paxiliyvalla haa'a

6 Davudee Filiştinğançena gik'u yı'q'əlqa siyk'alme, İzrailyne gırgıne şaharbışeençen yedar dyafbiyy t'amp'ırbı alyaat'u, şadeebaxhen mə'niybıyy mık'ar ha'a paççah Şaulne ögeeqa qıgeebaç'e. 7 Yedaaşe mık'ar ha'a-ha'a, inəxdın mə'niybı qədəqqə ixha:

– Şaulee aazırbışika,

Davudemee, yits'id aazırbışika gyapt'ı.

8 Şaulus mançike geeb qəl vooxhe, man-bişe eyhenbı mang'une yik'eençe eyxhe deş. Mang'vee eyhen:

– Davudee yits'id aazırıkı, zımee aazırıkava manbişe eyhe. Sık'inne gahile manbışis mang'uke paççahcar ha'as ikkiykanas.

9 Mane yiğile Şaul Davuduqa sacurayracar ilyakka giyğal, mang'vee Davudus paxiliyvalla haa'a.

10 Qinne yiğıl Allahee g'axuvuyn pısın rı'h Şaululqa gexa. Mang'vee xaa nen qadiy ha'a giyğal. Davudeeme, vucee ögiyl ha'an xhinne, meeb xıyaqa lira alyapt'ı mana ilyviyxə vuxha. Şaulne xile nize eyxhe. 11 Şaulee «Hasre Davud ine nizeyka baruguk at'iq'an ha'asva» culed-alqa uvhu, man xiledın nize ayhen. Davudusse q'öne yəqqee mançike hixvas əxəna.

12 Rəbbe Davudun sura aqqıva, vucur g'alerçuva, Şaul Davudule qəyq'əna. 13 Mançillallar Şaule Davud cuke əq'əna qı'ı, mang'uke aazırınğ'una xərna hı'ı. Mançile qiyğa Davudee g'oşun dəv'eeqa vukku qadayle ıxha. 14 Rəbb Davuduka vorva, mang'une xılənçe gırgın işbı qöö ıxha. 15 Davudne xılənçe gırgın qöö g'acu, Şaul qəyq'əna. 16 Gırgıne İzrailıyбіşisiy Yahudabışis Davudee co dəv'eeqa vukku qavayleva, mana geer ıkkın ıxha.

17 Şaule Davuduk'le eyhen:

– İna yızda xərna yiş, Merav vorna, mana zı vas heyles. Saccu ğu yızde yəqqə yik'eka ixhe, Rəbbinab dəv'ə vukkee.

Şaulne fikireençe «Hasre mana yızde deş, Filiştinaaşde xile qik'ecenva» ilğec'e.

18 Davude Şauluk'le eyhen:

– Nya'a, zı vuşune eyxhe? Yızda xızan hucoo eyhen karne, dekkına xızanıb İzrailee şavunbışdane vob, zake paççahıs yezne ixhes?

19 Şaulna yiş Merav, Davudus heylesda gah qabımee, mana Mexolğançene Adrielis heele.

20 Davudmee, Şaulne manisa yişşis Mikalıs ikkiykan. Mançına gaf Şaululqa hıvxhar hav'umee, mana mang'une yik'eençe vooxhe.

21 Şaulne fikireençe «Davudus Mikal hiyvu, mang'us gugu haa'as, Davud Filiştinaaşde xıleka gik'asva» ilğec'e. Qiyğa Şaule Davuduk'le eyhen:

– Vasse g'iyna meer yızda yezne ixhes əxə.

22 Şaule cone hiqiy-allanbışılqa əmr haa'a, Davuduk'le dyugulenda inəxüd eyheva:

- İleкке paççahıs ğu nimeeyiy ıkkın, mang'une hiqiy-allanbışısır ğu ıkkanna. Qora ğu həşde mang'us yezne ixhe.

²³ Şaulne hiqiy-allanbışe, Davudus man g'ayxha'ang'a, Davudee manbışik'le eyhen:

- Paççahna yezne ıxhay, vuşdemee nəxdın ıxhay karne vod? Zı kar deşda, şavuk'lecar dyats'ana insan vor.

²⁴ Şaulne hiqiy-allanbışe «Davudee inva uvhuva» Şaululqa hixhar ha'a. ²⁵ Şaulee eyhen:

- Davuduk'le eyhe: «Paççahee vake, yişşel-alla pıl deş heqqa. Mang'vee vake, çine cigee, cuna qəl qıgaahasva, cune duşmanaaşın vəşne (100) Filiştinğaçeng'un sunnat hı'ıyn ç'ürüx heqqa».

Manıd Şaulee, Davud Filiştinaaşde xıleka gik'asva ha'a. ²⁶ Şaulne hiqiy-allanbışe man eyhenbı Davudulqa hixhar ha'anbı. Davudusur yezne ixhes ikkiykkanna. Gyuvxhuna gah g'avalessecab, ²⁷ Davud cune g'oşunıka hark'ın Filiştinaaşda q'öd vəş (200) adamiy gek'a. Paççahna yezne ixhesdemee, Davudee manbı sunnat hav'u ıxhayn ç'ürüxbı paççahısqa adayle. Manke Şauleeyir cuna yiş Mikal Davudus heelena.

²⁸ Şaululqa hitxırmee, Rəbb Davuduka vorva, yişşes Mikalısır Davud ıkkanırvı, ²⁹ mana mang'ule sık'ırar geer qəyq'ən giyğal. Qik'asmeeyir mana Davudna duşman eyxhe.

³⁰ Filiştinaaşde g'oşunbışde ç'ak'ınbışe döv'ə ç'əvcab haa'a vuxha deş. Manbışe döv'ə hav'uylette, Davud mane döv'əbışee, Şaulne gırgıne hiqiy-allane insanaaşile ək'elika ıxha.

Mançile qiyğa milletın mang'un do axtıda aqqaqqa.

19

Yonatanee Davudun sura aqqaqqa

¹ Şaulee cune duxayk'le Yonatanık'leyiy cune hiqiy-allanbışik'le Davud gik'eva eyhe. Yonatanismee, Davud geer ıkkın ıxha.

² Yonatanee Davudulqa xabar g'uxoole:

- Yizde dekkıs Şaulus ğu gik'asır ıkkın. Həşdiyle, hucoon ixhes, ğucar ğu g'iyqa miç'eer havace. Sa ciga t'abal hı'ı, çolee dyugulyxhe.

³ Zınar dekkıkasana çoleeqa, ğu dyugulyxhayne cigaysqa, ayres. Mang'uka yiğne hək'ee yuşan ha'as, mang'vee hucooyiy uvhu zı valqa hixhar ha'asın.

⁴ Yonatanee dekkıs Şaulus, Davudne hək'ee yugun karbı yuşan hı'ı, eyhen:

- Paççahee, cune nukarıs Davudus pisvalla hımaa'acen. Mang'vee vas mısacab pisvalla hav'u deş. Mang'vee hı'ıyn ğırgın işbıd, yiğne yugvalinemee ıxha. ⁵ Mang'vee, qik'uyle qı'dərq'ı'n Filiştinğaçena Golyat gik'u, Rəbbeeyib İzrail g'attivxhan hav'u. Ğunar man g'acu, şadxhana. Nya'a ğu nişilycar-alla taxsir deşda Davud gik'u, q'ərane cigeeqa eb k'yaavak'an hav'u, vada bınah haa'as?

⁶ Şaulee Yonatanee cuvabıl k'ırır alixhxı, «Zı mana gik'as deşva» uvhu, Vorne Rəbbine hək'ee k'in g'ıysar.

⁷ Yonatanee Davud qort'ul, co yuşan hı'ıyn ğırgın mang'us yuşan ha'a. Qiyğar, Davud

Şaulusqa ikkekka. Davudur şenkiyn xhinne, Şaulusnee axva.

Davud Şaulıke hexva

⁸ Meeb däv'ə giviyğal. Davudur oza qıxha ayk'anna Filiştinaaşika saç'ikkvas. Davud manbı ootal-ooxhal hav'u, gamexhena, manbı Davudne ögiyle heebaxanbı.

⁹ Yiğbişde sa yiğıl Şaul xaa'ar xıle nizeyka gyu'uringa, mang'ulqa Rəbbe g'axuvuyn pısın rı'hı'd qadı gexa. Davudee mane gahıl lira l'lyviyxə vooxhe. ¹⁰ Şaulus Davud nizeyka baruğus at'iq'an ha'as ikkiykan. Davud mang'une ögiyle hexvana, mang'vee avhuyn nized qadı barugeeqa k'exa. Mane xəmdə Davud hixu g'ittiyxhanna.

¹¹ Şaulee Davudne xaaqa insanar g'ıxoole, mana nyaariyva ats'axxha, miç'eer g'ik'ecenva. Davudne xhunaşşee Mikalee, mang'us xabar huvu eyhen:

– Giyna xəmdə vasse, hixu dyugulyxhes dəxeene, g'iyqa miç'eer ğu g'ik'asda.

¹² Qiyğa Mikalee Davud g'uleençe gyaqqa, manar hixu g'ittiyxhanna. ¹³ Mikalee xaana byuty alyapt'ı tyuleeqa giviyxhe, vuk'lelqad ç'ərnan ts'e'in g'ekva qalı'l, ooqad tanalinbı adaççe. ¹⁴ Şaulee, Davud aqqasva g'axuvuyn insanar abımee, Mikalee «Mana ik'ar vorva» eyhe.

¹⁵ Şaulee mebin insanar g'axuvu, eyhen:

– Mana tyulyunukacar zasqa ayre, zı mana gik'as.

16 Man insanar aqa ikkeepç'imee g'ecen, tyuleeqa, vuk'lelqa ts'e'in g'ekva qali'ıyn byutud hotku.

17 Şaulee Mikalık'le eyhen:

– Nya'a zas horbı hı'ı? Yizda duşman g'aykkı, manar hixu g'attirxhınna.

Mikalee Şaulus alidghınıy qele:

– Davudee zak'le uvhuyn, g'aykke zı əlyhəəs! Deşxheene, zı ğu giyk'as!

18 Davud hixu g'attirxhınmee, Ramayeeqa Şamuelyne k'anyaqa qarı, Şaulee cuk hı'ıyn gırgın mang'us yuşan ha'an. Mançile qiyğa mana Şamuelika sacigee Nayot eyhene şahareeqa ark'in, maa aaxva.

19 Şaulus «Davud Ramayeene Nayoturva» xabar qabayle.

20 Şaulee mana aqqasva, maqa insanar g'ıxoole. İnsanaaşık'le, Şamuel q'oma ulyorzulyne peyğambaraaşine desteyn peyğambariyvalla haa'a g'ooce. Man g'acumee, Şaulee g'axuvuyne insanaaşılqad Allahın Rı'h geç'e. Manbişeb peyğambariyvalla haa'a giviyğal.*

21 Man ıxhaynbı Şaululqa hixhar hı'imee, mang'vee mebın insanar g'ıxoole. Manbişeb peyğambariyvalla haa'a. Şaulee, xhebe'es insanar g'uxoole, manbişeb peyğambariyvalla haa'a. 22 Nekke qiyğa vuccar Ramayeeqa arı, Seku eyhene cigayne k'anene, xənnə kahrızısqa qarı, maane insanaaşike qiyghanan:

– Şamueliy Davud nyaane vob?

* **19:20** 19:20 Manbişeb peyğambariyvalla haa'a giviyğal: man manbişisse cos ıkkanan ha'as dəxəva eyhen vodun sayid manbişe mansabişılqa hidixharasın karbı eyhe ıxha.

Maane neng'veemee, «İnyaa'ab, Ramayeene Nayotee vobva» eyhe. ²³ Şaul Ramayeene Nayotqa əlyhəəmee, mana Allahne Rı'hı'n aqqaqqa. Qıyğar insanaaşə Şaul Ramayeene Nayotulqa qıkkeka. Mang'veeyib peyğambariyvalla haa'a vuxha. ²⁴ Qiyğa mang'vee tanalinbı qakki'i, Şamuelyne ögil peyğambariyvalla haa'a. Mana bıkırne yiğnaiy xəmnə ts'eler qukyork'ul axva. Mançil-alla insanaaşə eyhe: «Şaulikerne peyğambar ixha?»

20

Yonataneeyiy Davudee, sana-sang'us cuvab hele

¹ Davud Ramayeene Nayoteençe hixu, Yonatanne k'anyaqa qarı eyhen:

– Nya'a, zı hucoona hı'ı? Yızın taxsir hucoona? Zı yiğne dekkıs nəxbına pisvallane hav'u, mang'us zı gik'as ıkkən?

² Yonatane mang'us alidghıniy qele:

– Məxdın kar mısacad ixhes deş! Ğu qik'as deş. Yizde dekkee nenacab iş, xəbna vuxheeyib k'inna vuxheyib zak'le ittevhu haa'as deş. Nya'asdiyxan dekkee, mana iş zale dyugul hav'u? Məxdın kar ixhes deş!

³ Davudee mang'us k'in g'assır, eyhen:

– Zı vasqa yugra qarıynçına, yiğne dekkık'le ats'a vod. Mançil-allad dişe mang'us vak'le dyats'axhxha ıkkən. Ğu aq'va qa'asınçına mang'uk'le ats'an. Vorne Rəbbilqaniy yiğne canılqan k'in ixhen, yizde qik'uys sa g'el qittasın ciga axu.

⁴ Yonatane Davuduk'le eyhen:

– Yiğne yik'es hucooyiy ikkan, zı vas ha'asın.

⁵ Davudee Yonatanık'le eyhen:

– G'iyqa ts'ebna vaz giviyğalan bayram vod, zı paççahıka sa sufranıl gyu'ur kar oxhanas ikkan. Həşde ğu zı hasre, qıtsıq exhalılqamee, hark'ın çolee dyugulyxhes. ⁶ Yiğne dekke zı qirğhın he'ee, mang'uk'le eyhe: «Davudee cune şahareeqa Bet-Lexemqa alycaxxvas i'qqəseeva zake geed qiyğhın». Maa'ab, həşde cone xizanın seniysda q'urban gyook'a. ⁷ Mang'vee uvheene: «Yugdavud», manke zı, yiğna nukar, yugra ixhes. De'eş, mang'us mançike qəl vuxheene, vak'le ats'axxhe, mang'uqa kara'əən fikırbı deşud. ⁸ Zas yugvalla hee'e, ğu Rəbbine ögil zaka cuvab g'ats'atk'un. Zal bınah vobxhee, ğucar zı gik'e. Nişil-allane vas zı yiğne dekkısqa ikkees ikkan?

⁹ Yonatane eyhen:

– Man yiğne vuk'lelqa qales deş! Yizde dekkıqa karai'dəən fikırbı ixhay, zak'le g'acuynxhiy, nya'a vak'le ittevhu g'alyadaççeyiy?

¹⁰ Davudee Yonatanık'le eyhen:

– Dek vaqa qələka yuşan he'eene, man zalqa şavaane hixhar ha'as?

¹¹ Yonatane Davuduk'le eyhen:

– Qora çoleeqa qığeepç'es.

Manbışda q'öyursana g'aqa qığeepç'ı, çoleeqa avayk'an. ¹² Qiyğa Yonatane Davuduk'le eyhen:

– İzrailyne Allahılqan, Rəbbılqan, k'in ixhen, g'iyqayee, qıtsıqee ine gahılqasse, zak'le dekkına fikir vaats'a vuxhesda. Mang'uqa yiğne hək'ee yugun fikırbı ixheene, zı manbı

valqa hixhar ha'asınbı. ¹³ De'eş, yizde dekkıne fikreençe kararı'dəən karbı ilğəə ixheene, zınad man valqa hixhar hide'eene, ğunar yəqqı'l iderçveene, hasre Rəbbe yizde vuk'ləlqa mançiled pısın yiğbı alle'ecen. Hasre Rəbb yizde dekkıka nəxüriy eyxhe, vakar həməxür ixhecen. ¹⁴ Zı nimeeletteyiy vor, ğunab zak'le Rəbbına g'idyabat'ana yugvalla haagve. Zı qik'uyng'ar, ¹⁵ Rəbbe Davudun gırgın duşmanar ç'iyene aq'vayle havaakal hav'uyleb qiyğa, mana yugvalla yizde xızanile g'its'maak'vance.

¹⁶ Yonatane Davudne nasılıka cuvab g'ats'atk'un, eyhen:

– Hasre Rəbbe vucee, Davudne duşmanaşıkın he'ecen!

¹⁷ Yonatane Davuduk'le eyhen:

– Vas zı ikkanxhee, sayid k'in g'aysre.

Davudus Yonatan cus vuc ikkanan xhinne ikkan ıxha.

¹⁸ Qiyğa Yonatane Davuduk'le eyhen:

– G'iyqa ts'ebne vuzan bayram alğahas. Yiğna cıga q'ərab g'avcumee, ğu t'abal ha'asda.

¹⁹ Qıtsıq ğu şenke dyugul ıxhayne cigaysqana qarı, Ezel eyhene g'ayeysne gyu're. ²⁰ Zı karalqa ayhen xhinne, mane suralqa vukeençe xhebillə ox ahas. ²¹ Qiyğa «Hoorə, oxbı t'abal he'eva» zı maqa sa gade g'axiles. Zı gadeyk'le uvheene: «Oxbı yiğne k'ane vod, hoorə manbı zasqa qaleva», manke ğunar qora. Vorne Rəbbilqan k'in ixhen, manke ğu g'attirxhın ixhes, vak vuççud ixhes deş. ²² De'eş, zı gadeyk'le «Oxbı vake əq'əna'ad vodva» uvhee, ğu qığeç'u, yiğne yəqqı'n hoorə. Man Rəbbe ğu əq'ənaqa

g'ixeleva eyhen vodun. ²³ Zınay ğu, hêşde yuşan hı'iyñılqamee qabımeeme, yik'el aqqe, Rəbb yizdayiy yiğna gırgıne gahbışiscar Şahad vorna.

²⁴ Davud çolee dyugul eyxhe. Ts'ebne vuzan bayram giyğalang'a paççah otxhuniy oxhanasva sufranılqa giy'ar. ²⁵ Mana ögiylin xhinne cune cigee barugusnee Yonatanne ögee giy'ar. Şaulne k'anyaqa Avner giy'ar. Davudna cigamee q'ərab aaxva. ²⁶ Mane yiğil Şaulee vuççud eyhe deş. Mang'usqa hêməxüd qayle «Davudne vuk'lelqa hucoomecad qadı ixhes. Mançil-allad mang'un gicərxiy atk'ın ixhes». ²⁷ Qinne, vuzane q'öd'esde yiğilib Davudna ciga meeb q'ərab aaxva. Şaulee Yonatanıke qiyghanan:

– Nya'asdiyhan Yesseyne dix Davud sanıxhar, giy'ınar kar oxhanas sufranılqa qıdyarı?

²⁸ Yonatanee alidghiniy qele:

– Davudee Bet-Lexemqa ı'qqəsva, zake geed qiyghın. ²⁹ Mang'vee uvhuyn: «Hucoona ixhes, hasre zı ı'qqəş. Yişde xızanın şaharee q'urban ablyaa'a, yizde çoceee zak'le maa'ar ixheva uvhu. Hucoona ixhes, zı yiğne ulen aqqıxheene, g'aykke hark'ın çocar g'avces». Mançil-alla mang'usse paççahne sufranıl arı, gyu'aras dəxi'.

³⁰ Şaulee Yonatanılqa qəl hav'u eyhen:

– İykarne zəiyfayna dix, ğu eyhenniyan, zak'le ğu Yesseyne duxayka hambaziyvalla haa'ava ats'a dişdiyhan. Yiğne yedisid, vasıd naş qixhecen. ³¹ Nimeeletteyiy Yesseyne mana dix ine ç'iyene aq'val vor, ğunar yiğna

paçcahiyvallab aaxvas deş. Mang'uqa qihna insan g'axile, hasre mana yizde k'anyaqa ayrecen. Mana qidek'u ixhes deş.

³² Yonatane dekkıs Şaulus alidghınıy qele:

– Mana nişil allane qik'as ikkan? Mang'vee hucoona hı'ı?

³³ Şaulee Yonatan gik'asva nize ayhe. Manke Yonatanılqa hiyxaran, dekkıs Davud gik'asır ikkan. ³⁴ Yonatan qəln qoxa, sufranile oza qexhena. Ts'enne vuzane q'öd'esde yığıl Yonatane vuççud oyxhan deş. Dekkee Davud k'ap'ik'ile avuqa qı'ı g'acu, mang'vee aq'va givaxana'a.

³⁵ Yonatan qinne yığıl miç'eer Davud g'acesva çoleeqa arayle. Mang'une k'aner sa k'inna gade eyxhe. ³⁶ Mang'vee gadeyk'le eyhen:

– G'adaxhvne, hark'ın zı ayhen oxbı t'abal he'e.

Gade g'adayxhvanmee, Yonatane mang'une vuk'lel oogañçe ox ayhe. ³⁷ Gade Yonatane avhune oxasqa hiyxharmee, Yonatane yı'q'əle onu'u eyhen:

– Haaşe, ox vake şaqana vod, yigne ögee vod!

³⁸ Yonatane meer gade qort'ul, eyhen:

– Zaara ixhe, ulymoyzar, g'adaxhvne!

Gadee ox alyaat'u, cune xəring'usqa Yonatanne k'anyaqa siyk'al. ³⁹ Gadeys nişikcab xabar vuxha deş. Man saccu Yonatanık'leyiy Davuduk'le ats'a ixha. ⁴⁰ Yonatane cun silahbı gadeysqa quvu, eyhen:

– Hoor, inbı şahareeqa qıkkee.

⁴¹ Gade ark'ınıyile qiyğa, Davud g'ayeyne canubne suralqa qarı, q'aratsabişil gyu'ur xhebne yəqqees Yonatanne ögee ç'iyelqamee k'yoyzarna. Manbişe sana-sang'us ubbabı

hı'ı, gyaaşenbı. Davud Yonatanile geer geşşe.

⁴² Yonatanee Davuduk'le eyhen:

- Vas yugna yəq vuxhena. Zımay ğu Rəbbine doyuile sana-sang'us k'in g'assır, uvhunniy: Rəbb yizdeyiy yiğne, yişde uşaxaaşine yı'q'neenar gırgıne gahbışisda Şahad vorna.

⁴³ Mançile qiyğa Davud oza qıxha, cune yəqqı'n ayk'an, Yonatanır şahareeqa siyk'al.

21

Davud Şaulusse hexvana

¹ Davud Nov eyhene şahareeqa kaahin Aximelekne k'anyaqa qarayle. Davud g'acu Aximelek qərq'ı'n, qiyghanan:

- Nya'a ğucar ıxha? Nya'a yiğne k'ane vuşucar deş?

² Davudee Aximelekık'le eyhen:

- Paççahee zas iş huvu uvhuyn, zı nişisiy g'axuvu, zas nena işiy huvuva neng'uk'lecad mats'axhxecen. Zı mançil-allad yizde in-sanaaşik'le, zı uvhuayne cigabişee yizde ögilqa qığeerç'eva uvhu. ³ Vaqa oxhanasın hucoona vod? Vaqa vobxhee, zas xhoble komba gıneyna hevle. Deşxheene, vaqa hucooyiy oxhanasın vod, man hele.

⁴ Kaahinee Davuduk'le eyhen:

- Zaqa məxdıncad gıney deşin, yiğne k'anebın mek'vunbı yadaaşika devxhaxheene, muq'addasın gıney vod.

⁵ Davudee kaahinis inəxdın cuvab qele:

- Mısacab, şi nenemee işiqab qihna vüqqəmee, şaka yedar vuxhaynbı deş. Yızın

insanar nenemecab işiqab qihna vüqqəmeeyib, manbişe tanbı məttıda havace. G'inya manbı manisa yiğbışileb məttıba vob.

⁶ Rəbbis adıyne gıneylə ğayrı maa'ad medın gıney dexhayke, kaahinee mang'us muq'addasın gıney hele. Man gıney Rəbbine ögiyle alyaat'uyın ıxha, çine cigee manecad yiğıl g'ümən gik'anasva.

⁷ Mane yiğıl Şaulne insanaaşına sa maa'ar eyxhe. Mang'vee maa'ad Rəbbis ı'bəədat ha'a ıxha. Mana insan Şaulne çobanaaşına xərna, Edomğançena Doeg ıxha.

⁸ Davudee Aximelekık'le eyhen:

- Deşinne vaqa inyaa nize, g'ilinc? Paççahee zak'le zaraba haa'asda iş uvhuynçil-alla, zasse yızın g'ilincıd, silahbıd alyaat'as əxi' deş.

⁹ Kaahinee eyhen:

- Ğu Elayne q'adaalil gik'uyne Filiştinğançene Golyatın g'ilinc vod. Man tanalinçeeqa hitk'ır kaahinne ileylıǵne yı'q'əl vod. Vas man ikkanxhee aleet'e, mançile ğayrı inyaa medın deşin.

Davudee eyhen:

- Mançile yugun deşin, qale man zasqa.

Davud Filiştinaaşısqa Gat eyhene şahareeqa hexva

¹⁰ Mane yiğıl Davud Şauluke hixu, Gatne paçcahne Akişne k'anyaqa ayk'an. ¹¹ Akişne insanaaşe mang'uk'le eyhen:

- İna şene ölkayna paçcah Davud dişeene? Mik'ar ha'amee yadaaşee ing'une hək'ee dişdiy qədəqqə:

«Şaulee aazırbışıka,

Davudeeme, yits'ne aazırbışıka gyapt'ı»?

¹² Davuduk'le man eyhenbı g'ayxhımee, mana Gatne paççahıle, Akişile qəyq'ən giyğal.

¹³ Davudee vucecar-vuc manbışde ögil bəç'ər xhinne hagva, mang'vee beynyava karbı ha'a, qıç'ekku akkayk cıgabı hı'ı, rixhybı saqqalılqa gekka. ¹⁴ Akişee cune insanaaşik'le eyhen:

– Şok'le g'ecen mana insan bəç'ərır. Nişisne şu mana zasqa arı? ¹⁵ Zaqa bəç'ərarne k'ilyba, şu inar zasqa bəç'əriyvalla haa'as arı? İnəxrına insan yizde xaaqa ikkeç'es eyxhey?

22

Davudıy cun insanar Adullamne mağaree dyugulebaxhe

¹ Davud mançe qığeç'u, Adullamne mağaree dyugul eyxhe. Mang'une çocaaşik'leyiy dekkıne xizaneene mansabışik'le man

g'ayxhımee, gırgınbı sabı, mang'usqa abayle.

² I'mı'r yı'q'bananbı, borcbınanbı, hooç'an-g'ooç'ananbı, gırgınbı Davudusqa savayle.

Mana manbışda xərna eyxhe. Mang'une k'ane yoq'ud vəşilqa (400) ələəna insan eyxhe.

³ Davud mançe Moavne Mitspa şahareeqa arı, Moavne paççahık'le eyhen:

– Hucoona ixhes, Allahee zak ha'asın ats'axhıxesmee, dekkiy yed abı, vuşde k'ane aaxvecen.

⁴ Davudee manbı Moavne paççahne k'ane g'alyaa'a. Manbı maa'ab, Davud dyugulyxhayne

xıl hidixharasde cigeençe qıǵeç'esmee, aaxva.
⁵ Qad peyǵambaree Davuduk'le eyhen:

- Ğu ine dyugulyxhayne cigeex imaxva, Yahudayne cigabişeeqa hoora.

Davud mançe ark'ın Xeretne ç'alageeqa ikkeç'e.

Davudus kumag hı'iyın kaahınar Şaulee gyabat'anbı

⁶ Şauluk'le g'iyxhen, Davudıy cukan insanar aveekiynbı. Mang'una çadır Giveayeene sa tepal, tamarisk eyhene yivek avub güvxü. Şaul maa xilead nize aqqı, gyu'ur ıxha. Mang'un gırgın insanarıb cune hiqiy-alla sabı vooxhe. ⁷ Şaulee cune hiqiy-alla sabıyne insanaaşık'le eyhen:

- Benyaminaaşenbı, həşde zal k'ırı alixhxhe. Nya'a, Yesseyne dixee, Davudee, vuşde girging'us çolbiyiy t'imillıǵbı helesınbıne? Nya'a, mang'vee vuşun gırgınbı - vəş'ıng'un, aazırıng'un k'omandırar haa'asınbıne?*

⁸ Dişene, vuşun gırgınbı zalqa dyugulenba g'elil qeepxha? Yizde duxee Yesseyne duxayka cuvab g'ats'ayk'vanmee, şavaacad zalqa hixhar hı'ı deş. Vuşde neg'veecab yızda hav'u deş. G'iyıniyn xhinne yizde duxee, yizde nukarıs dyugulxhayne cigeençe zalqa g'ok'alas xər qa'a. Man şu zalqa hixhar hı'iyıne?

⁹ Şaulne insanaaşine k'ane ulyorzulyne Edomǵançene Doegee Şauluk'le eyhen:

* **22:7** 22:7 Şaulee məxı'd vuc Benyaminaaşine nasileençe vorva eyxhe ıxha. Davudmee Yahudayne nasilençe vorva eyxhe ıxha. Şaulus eyhes ıkkannıy, Davud paççah ıxhamee, mang'vee cune nasılınbı ç'ak'ınbı xhinne gyuvxhes.

- Zak'le Yesseyne dix, Nov eyhene şaharee, Axituvne duxayne, Aximelekne, k'anyaqa arıyng'a g'acu. ¹⁰ Aximelekee mang'unemee Rəbbike qiyghın. Sayid mang'vee Davudus otxhuniyiy Filiştinğançene Golyatın g'ılinc huvu.

¹¹ Paççahee Axituvne duxayne, kaahin Aximelekneyiy mang'une xizanne, Novee vooxhene avxuyne kaahinaaşine qihna insan g'ixele. Manbışın gırgınbı paççahısqa abaylenbı. ¹² Şaulee eyhen:

- Axituvna dix, həşde zal k'ırı alixhxhe.

Aximelekee eyhen:

- Yızda xərna, k'ırı iliyxhe vod.

¹³ Şaulee mang'uk'le eyhen:

- Nya'a ğunayiy Yesseyne dix zalqa g'elil qeepxha? Gu Allahıke mang'unemee qiyghın. G'iyniyn xhinne zalqa g'elil qa'asdemee, Yesseyne duxayne xıyaqa gıneyiy g'ılinc huvu, nya'a zas gugu hav'u?

¹⁴ Aximelekee paççahık'le eyhen:

- Yiğne gırgıne insanaaşee Davud xhineena yl'q' qizarasda vornane? Mana paççahna yezne eyxhe, yiğne g'aravulyçeeşinar xərna, yiğne xaayir mana geer hı'rmatnana insan vor. ¹⁵ Zı ts'ette deş mang'unemee Allahıke qiyghan. Hasre paççahee zalqa, cune nukarılqa, cune nukarne xizanılqa bınah gıvmiyxhecen. Mançike zas k'ınna vuxheeyib xabar vuxha deş.

¹⁶ Paççahee eyhen:

- Aximelek, ğunar, yiğne xizanın gırgınbı hapt'as vukkan.

17 Paççahee cune hiqiy-alla ulyobzurne g'aravulyçeeşik'le eyhen:

- Hapk'ın Rəbbin kaahinar gyapt'e. Manbı Davuduka sapçı. Manbışik'le Davudun hixuy g'ayxhı, zalqa hixhar hı'ı deş.

Paçcahne g'aravulyçeeşis Rəbbine kaahinaaşılqa xıl g'ot'alas, manbı gyapt'as vukkiykan deş. 18 Paççahee Edomğançene Doegik'le eyhen:

- Hoorə, man kaahinar gyapt'e.

Edomğançena Doegır hark'ın, man kaahinar gyabat'anbı. Mane yiğil mang'vee, katanıke ileylıg† ali'ına molyts'ale xhoyre (85) kaahin gek'a. 19 Qiyğa mang'vee kaahinaaşına şaharıb, Novıb, g'ılincıke alğaahana. Mang'vee maabın gırgın adamer, yedar, uşaxar, gyooqanbı, yatsbı, əməler, vəq'əbı g'ılincıke alğaa'a. 20 Axituvna neva, Aximelekna dix Evyatar hixu, Davudusqa qarayle.

21 Evyataree, Şaulee Rəbbin kaahinar gyapt'ıva Davudus xabar abayle. 22 Davudee Evyatarık'le eyhen:

- Şene ögil Edomğançena Doeg zak'le şaa'ar g'acumee, ats'anniy mang'vee gırgın Şaululqa hixhar ha'as ıxhay. Yiğne dekkına xizan gyapt'ıyna bınah zal vobna. 23 Yizde k'ane axve, qı'məyq'ən, yızın can alişşes ıkkang'us yiğimıd can alişşes ıkkən. Yizde k'ane axvee, vak vuççud ixhes deş.

† 22:18 22:18 ileylıg: man kaahinaaşe tanalqa aly'a'ane karbışın sa ıxha.

23

Davudee Qeila eyhena şahar g'attivxhan haa'a

¹ Davudus xabar abayle:

– Filiştinar Qeılalqa k'yoptul, maadın attabı vod q'əra qa'a.

² Davudee Rəbbike qiyghanan:

– Hark'ın Filiştinaaşika səyxene?

Rəbbe Davuduk'le eyhen:

– Hudoora k'yootle, Filiştinaaşike Qeila g'attivxhan hee'e.

³ Davudne insanaaşemee, Davuduk'le eyhen:

– Şi inyaa'acab, Yahudayne cigabişeeab q'əvəyq'ən. Filiştinaaşde Qeılayeene g'oşunbışde ögeeqa şi nəxübne qıgeepç'es?

⁴ Davudee meed Rəbbike qiyghan, Rəbbeeyid mang'uk'le eyhen:

– Oza qıxha Qeılayeeqa hak'ne. Zı Filiştinar yiğne xıyaqa qevles.

⁵ Davudun insanar Qeılayeeqa hapk'ın, maane Filiştinaaşılqa k'yoohar. Manbışın çavravəq'ə Davudee g'ahayşu qıkkekkən. Davudee Filiştınbışılqa ver ablyav'u, Qeılayn millet g'attixhan ha'an. ⁶ (Mançile oğiyliid Aximelekne dixee Evyataree Qeılayeeqa Davudne k'anyaqa g'adayxhvan qöömee, kaahinaaşın ileylig adayle*.)

Şaul Davuduqar qihna gexha

* **23:6** 23:6 Kaahinaaşın ileylig adayle: məxüd otk'uning'vee Davudee Allahike nəxüdiy qiyghınva eyhe. Mane ileyligne q'ak'bışee çöp k'eççesın karbı ıxha.

7 Davud Qeilyeeqa arıva Şaululqa hixhar ha'an. Şaulee eyhen:

– Allaheecar mana yizde xılyaqa quvu. Mana ç'ak'ın akkabınaneyiy sat'ulbınane şahareeqa ikkeç'u, vucee cun ögü ı'xı'.

8 Şaulee Qeilyee Davudıy cukan insanar avqasva, gırgına g'oşun däv'əys sa'a.

9 Davuduk'le Şaulee cuk qəlasın ha'as ıxhay ats'anniy. Mang'vee kaahin Evyatarık'le eyhen:

– Kaahinaaşın ileylğ inyaqa qale.

10 Davudeecad meed sak'ı, eyhen:

– İzrailyna Allah eyxhena, Rəbb, zak'le g'ayxhiyn, zal-alla Şaulus Qeilyeeqa arı şahar q'əra qaa'asıb vukkan. 11 Qeilye milletin zı mang'une xılyaqa qelesdaniyxan? Zak'le, Yiğne nukarık'le, g'ayxhiyn ixhesinne, Şaul inyaqa ayresdane? İzrailyna Allah eyxhena, Rəbb, hucoona ixhes, man zak'le eyhe.

Rəbbe «Mana ayresdava» alidghınıy qele.

12 Mane gahıl Davudee meed qiyghanan:

– Qeilye milletin, zınayiy yızın insanar mang'une xılyaqa qevlesınbınıyxan?

Rəbbe «Qevlesınbıva» eyhe.

13 Davud yixhıd vəşşılqa (600) ələəne insanıka Qeilyeence qıgeç'u, inyaa-şa axva giyğal. Davud Qeilyeence hixu ark'ınnava, Şaululqa hixhar hı'imee, mang'vee cuna fikir badal haa'ana, maqa hayk'an deş.

14 Davud xılyaqa gidexhasde xhinene cigabışee, Zif eyhene sahrayne tepabışee axva eyxhe. Şaulee mana yiğıscar t'abal ha'a ıxha,

Allaheemee Davud mang'une xıyaqa gixhas haysar deş.

¹⁵ Davud Zifne sahreene Xoreşnang'a mang'uk'le g'iyxhen, Şaulee vucur gik'asva t'abal ha'a. ¹⁶ Şaulna dix Yonatan Xoreşeeqa Davudne k'anyaqa arı, mang'us Allahne doyuile yik'bı hele. ¹⁷ Davuduk'le mang'vee eyhen:

- Qı'məyq'ən, yizde dekkıne Şaulne xıyaqa ğu gixhas deş. Ğu İzrailyna paççah ixhes, zınar vale qiyğiyına q'ör'esda insan. Man yizde dekkık'le Şauluk'led çikana ats'an.

¹⁸ Qiyğa manbışde q'öng'e esana sana-sang'us Rəbbine ögil cuvab hele. Mançe Yonatan ayk'anna xaaqa, Davudur Xoreş axva.

¹⁹ Zifğançenbı Giveayeeqa Şaulusqa abı, eyhen:

- Davud yişde k'anene, Yeşimonne canubılyne Xakilayne tepalyne Xoreşee xıl hidixharasde cigabişee dyugulyxha vor. ²⁰ Paççah, vas misayıy ikkan, maqa ayre, şıcar aqqı mana yiğne xıyaqa qelesda.

²¹ Şaulee eyhen:

- Zas yugvalla hav'uynçil-alla, Rəbbe şos barakat helecen. ²² Sayıb hapk'ın yugda ats'axhxhe, mang'vee g'el nyaqayıy gixhxı, şavuk'leyiy mana maa'ar g'acu. Zak'le mana süvə xhinnena insan vorva g'ayxı. ²³ Mana dyugulexhen cigabı gırgınbı ats'axhxhe, yugda ats'axxhad, zasqa savk'le. Zınar maqa şoka ı'qqəsda. Mana nimeletteyiy ine ölkee Yahudee, zı mana gırgınəng'ə t'abal ha'asda.

Mana inçeğana ixheene, mana zı Yahudavolle gırgınəng'ə t'abal ha'asda.

²⁴ Zifğançenbı oza qeepxha Şaulne ögee Zifqa avayk'an. Davudıy cun insanar Yeşimonne canubılyne, Arava eyhene cigayne Maonne sahree vuxha. ²⁵ Şaulıy cun insanar mana t'abal ha'asva, mane cigeeqa havayk'an. Man Davudulqa hixhar hı'imee, mana ganznane cigeeqa qarı, Maonne sahree ulyoyzar. Şauluk'le man ats'axhxhamee, Maonne sahree Davuduqar qihna gexha. ²⁶ Şaul cune insanaaşika suvane ine surale, Davudur cune insanaaşika suvane şene surale əlyhəə vooxhe. Davudus, Şaulile hixu, dyugulyxhes ikkiykan. Şaulusmee mang'un ögü ı'xı', mana aqqas ikkiykan. ²⁷ Mane gahıl Şaulusqa xabar ana sa insan arı eyhen:

– Zaara ixhe, yı'q'əlqa sak'le, yişde ölkalqa Filiştinar k'yoptul.

²⁸ Şaulee, Davuduqa qihna girxhuy g'aletçu, mançe ayk'anna Filiştinaaşika səyxəs. Mançil-alla mane cigays Sela-Hammaxleqotva (*Curepx-hayn Ganz*) do giyxhe.

24

Davudus Şaulna rəhi'm qavayle

¹ Davud mançe En-Gedi eyhene cigeene xıl hidixharasde cigabişeeqa ayk'an.

² Şaul Filiştinaaşıkar qihna girxhu, mançe yıq'əlqa qöömee, mang'uk'le eyhen:

– Davud En-Gedi eyhene sahree vor.

3 Şaulee İzrailğançe xhebıd aazır yugra sıc'ekvana insan cuka qort'ul, Davudıy mang'un insanar t'abal haa'asva suvayn ts'e'bi uxiyxhanne suvabişeeqa hayk'an. 4 Mana qaraylena yəqqı'ne mıglekne vəq'əbı akkya'ane cigaysqa. Maa'ab mang'uk'le mağara g'avcu, g'eline yəqqı'sva maqa ikkeç'e. Davudıy mang'un insanarıb mane mağaree aqana gyuv'ur vooxhe. 5 Davudne insanaaşe mang'uk'le eyhen:

– Rəbbe vak'le eyhen yiğ haane: «Yiğna duşman yiğne xıyaqa qeles, vas hucooyiy ikkan he'e».

Davud dyugulenra Şaulusqa qıxha mang'une tanalıncın siv gyadaxa. 6 Şaulne tanalıncın siv gyatxıva, Davudun mang'uqa yik' gyoyxhan.

7 Mang'vee cune insanaaşik'le eyhen:

– Rəbbe g'əyxiyne yizde xəring'ulqa xıl g'ot'ul məxbına iş hav'uy Rəbbe zake əq'əna qee'ecen. Mana nya'a, Rəbbe g'əyxı'na dişde vor?

8 Məxüd uvhu Davudee cune insanaaşın ögü ı'xı', Şaululqa k'yumootalcenva. Şaulur mağareençe qığeç'u cune yəqqı'n ayk'an.

9 Mançile qiyğa Davud, Şauluqa qihna mağareençe qığeç'u, mang'ulqa onu'u eyhen:

– Yızda xərna, paççah!

Şaul sak'ı yı'q'əlqa ilyakkımee, Davud mang'us aq'va ç'iyek qet'asmee k'yoyzarna.

10 Mang'vee Şauluk'le eyhen:

– «Davudus yiğın yugun ikkan deşva» eyhene insanaaşine cuvabil nya'a ğu k'ırı iliyxhe?

11 G'iyına vak'le yiğne uleka g'acu, Rəbbe

ğū mağaree yizde xılyaqa quvu. Zı it-tunçiliy aqqaqqa, ğū gik'ecenva, yizdamee valqa rəhı'm qabı. Zı manbışik'le uvhuyn «Zı yizde xəring'ulqa xıl g'ot'alas deş, mana Rəbbe g'əyxı'na paççah vorna». ¹² Dek, haane ilekke, yizde xılene yiğne tanalinçine siveqa. Yiğne tanalinçin siv gyatxeeyid, zı ğū gik'u deş. Vak'le g'ace, ats'axhxhe, vas qəlasın ha'asid, valqa insanar g'elil qaa'asıb yizde xılençe qöö deş. Zı yiğne ögil bınah hav'u deş, vas meer zı gik'as ikkan. ¹³ Zasiy vas Haakim hasre Rəbb Vuc ixhecen! Zal-alla hasre Mang'vee vakın he'ecen. Zı valqa xıl g'ot'alas deş. ¹⁴ Avaala inəxüdnıyxhe eyhen: «Qəlnang'vee qəlasın ha'a». Mançıl-allad zı valqa xıl g'ot'alas deş.

¹⁵ Şavulqayıy İzrailyna paççah ı'qqə? Ğū şavuqa qihname girxhu? Qivk'una xvaane g'ohooşe, deşxhee, genane? ¹⁶ Zasiy vas haakimiyvalla havaasre Rəbbe Vucee hee'ecen. Hasre Mana Vuc ilekkecen yizde işıqa. Hasre Rəbbe, Vuce zı yiğne xıleençe g'attixhan hı'ı, zı qorkurava hagvecen.

¹⁷ Davudee man uvhu ç'əvxhamee, Şaulee qiyghanan:

– Yizda dix Davud, yuşan ha'ana mana ğune vor?

Manıd qiyghın, Şaul axtıra geşşe giyğal.

¹⁸ Qiyğa mang'vee Davuduk'le eyhen:

– Zı ğū xhinne qorkuna deş vor, zı vas yugvalla hidyaa'ameeyib, ğū zas yugvalla hav'u.

¹⁹ Ğū g'iynar zaka yugra ıxha, Rəbbe, zı yiğne xılyaqa quvuyng'ar, ğū zı gik'u deş.

20 Şavaa cuna duşman aveykımee, vuççud hidy'ı, g'ekkayiy? Hasre ğu g'iyna zak h'iynçil-alla, Rəbbe vas yugun helecen. 21 Zak'le ats'an, vake İzrailyna paççah ixhes. İzrailyna paççahiyvalla yiğne xıyaqa lğevç'umee, ğu mana xıya'ab it'umba avqas. 22 Zale qiyğa yizda nasıl g'itsdyaak'vanasva, zake g'abıynbı gidyapt'asva, həşde ğu zas Rəbbilen k'in g'assre. 23 Davudee, Şaulus k'in g'iysar. Mançile qiyğa Şaul ayk'anna cune xaaqa. Davudıy cun insa-narıb xil hidixharasde cigeeqa ilqeebaç'e.

25

Şamuel qek'a

1 Şamuel qik'umee gırgın İzrailıy bı sabı, mang'us ak' avqaaqqa. Mana Ramayee cune xaane k'ane k'eyxha. Davudmee mançe Paran eyhene sahreeqa ayk'an.

Davudus Avigail qızeexa

2 Maoneençena sa insan, Karmel eyhene şaharee geed karnana insan ıxha. Mang'uqa xhebid aazır vəq'ə, aazırıb ts'e' vooxhe. Mang'vee vəq'əbı Karmel qoyşar ıxha. 3 Mane insanın do Naval, cune xhunaşşeynıd Avigail ıxha. Mang'una xhunaşşe geer ək'elikana, micagna yixha. Kalevne nasileençena cena adamiymee geed yı'q'i'n xasyatnana, qı'çına sa ıxha.

4 Davuduk'le sahreenang'a, Navalee vəq'əbı qoyşarva g'iyxhe. 5 Mang'vee cuna yits'iyre mek'vna insan g'axuvu, manbışik'le eyhen:

- Karmelqa, Navalısqa ıqeerç'ı, zalena salam hivxhar hee'e. ⁶ Mang'uk'le eyhe: «Xiliyna ı'mı'r haa'ana! Yugra ixhena! Ğunayiy yiğın xav, yiğınbışın gırgınbı yugvalybışeecab vuxhenbı! ⁷ Zak'le g'ayxhiyn ğu vəq'əbi'e qoşşar. Yiğın çobanar yişde k'anenang'a, şı manbışik soot'u deş. Manbı Karmel vuxhaylette, manbışın vuççud agu deş. ⁸ Man vasse yiğne nukaraaşiked qidghın ha'as əxə, manbışe cocad vas gırgın yuşan ha'asın. Həşde, hucoona ixhes, yizde mek'vne insanaaşika yugra ixhe, manbı vasqa bayramne yiğil abı. Hucoona ixhes, şas, yiğne nukaraaşisiy yiğne dixes Davudus vaqa vodunçike vasse əxənmeen hele».

⁹ Davudun mek'vun insanar Navalısqa abı, Davudee cok'le uvhuyn gırgın mang'us yuşan ha'an. Qiyğad mang'vee hucoovayiy eyhesva, k'ane ulyoozar. ¹⁰ Navalee manbışis inəxdun alidghınıy qele:

- Vuşune vor mana Davud? Vuşuna Yesseyna dix? Həşde cone ç'ak'inbışisse heebaxan nukarar geeb qeerpxa. ¹¹ Vuşde uvhiyn, zı həşde gıneyke, xhineke, vəq'əbi qoşşaranbışisva gyatt'uyne həyvanaaşine çurunuke alyaat'u, şosne heles? Zak'le şu nençe vuxhaycad ats'a deş.

¹² Davudun insanar xıl q'ərab cone yəqqı'n yı'q'əlqa sapk'ıl, şeng'vee uvhuyn gırgın Davudus yuşan ha'an. ¹³ Davudee cune insanaaşik'le «Gırgıngvee yı'qəqqa g'ılınçbı qe'eva» eyhe. Manbışde gırgınbışed yı'qəqqa g'ılınçbı qa'anbı. Yoq'ud vəş (400) insan

Davuduqar qihna ayk'an, q'öd vəşir (200) coqa vonne karaka axva.

¹⁴ Navalne nukaraaşine sang'vee mana gaf, mang'une xhunaşşeyş, Avigailıs, hivxhar haa'a:

- Davudee, yişde xəring'us salam hevlesva, cun insanar sahreençe g'axuvu. Yişde xəring'veeme, manbışik'le ghalyaqa qadiyn uvhuyn. ¹⁵ Mane insanaaşe şas geeb yugvalla hav'u. Manbı şak mısacab soot'ıynbıb deş. Şi çolee sacigee vuxhayletteb, yişin vuççud aguyn deş. ¹⁶ Şi manbışde k'ane vəq'əbı uxhiyxhan ha'ang'a, xəmdəb yiğniyiğınıb suvayne yı'q'əl xhinne vuxha. ¹⁷ Vasse hucooyiy ha'as əxəva, həşdiyle meer ğucar ilekke. Yişde xəring'uned, mang'une xaane ğırgıng'uned vuk'lel yiğ höö vod. Mana Naval geer karai'dəəna, şavussecad cuvab eyhes dəxəna insan vor.

¹⁸ Avigail zaara oza qiyyxa, q'öd vəş (200) ğıney, q'ölle çaxıren tuluğ, xholle vəq'əyn laşşag, sa xəbna qootsuyne sukuna maşuk', vəş ts'ets' qeqquyne t'imıləna, q'öd vəş t'exa qeqqu'ıyne incileeşin sı'ı, əməleəşilqa iliyxhe.

¹⁹ Qiyğad nukaraaşik'le eyhen:

- Şu ögee hudoora, zınar yı'q'əle qiyeedesda.

Cene adamiyk'le, Navalık'lemee, məng'ee vuççud eyhe deş. ²⁰ Avigail əməlelqa alıyxı, suvayle gəəmee, mana g'eece yixha deş. Məng'i's Davudıy cun insanar sayangaba qızaaxa. ²¹ Davudee eyhe ıxha:

- Nişisniy zı mang'une çoleene çavra-vəq'əyqa imiygvalycenva, ilyakka. Mang'vee zı hav'une yugvalis pisvalla hav'u. ²² Miç'eerilqasse Navalne insanaaşına sa adamiyxheyir zı üç'ürra

g'alerçvee, hasre Allahee Davuduk mançile pısın he'ecen.

²³ Avigailik'le, Davud g'aciykum, mana zaara əməleyle g'iyç'u, Davudus aq'va ç'iyek qet'asdemeene cigeeqa k'eezarna. ²⁴ Qiyğar mang'une g'elybışeeqa kukkyork'ul eyhen:

- Yızda xərna, havaasre mançına bınah zal vuxhecen. Həşde, hucoona ixhes, zı, yığna nukar, vaka yuşan hee'es hiyeesre. Zı eyhençil k'ırı gyaqqe. ²⁵ Mane karai'dəəne insanın, Navalın cuvab, ğu yik'eeqacad ıkmekka. Mana, cun do xhineenacar vor. Mang'un do Naval (bəç'ər) vod, vucur do xhineenacar bəç'ər vor. Yızda xərna, zak'lemee, yığne nukarik'le, ğu g'axuvuyn insanlar g'avcucab deş.

²⁶ Yızda xərna, Rəbbine doyuleyiy yığne canalen zı k'in g'iysar: ğu Rəbbe qəlas eb k'yav'uyke havacı. Hasre yığne duşmanaaşıkıd, valqa yığbı allya'as ıkkananbışıkıd Navalne vuk'lelqa qadıyn qoracen. ²⁷ Zı vas adıyn karbı həşde hasre vaqa qihna qööne yığne insanaaşısqa qeles. ²⁸ Hucoona ixhes, yizde bınahıle ilyheç'e! Zak'le ats'a vod, vas Rəbbe yugna nasıl hevles, ğu Rəbbına döv'ə vukkeka. Hasre i'mı'rvolle vaqa nəxbınacab qəl mooxhecen. ²⁹ Şavusmee ğu g'eheşşes, gik'as ıkkıykınee, yığna i'mı'r Rəbb Allahee Cune yut'eleee havaaces. Yığne duşmanaaşına i'mı'rmee, Mang'vee sapandeençe aahana g'aye xhinne aahas. ³⁰ Rəbbe vas Vucee eyhen gırgın yugvalybı ha'amee, ğu İzrailyna paççahna alğayhemee, ³¹ ğu eyhes deş: «Zı nişiscabniy qəl mang'uke qığaaha, mering'una eb k'yaa'a,

həşde mançike yızın yik' gyotxhan». Rəbbe vas yugvalla haa'amee, yiğna nukar, zı, yik'eliyxan himee'e.

³² Davudee, Avigailik'le eyhen:

– İzrailyne Allahıs, Rəbbis, g'iyna ğu yizde ögilqa qığeyhıva, şukur vuxhena. ³³ Ək'elikana iş g'avcuva, hasre Rəbbe vas xayir-düə hevlecen! G'iyna ğu, zı eb k'yav'uyke, yizde xilekacab qəl qığavhuyke g'attixan hı'ı. ³⁴ Rəbbe zı şoke qəl qığavhuyke havacı. İzrailyne Allahılqa Vorne Rəbbilqan k'in ixhen: ğu zaara ı'ğiykır, yizde ögilqa ittyarınaxhiy, miç'eerilqasse Navalne xaane adameeşına sacar axvas deşdiy.

³⁵ Davudee, məng'ee adıyn karbı xılyaqa alyaat'u, eyhen:

– Ğu geer qee'ena, həşde oşeday xaaqa sayk'le. Haane, zı yiğne cuvabil k'ırı alixhxhı, ğu uvhuyn hı'ıyn.

Davudee Avigail hee'e

³⁶ Mançe Avigail Navalısqa siyk'al. Navalne xaa paççahne xaadın xhinnen otXHun-ulyodğiy eyxhe. Mana geed ulyodğiyke kefaka eyxhe. Miç'eedy qixhesmee, xhunaşşee mang'uk'le vuççud eyhe deş. ³⁷ Miç'eer Naval culqa qarimee, xhunaşşee mang'us gırgın yuşan ha'an. Navalne yik'eeqa ık'ar qayle, mang'un tan ittehesu g'ayelqa siyk'al. ³⁸ Ooğançe yits'ille yiğ kara ilğeç'umee, Rəbbe Navalıkın ha'an, mana gek'ana. ³⁹ Davuduk'le Naval qik'uva g'ayxhımee, eyhen:

- Zı tesser hı'iyne Navalıke, yızda qəl qıǵavhuyne Rəbbis şukur vuxhena. Mang'vee zas, Cune nukarıs, Navalıke qəl qıǵaahas hapsır deş. Navalna qəl Rəbbe Navalıke cuke qıǵavhu.

Qiyǵa Davudee cun insanar Avigailisqa gaxuvu, cus xhunaşşe yixheva eyhe.

⁴⁰ Davudun insanar Karmelqa, Avigailyne k'anyaqa abı eyhen:

- Davudee, ğu cus hee'esva, şı inyaqa g'axuvu.

⁴¹ Avigail ç'iyek qeet'asdemeene cigeeqa k'yorzul, eyhen:

- Haane zı, yiǵne nukaree, vasıb k'ilyvalla ha'asda, yiǵne nukaraaşın g'elybıd hoǵalasınbı.

⁴² Mana zaara oza qiyxha əmələlqa ileexa. Ces nukariyvalla haa'ana xhoyre mek'vna zəiyfar qort'ul, mana Davudne insanaşıqa qihna iy-eek'an, mang'us xhunaşşe yixhes.

⁴³ Davudee İzre'elyǵançena Axinoamır hey'ı yixha. Mana q'öyursana Davudun xhunaşşer vooxhe. ⁴⁴ Şaulemee, cuna yiş Davudna xhunaşşe yeexhena Mikal, Gallim eyhene şahareençene Layişne dixes Paltiys hiyvu yixha.

26

Davudee Şaul meer gek'a deş

¹ Zifǵançenbı Giveayeeqa, Şaulne k'anyaqa abı eyhen:

- Davud Yeşimonne şene aq'valyne Xakila eyhene tepal dyugul eyxhe.

² Şaulee, Davud t'abal ha'asva xhebır aazır g'əyxı'na İzrailyǵançena insan qort'ul, man-bışıka sacigee Zifne sahreeqa geç'e. ³ Mang'vee,

Yeşimonne şene aq'valyne Xakila eyhene tepal yəqqı'ne mıglek zastava giviyxhe. Sahree axvane Davuduk'le, Şaul cuqar qihna qöö g'ecena. ⁴ Davudee cun insanar dyugulenba g'axuvu, hək'erar Şaul arıy ats'axhxa.

⁵ Mana Şaulee zastava gyuvxiyne cigeeqa arayle. Maa'ar Davud, Şauliy g'oşunna xərna Nerna dix Avner g'alyabak'ane cigayqa ilyakka. Şaul vuc zastavayne yı'q'nee g'alirxhu eyxhe. Eskeraaşe cosun cigabı mang'une hiqiy-alla qa'a.

⁶ Davudee Q'etbişda eyxhene Aximelekıkeyiy Yoavne çocuke Tseruya donane zəiyfayne* duxayke Avişayke qiyghanan:

- Vuşune zakasana Şaulne k'anyaqa, zastaveeqa ı'qqə?

Avişayee «Zı vaka g'iç'esdava» eyhe. ⁷ Davudıy Avişay zastavaysqa xəmdə qabı hiviyxhar. Manbişik'le Şaul zastavayne ar g'alirxhu g'ece, cun nized cune vuk'lene k'anyaqacad k'exı eyxhe. Avneriy eskerar cune hiqiy-alla g'alyapk'ı vooxhe.

⁸ Avişayee Davuduk'le eyhen:

- G'iyna Allahee yiğna duşman yiğne xılyaqa quvu. Həşde ğu zasqa hasre mana nizeyka ı'xı' çiyek at'iq'an ha'as. Q'öd'es ı'xəsıd ıkkıykanas deş.

⁹ Davudee Avişayk'le eyhen:

- Mana gimek'a! Rəbbe g'əyxı'ynğ'ulqa xıl g'ot'uluynğ'ukun Rəbbeecad ha'asın.

¹⁰ Davudeecad meed eyhen:

* **26:6** 26:6 Tseruya donana zəiyfa: mana Davudna xını yeexhe.

- Vorne Rəbbilqa k'in ixhen, Rəbbee mang'ukun hidy'ı g'alerçes deş. Mana vuccarme qik'as, deşxhee, dəv'eeme gik'as. ¹¹ Rəbbee g'əyxı'ng'ulqa xıl g'ot'uluyle, Rəbbee Vucee zı havacecen. Hucoona ixhes, həşde ğu mang'une vuk'lene k'anedın nizeyiy parç aleet'e, əlyhəəs.

¹² Davudee Şaulne vuk'lene k'anedın nizeyiy parç alyaat'u, mançe avayk'ananbı. Manbı şavuk'lecab g'avcu deş. Manbışe ha'anıd şavuk'lecad ats'axhxhe deş, vuşucarır muğur qexhe deş. Rəbbee manbışılqa it'umun nyak' salat'ı'ıva, manbı g'alyapk'ı vooxhe. ¹³ Davud şene suralqa ilğeç'u, əq'ənanə tepayne q'omaqa ilqeç'e. Manbışde yı'q'nee xılece yəq vuxha. ¹⁴ Davudee, milletılqayiy Nerne duxalqa Avnerılqa ts'ir haa'a:

- Avner, zas alidghınıy qele!

Avneree alidghınıy qele:

- Ğu vuşune eyxhe, paççah muğur qa'a?

¹⁵ Davudee Avnerik'le eyhen:

- Ğu adamiy dişde vor? İzrailee vak akarana vuşune vor? Nya'a ğu yiğne xəring'uqa paççahıqa ilydyakka? Milletıkəna sa insan yiğna xərna, paççah gik'asvayiy arı. ¹⁶ Ğu valqa gyooxhana yugba haa'a deşub. Vorne Rəbbilqan k'in ixhen, vuşun gırgınbı hapt'asın karbı vob, Rəbbee g'əyxı'ng'uqa ilyaaka deşub. İlekkende, paççahne vuk'lene k'anedın nizeyiy parç həşde nyaadiy?

¹⁷ Şauluk'le Davudun ses qıvaats'ı, eyhen:

- Yızda dix Davud, yuşan ha'ana ğune vor?

Davudee eyhen:

– Ho'o, zı vorna, yizda xərna paççah.

¹⁸ Qiyğa vuceecad meed eyhen:

– Nya'a, yizda xərna zaqar qihna girxhu? Nya'a, zı hucoone hı'ı? Yizda bınah hucoone? ¹⁹ Hucoona ixhes, həşde zal, yiğne nukarıl k'ırı alixhxhe? Zalqa ğu g'elil qı'ına Rəbbxheene, zı Mang'us q'urban ablyaa'as. De'eş, man insanaaşə hı'ıxhee, hasre manbı Rəbbine ögil g'ulyootlecen! Manbışe Rəbbike gexhan zı ilymat'acenva zı g'e'eşşuna. Həşde zasse yizde Allahıs ı'bəədat ha'as əxə deş. ²⁰ Hımaasar yizda eb Rəbbike əq'ənanə cigabışee k'yavaak'anas. Suvabışee nəxübiy g'ön üvxəsva alycaaxva, həşde İzrailyna paççahır həməxür zı gena xhinne ı'xəsva qıgeç'u.

²¹ Şaulee eyhen:

– Yizda dix Davud, zı bınah hav'u, sak'le. G'iyna yizda ı'mı'r yiğne ulesqa giranba qabıynçil-alla, zı vas sayid pısın ha'as deş. Ək'elydeşiyvalla hav'u, zı xəbna bınah hav'u.

²² Davudee eyhen:

– Paççah, yiğın nize haane! Hasre yiğne nukaraaşına sa arı, man aleet'ecen. ²³ Rəbbe, ğırğıng'uscad cune qopkuvaliys sik'ı hele. G'iyna Rəbbe ğu yizde xılyaqə quvuyng'ar, zı Rəbbe g'əyxı'ng'ulqa xıl g'ot'ul deş. ²⁴ G'iyna nəxübiy yiğna ı'mı'r yizde ulesqa giranba qabı, havaasre yizda ı'mı'rıb Rəbbine ulesqa həməxüb giranba quvooracen. Mang'vee zı ğırğine dağamiyvalybışike g'attixhan he'ecen.

²⁵ Şaulee Davuduk'le eyhen:

- Yizda dix Davud, ğu yugvalybıŝeecar ix-hena! Ğu ç'ak'ın işbı g'aces, gırgın işbıd ha'as həsilyxhesda.

Mançile qiyğa Davud cune yəqqı'n ayk'an, Şaulur xaaqa siyk'al.

27

Davud Filiştinaaŝisqa ayk'an

¹ Mane gahıl Davudne ək'eleeqa in qayle:

- Sa yiğıl zı Şaulne xılənçe qik'asda. Yizdeme inekke yugun, Filiştinaaşde ölkeeqa hixu, dyugulyxhay ixhes. Şauleeyir zı İzrailvolle t'abal hı'ıyle xıl ts'its'aa'a, zınar mang'une xılənçe g'ittiyxhaniy.

² Davud cuka ı'ğviykarne yixıd vəŝ (600) insanıka Gatne paççahne, Maokne duxayne Akişne suralqa ilğeç'e. ³ Davud cune insanaaŝıqa Gatee, Akişne k'ane axva. Mang'une gırgıne insanaaŝıqa xızan vuxha. Davuduqa cuqamee q'öyre xhunaşşe yixha: İzre'elyğançena Axinoam, sayir Karmelyğançene Navalna sip'ıriy Avigail. ⁴ Davud Gatqa hixuva Şaululqa hixhar hı'ımee, mang'veen sayir Davud t'abal ha'a deş.

⁵ Davudee Akişik'le eyhen:

- Zı yiğne ulen aqqıxheene, hiqiy-allane ŝaharıbıŝde sançee zas ciga hele, zı maa'ar axvas. Nişisne zı, yiğna nukar, vaka, paççahne şaharee axva?

6 Mane yiğil Akişee mang'usqa Tsiklag eyhena şahar qoole. G'iyniyne yiğilqameeyib* Tsiklag Yahudayne paççahaaşına vob. 7 Davud Filiştinaaşde cigabişee sa sennayiy yoq'uble vazna axva. 8 Davudıy cun insanar abı, Geşurbışılqa, Girzbışılqa, Amalekbışılqa k'yootal vuxha. Man milletbı avaalacad Şurulqayıy Misirılqa hivxharasdemeene cigabişee eyxhe ıxha. 9 Davudee hücüm hav'uyne cigabişee adamerıb, yedarıb üç'übba g'alyaa'a vuxha deş. Manbışın vəq'əbı, yatsbı, əməler, devabı, alya'an karbı mang'vee alyaat'u, Akişisqa siyk'al ıxha.

10 Akişee mang'uke qidghın ha'ang'a «G'iyna şavulqane k'yooptulva», Davudee mang'us inəxdın alidghınıyniy qelen sassa yəqqees «Yahudabişde cigabişde canubne suralqa», sassa yəqqees «Yeraxmelybişde cigabişde canubne suralqa», sassa yəqqees «Genibişde cigabişde canubne suralqa».

11 Davudee həməxüdüd ha'a ıxha. Mang'vee cuna iş inəxüb g'ooce vuxha: «Şi ha'anbı hasre hixhar hıma'acenva» uvhu, manbışın adamerıb, yedarıb gyabat'a vuxha. Manbışda nenacarır Gateeqa arayle ıxha deş. Filiştinaaşde ölkee axuylette, mang'vee həməxüd hı'ı. 12 Akiş, Davudul hayxha, culed-alqa eyhe ıxha:

– Mana cune milletne İzrailyne ulele həməxür g'a'arxhu vor, mana g'iyniyke şaqa yızda nukar-car ixhes.

* 27:6 27:6 G'iyniyne yiğilqameeyib: in kitab otk'uning'vee kitab ok'anassencad gahbı eyhe ıxha.

28

1 Mane gahbıñıl İzrailybıñıka səvxəsva, Filiştinaaşə con g'oşunbı sacigeeqa sa'a ıxha. Akişee Davuduk'le eyhen:

– İn vak'le ats'axhxhe, ğunayiy yiğın insanar yizde sural, yişde g'oşunee vuxhes.

2 Davudee Akişik'le eyhen:

– Geed yugda! Zasse, yiğne nukarısse hu-cooyiy ha'as əxəva, vak'lecad g'acesın.

Akişee Davuduk'le eyhen:

– Geed yugda, zı vake, zı qik'asmee, yizda can gyuden ha'as.

Şaul hapt'ıynbıñın rı'hbı qoot'alne zəiyfaysqa arayle

3 Şamuel qık'uyng'a, ğırgıne İzrailyne xalq'ın mang'us ak' avqu. Mana Ramayee, cune şahareecar, k'eyxhı. Mane gahıl Şaulee ölkeençe cadubı ha'anbıyiy hapt'ıynbıñın rı'hbı qoot'alan ğırgınbı ge'eepşı vuxha.

4 Filiştinar sabı-qabı, Şunemee eyhene şaharee zastava giviyxhe. Şauleeyib ğırgın İzrailybı sav'u, Gilboa eyhene suval zastava giviyxhe.

5 Şauluk'le Filiştinaaşda zastava g'avcumee, qərq'i'niyvalin mang'un yik' sacuraycad qa'a. 6 Mang'vee Rəbbike qiyghan, Rəbbeemee mang'us cuvab nik'eeqid, kaahinile ğanad, peyğambaraaşiled ğanad nəxüdcad qele deş. 7 Şaulee cune insanaaşik'le eyhen:

– Yizdemee, hapt'ıynbıñın rı'hbı qoot'alna sa zəiyfa t'abal hee'e. Zı məng'ı'kexheeyid hark'ın qiyghanas.

Mang'une insanaaşə eyhen:

– En-Doree sa məxürna zəiyfa vorna.

⁸ Şaulee cune tanalin paççahaaşın karbı g'ayşu, medınbı ali'i, q'öyre insanır qort'ul, maqa hayk'an. Mana xəmdə mana zəiyfa eex-vane cigeeqa hiyxhar. Şaulee məng'ı'k'le eyhen:

– Yizdemee, zı eyhene qik'uyng'un rı'h qot'le.

⁹ Zəiyfee eyhen:

– Vak'lecad ats'an, Şaulee ine ölkee hı'iyın. Mang'vee ine ölkeençe cadubı ha'anbıyiy hapt'ıynbışın rı'hbı qoot'alan gırgınbı g'eepşıynbı. Nişil-allane zı qiyk'ecenva, ğu zas gugu haa'a?

¹⁰ Şaulee zəiyfayk'le eyhen:

– Vorne Rəbbilqan k'in ixhenva eyhe, ine işil-alla vak vuççud ixhes deş.

¹¹ Zəiyfee eyhen:

– Yiğneme vuşune qot'le?

Şaulee «Zasqa Şamuel qot'leva» eyhe.

¹² Zəiyfayk'le Şamuel g'acuys it'umna bagaray hav'u, eyhen:

– Voo, ğu Şaulur, nya'a zas horbı hı'ı?

¹³ Paççahee məng'ı'k'le eyhen:

– Qı'meeq'ən, eyhe vak'le hucooyiy g'ece?

Zəiyfee eyhen:

– Ç'iyek avğançe qı'ğəən rı'h g'ece.

¹⁴ Şaulee qiyghanan:

– Mana şavukiy akar?

Zəiyfee eyhen:

– P'laş ali'ına sa q'əsda adamiyır qığəə.

Şauluk'le mana Şamuel ixhay ats'axhxha, mang'us ç'iyelqamee k'yoyzarna.

¹⁵ Şamuelee Şauluk'le eyhen:

- Nişisne ğu zı ı'giykar ha'a? Nişisne qoyt'al? Şaulee eyhen:

- Zı xønne dağamiyvaleeqa girxhu vor. Filiştinar zalqa k'yophur, Allaheeyid zale aq'va sak'al hı'ı. Mang'vee peyğambaraaşile ğanad, nik'eeyid zas cuvab qele deş. Mançıl-allar zı ğu qort'ul, zak'le eyheva, zı hucooyiy ha'as ıkkın.

¹⁶ Şamuelee eyhen:

- Rəbbe vake aq'va sak'al hı'ı, Mana yiğna duşman ıxha. Maa'ad zake qiyghanasın hucooyiy? ¹⁷ Rəbbe zale ğana vak'le uvhuyn, həşde hı'ıyn. Mang'vee paçcahiyvalla yiğne xılence g'avşu, yiğne k'anering'usqa, Davudusqa quvu. ¹⁸ Ğu Rəbbine cuvabil k'ırı alixhxı deş, Mang'una qəl Amalekbışike qığavhu deş. G'iyına dişe, Mang'vee valqa ina ver ablyav'u. ¹⁹ Rəbbe vaka sacigee İzrailib Filiştinaaşde xıyaqa qevles. G'iyqa ğunar yiğın dixbıb yizde k'ane vuxhes. Rəbbe İzrailyna g'oşunub çıkana Filiştinaaşde xıyaqa qevles.

²⁰ Şamuelee eyhenbı g'ayxı, Şaul qərq'ı'niyvalın ç'iyelqa qukkıyok'al. Mang'vee bıkirne xəmnayiy yiğna kar udyotxhun ıxhayke, mang'uqa taq'at axva deş. ²¹ Zəiyfa Şaulusqa qiyxhamee, mana sacuray qıxha g'acu, eyhen:

- Zı, yiğne nukaree, val k'ırı alixhxıyn. Zı qiyk'uyle qiyeeq'ən yixheeyir, meed ğu uvhuyn hı'ıyncad. ²² Hucoona ixhes, həşde yiğne nukarne cuvabil k'ırı alixhxhe, zı yiğne ögeeqa sa ghaledın ğıney gıxhxhes, man oxhne. Yəqqı'lqa qığəmee, taq'at ixhecen.

²³ Şaulee «Deş ıkkınva» eyhe.

Cune insanaaşed zöiyfayka sacigee mana kar oxhanas ilekkamee, mang'vee manbışil k'ırı iliyxhen. Mana ç'iyele oza qıxha, tyulee g'ıya'ar. ²⁴ Zöiyfayqa xaa tavulyna dana vooxhe. Məng'ee mana zaraba givk'u, urvad alyaat'u balatıy deşin gıney ha'a. ²⁵ Qiyğa məng'ee man Şaulneyiy cune insanaaşine ögilqa giyxhe. Man-bışe man otxhun, manecab xəmdə oza qeepxha avayk'ananbı.

29

Filiştinaaşə Davuduk'le hoorava eyhe

¹ Filiştinaaşə gırgına cona g'oşun Afeq eyhene şahareeqa saa'a. İzrailybıšemee cos zastava İzre'elyne xhyan ı'lqəəne cigaysne giviyxhe.

² Filiştinaaşde g'oşunbışin ç'ak'ınbı vəşna, aazırna g'oşunbışika əlyhəə vuxha. Davudıy cun insanarıb Akişika sacigee yı'q'ələ qöö vuxha.

³ Filiştinaaşde ç'ak'ınbışe qiyghanan:

– İne cühüt'yaaşin inyaa'ad hucoone axu?

Akişee manbışis inəxdın alidghınıy qele:

– İna İzrailyne paççahna Şaulna nukar Davudur. Mana zasnee eyxhen sa senile geed vod. Mana Şaulusse hixu zasqa qarıyne yigile, zak'le mang'uke pısın kar g'acuyn deş.

⁴ Filiştinaaşde ç'ak'ınbışe Akişilqa qəl hav'u, eyhen:

– Mana insan yı'q'əlqa sak'al he'e, hasre ğu cuk'le uvhuyne cigee axvecen. Mana dəv'eeqa immaylecen, deşxheene, conbışika sarçu, şaka səyxəs. Cune xəring'usqa, Şaulusqa yugra

qalesva, mang'vee yişde insanaaşın vuk'ulyıbı gy-atxhı, mang'us ikkees. ⁵ İçeeşe mık'ar ha'amee, «Şaulee aazırbışıka,

Davudeeme yits'ne aazırbışıka gyapt'ıva», mə'niybı qədəqqəng'a, yik'el qalya'ana Davud ina vuc vor.

⁶ Akişee Davud qort'ul, eyhen:

– Vorne Rəbbilqan k'ın ixhen, ğu qorkuna insanır. Yiğın zakasana g'oşunee sacigee ark'iniy zas ikkanan. Ğu zasqa qarıyne yiğile, g'iyniyne yiğılqamee zak'le vake pisın g'acuyn deş. Ç'ak'ınbışik'lemee, ğu yugracar g'ece deşur. ⁷ Həşdiyle ğu, yugraxhinee yı'q'əlqa sak'le. Filiştinaaşde ç'ak'ınbışde ulesqa yugda qıdyalesın kar hıma'a.

⁸ Davudee Akişik'le eyhen:

– Zı vasqa qarıyne yiğile, g'iyniyne yiğılqamee zı vasqa yugda qıdyalesın nya'a, hucoona hı'ı? Nya'a zasse həşde hark'ın yizde paçcahne duşmanaşika saç'ikkvas dəxə?

⁹ Akişee Davudus inəxdın alidghıniy qele:

– Zak'le ats'an, ğu yizde ulesqa Allahın malaaiik xhinne yugra qöö vor. Filiştinaaşde ç'ak'ınbışemee eyhen: «Davud şaka dəv'eeqa immaylecen». ¹⁰ Həşde vaka qööne, yiğne xəring'une, Şaulne, nukaraaşika miç'er çakra oza qıxha, hoora.

¹¹ Davudiy cun insanar Filiştinaaşde ciga-bışeeqa savk'alasva miç'eeb çakba oza qeebaxhe. Filiştinaarme İzre'elyqa avayk'an.

30

Davud Amalekbıšile ğamexhena

¹ Davudıy cun insanar Tsiklag eyhene şahareeqa xhebi'esde yiğis qabı hiviyxhar. Mane gahıl Amalekbı abı, Negevılqayiy Tsiklagılqa k'yoohar. Manbıše Tsiklag q'əra qav'u, qiyğab gyooxhan haa'a. ² Manbıše, maane zəiyfabıšda nenacar geek'a deş. Xəring'ule k'ining'ulqamee manbışin gırgınbı avqu, cokasana quvkekka.

³ Davud cune insanaaşıka şahareeqa ikkeç'umee, mang'uk'le şahar gyooxhan hav'u, con dixbı, yişba, yedar şenbıše cone ögeeqa gyavhu quvku, g'ooce. ⁴ Man g'acu, Davudıy cun insanar uledın nağbı qeqvasmee gyaaşenbı. ⁵ Şenbıše avqu quvkiynbıšde yı'q'nee, Davudna q'öyursana xhunaşşe: İzre'elyğançena Axinoamiy Karmelyğançene Navalna sip'iriy Avigailir yeexhena. ⁶ Davudun yik' qoxa eyxhe, milletın mana g'ayeqqa helesva uvhuva. Maane insanaaşın cone uşaxaaşıqa yik' gyotxhan ıxhayke, məxüd eyhe ıxha. Davudeeyid yı'q' cune Allahılqa Rəbbılqa qiyzar. ⁷ Mang'vee, Aximelekne duxayk'le kaahin Evyatarık'le uvhuyn:

– Hucoona ixhes, yizdemee kaahinaaşın ileylığ* inyaqa alle.

Evyatareyid man kar Davudne k'anyaqa adaylen. ⁸ Davudee Rəbbike qiyghan:

* **30:7** 30:7 kaahinaaşın ileylığ: man kaahinaaşe tanalqa alya'ane karbışın sa ıxha. Mane ileylığne kumaagıka Allahna fikir vaats'a vooxhe vuxha.

- Zı ine şaharılqa kyophuriynbışıqa qihna gyurxheene, avayq'aree?

Rəbbe mang'uk'le eyhen:

- Gixhe qihna. Ğu manbışıqa avaq'arasdar, manbışe avquynbıb g'attivxhan haa'asınbı.

⁹ Davud cukane yixhıd vəş (600) insanıka Amalekbışıqar qihna gexha. Manbı Besor eyhene qadaalisqa qabı hipxhırmee, q'öd vəş (200) insan maacab aaxva. ¹⁰ Davudıy manasa cukasanana yoq'ud vəş (400) insanmee maa'ab ulyoozarcab deş, manbı Amalekbışıqab qihna gyabak'a. Manasa q'öd vəş (200) insan manimee obzur vooxhe, Besor eyhene qadaalikecab manbışisse ilğeerç'es vəəxə deş. ¹¹ Çolee manbışısqa sa Misirğançena qızaxxa, mana manbışe Davudusqa arayle. Manbışe mang'us gıneyid xhyanıd helen. ¹² Qiyğa manbışe mang'us qooqqav'una inciliyiy q'öble ts'ets'y t'ımıləna hoole. Mang'vee man karbı otxhuniyle qiyğa culqa qarayle. Xhebillə yiğnayiy xheyible xəmnə mang'vee mankilqasse gıneyid otxhun ıxha deş, xhyanıd ulyodğu eyxhe deş. ¹³ Davudee mang'uke qiyghanan:

- Ğu vuşune vor, nençəna arı?

Mang'vee Davuduk'le eyhen:

- Amalekbışde sang'una zı nukar vor. İxhesır zı, Misirbışda eyxhe. Hiyyiğna zı ık'iyk'ırna, yizde xəring'veeyir zı g'alerçuna. ¹⁴ Şi canubulyngang'a, Keretbışde, Yahudayne, Kalevne cigabışeeqa k'yophur. Tsiklagıs ts'a ı'xı', gyooxhan hav'una.

¹⁵ Davudee mang'uk'le eyhen:

- Vasse zı, mane şaharbişilqa k'yophuriynbışısqa ikkees əxəyee?

Mane insanee eyhen:

- Ğu zı gidek'asvayiy yizde xərng'une xıyaqa qidelesva Allahılqan k'in g'assireene, zınar ğu maqa ikkeesda.

¹⁶ Mang'vee Davud mane insanaaşısqa qarayle. Mane gahıl şaharbişilqa k'yophuriynbı inyaa-şaa opt'ul vuxha. Manbışe Filiştğançeyiy Yahudeençe geed kar qıkkı. Qiyğad inyaa-şaa otxhan-ulyoğa, mık'ar ha'a, cos ikkananbı ha'a vuxha. ¹⁷ Davud verığ k'yooçuyle qiyğa, qinne yiğil exhalilyqamee manbı gyabat'a ıxha. Devabişilqa aleepxı, hepxiyne yoq'ud vəş (400) mek'vung'ule ğayrı, mançe şavussekar hixu g'attixhanas əxi' deş. ¹⁸ Mang'vee Amalekbışe qıkkıyn gırgın karıd, cuna q'öyursana xhunaşşer yı'q'əlqa siyeek'al hee'ena. ¹⁹ Ç'ak'ınbı, k'ınınbı, gırgın dixbiyiy yişba, şenbışe cone xılelqa qı'iyın gırgın kar Davudee yı'q'əlqa sak'al ha'an. Mançike vuççud inyaqa-şaqqa ıxha deş. ²⁰ Davudee manbışısse gırgın çavra-vəq'ə g'eşşen. Çavra-vəq'ə ha'aykı qıkkekkamee «İnbıd Davudee g'ayşunbı vodva» eyhe ıxha.

²¹ Davud, obzurva coqab qihna qavaales dəvxüyne, Besorne qadaalil avxuyne q'öd vəş (200) insanısqa siyk'al. Man insanar Davudneyiy cukane insanaaşine ögilqa qıgeebaç'e. Davudee cosqana qabıyne insanaaşıs salam hoole. ²² Davuduka sacıgee hapk'inne qüvçüneyiy karı'dəəne insanaaşe eyhen:

- Manbı şaka hidyapk'ınınçil-alla, şı Amalekbışike g'ayşuyne karan manbışis vuççud heles deş. Manbışde gırgıng'usqa saccu con yedariy uşaxar qevles. Hasre manbıb alyapt'ı, inençe hudooracen.

²³ Davudeeme manbışik'le eyhen:

- De'eş, yızın çocar! Rəbbe şas huvuyne karak, şosse man ha'as əxəs deş. Şı Rəbbe havaacı. Mang'vee, yişin cigabı q'əra qı'ynbıb yişde xıyaqa quvu. ²⁴ Şavaa vuşde mane cuvabil k'ırı iliyxheyee? Dəv'eeqa hark'ining'uqab, yişde karane k'ane axuyng'uqab akaranacab pay vuxhes vukkan. Gırgıng'us akaraba bit'al haa'as vukkan.

²⁵ Mane yığile, Davudee mana q'aanun bıkırne İzrailynemee haa'a. Mana q'aanun İzrailil g'iyinye yığılqameeyib† avxuna.

²⁶ Davud Tsiklageeqa qarımee, mang'vee Amalekbışike g'ayşuyne karbışin sık'ınınbı, cus hambazar vooxhene Yahudayne ağsaqqalaası ş g'axuvu, eyhen:

- Hayna Rəbbine duşmanaşıke g'ayşunçike, şos hav'una pay vobna.

²⁷ Mang'vee man paybı g'ixelenbı Bet-Elee, canubul Ramoteeyiy Yattiree, ²⁸ Aroeree, Sifmotee, Eştemoayee, ²⁹ Rakalee, Yeraxmelybışdeyiy Genbışisde şaharbışee, ³⁰ Xormayee, Bor-Aşanee, Ataxee, ³¹ Xevronee vooxhenbışisiy vuciy cun insanar nyaabiy vuxha mane cigaynbışis.

† **30:25** 30:25 g'iyinye yığılqameeyib: in kitab otk'uning'vee kitab ok'anassencad gahbı eyhe ixha.

31

Şaulıy cun dixbı habat'anbı

¹ Mane gahıl Filiştinariy İzrailıy bı siviyxən bı. İzrailıy bı, mane Filiştinaaşika siviyxəne cigeençe heepxı avayk'anan bı. İzrailıy bışın xəppanan bı Gilboa eyhene suval gyapt'ıyn bı.

² Filiştinar Şaulneyiy mang'une dixbışde qihna gyapk'ı, mang'un dixbı Yonatan, Avinadav, Malki-Şua gyabat'an bı. ³ Şaulne hiqiy-alla əlyhəəna dəv'ə yı'q' qooxhe. Vuk ayhen bı mang'ulqa k'yophur, mana qik'asde yiğil araççe.

⁴ Şaulee cun silah haqqang'uk'le eyhen:

– G'ilınc qığavhu zı gik'e, deşxheene, mane sunnat deşde karbişe con g'ilınc bı zak eta'a, zı demalqa gıxhxhes.

Mang'una silah haqqana geer qəyq'ən ıxhayke, mang'usse man ha'as əxə deş. Manke Şaulee cun g'ilınc alyaat'u, vuc çilqa hı'ğəkkar ha'a. ⁵ Şaul qik'u g'acumee, mang'une silah haqqang'veeyir vuceecar-vuc g'ilıncılqa hı'ğəkkar hı'ı, Şauluka sacigee qek'ana. ⁶ Mane yiğil Şaul vucur, mang'una xhebiyre dixır, cuna silah haqqanar, cun gırgın insanarıb habat'an bı.

⁷ Q'adaalyne şene aq'valyneyiy İordanne damayne şenesa sural vooxhene İzrailıy bışik'le İzrailıyna g'oşun hooxa, Şaulıy cun dixbı hapt'ı g'avcumee, con şahar bı g'ali'ı, heebaxa giviyğal. Filiştinar qabı, manbışde cigabişee aaxva.

⁸ Qinne yiğil Filiştinar hapt'ıyn bışilin kar bı g'ayşesva abıyng'a, manbışik'le Gilboa eyhene suval Şauluniy cune xhebne duxayn mayıt bı

iveeke. ⁹ Manbışe Şaulna vuk'ul g'ats'apk'ın, silahbıd alyaat'anbı. Manbışe byuttyaaşis ı'bədat ha'ane xaybışeeqayiy milletılqa mana xabar hivxhar haa'asdeme, manbışe Filiştinne ölkayne gırgıne surabişılqa insanar g'uxoole. ¹⁰ Şaulun silahbı manbışe alyaat'u, cone byutyne Aştoretne* xaaqa giyxhe, Şaulun mayıtıd Bet-Şean eyhene şaharne cabırbışis g'adaxbışika ı'xiyxə.

¹¹ Gileadeene Yaveş eyhene şahareene milletık'le Filiştinaaş Şauluk hı'iyın g'iyxhe. ¹² Man g'ayxımee şaharın gırgın cehilyar g'elil qepxha, xəmvolle yəq apk'ın, Şauluniy mang'une dixbışın mayıtı Bet-Şeanne cabırbışile g'eşşenbı. Yaveşeeqa qabı, manbışe man mayıtı gyoxhxhan ha'a. ¹³ Qiyğale xhinnee manbışe, mane mayıtıbışike axuyn bark'vbı sı'ı, Yaveşeeene tamarisk yivek avud k'eyxha. Coyud yighille yiğna sivar aqqaqqa.

* **31:10** 31:10 Aştoret: man dəv'əyniy şagavın byut ıxha. Kana'anaaş, yiv hoots'u, man byut zəyifayk akara qa'a ıxha.

Tsakhur
Portions of the Holy Bible in the Tsakhur language
of Azerbaijan

copyright © 2022 Pioneer Bible Translators

Language: Ts'əxna miz (Tsakhur)

Contributor: Institute for Bible Translation

<https://ibtrussia.org/en/media?id=TSK>

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-04-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 19 Apr 2023
6257bde4-455f-5247-95e7-0a89f1fdd1f1